

Gospodarka
Powiatu
Malborskiego

Dziś

Wczoraj - Dziś - Jutro

Badanie zmian gospodarczych w Powiecie Malborskim

Powiatowy Urząd Pracy w Malborku

Gospodarka Powiatu Malborskiego Dziś

Wczoraj - Dziś - Jutro

Badanie zmian gospodarczych w Powiecie Malborskim

Malbork 2010

Publikacja stanowi II tom raportu opracowanego na podstawie badań przeprowadzonych w ramach projektu realizowanego przez Powiatowy Urząd Pracy w Malborku pn. „Wczoraj – Dziś – Jutro. Badanie zmian gospodarczych w Powiecie Malborskim”.

Raport w formacie PDF dostępny jest na stronie internetowej: www.pup.malbork.pl.

Autorzy opracowania:

dr Alicja Antonowicz

dr Paweł Antonowicz

dr Marzenna Czerwińska

mgr Beata Kamrowska

mgr Magdalena Wojtysiak

Wydawca:

Powiatowy Urząd Pracy w Malborku

Al. Armii Krajowej 70

82-200 Malbork

tel./fax: 55 272 33 51

e-mail: sekretariat@pup.malbork.pl

WWW: www.pup.malbork.pl

© Powiatowy Urząd Pracy w Malborku 2010

ISBN 978-83-930444-9-8

ISBN 978-83-930444-6-7

Nakład 1000 egz.

Publikacja dystrybuowana bezpłatnie

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis treści

Streszczenie	5
Summary	10
Wprowadzenie	15
1. Analiza struktury przedsiębiorstw powiatu malborskiego oraz charakterystyka próby badawczej	16
2. Kluczowe zjawiska w obszarze zatrudnienia w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego	25
3. Zmiany stanu zatrudnienia – tendencje, przyczyny, techniki	38
4. Działalność szkoleniowa w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego	47
5. Działalność innowacyjna oraz wykorzystanie ICT i prac badawczo-rozwojowych na rzecz wprowadzania innowacji	56
6. Ocena wpływu koniunktury gospodarczej oraz aktualnej polityki gospodarczej władz powiatu malborskiego na sytuację przedsiębiorstw regionu	67
Podsumowanie	71
Spis tabel	75
Spis wykresów	76
Bibliografia	79

Streszczenie

Opracowanie pt. *Gospodarka Powiatu Malborskiego Dziś* powstało w ramach projektu realizowanego przez PUP w Malborku pt. „Wczoraj - Dziś - Jutro. Badanie zmian gospodarczych w Powiecie Malborskim”, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, Poddziałanie 8.1.2 PO KL w wyniku badań przeprowadzonych przez konsorcjum firm PBS DGA Spółka z o.o. i Human Capital Business Spółka z o.o. na zlecenie Powiatowego Urzędu Pracy w Malborku.

Raport bazuje na danych pierwotnych pozyskanych w wyniku badania przeprowadzonego we wrześniu 2009 roku przez przeszkolonych ankieterów PBS DGA za pomocą wywiadu bezpośredniego face-to-face, przy wykorzystaniu klasycznej techniki badawczej PAPI (ankiety w wersji papierowej). Badanie zrealizowano na reprezentatywnej próbie 250 firm z powiatu malborskiego. Respondentami byli przede wszystkim właściciele, prezesi, dyrektorzy oraz inne osoby odpowiedzialne za politykę firmy. Badaniem objęto wyłącznie przedsiębiorców, tzn. z badania wykluczono instytucje sektora publicznego. Spośród podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie powiatu malborskiego wylosowana została próba do badania. Realizację właściwego badania poprzedził pilotaż.

Raport składa się z sześciu rozdziałów. W rozdziale pierwszym przedstawiona została analiza struktury przedsiębiorstw powiatu malborskiego według następujących kryteriów: wielkość zatrudnienia, przychody w 2008 r., branża, zasięg działalności, okres działalności, wartość osiąganych obrotów w 2008 r., zasięg prowadzonej działalności. W rozdziale drugim omówiono kluczowe zjawiska w obszarze zatrudnienia w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego tj. wielkość zatrudnienia, struktura zatrudnienia według płci, wieku, wykształcenia, miejsca zamieszkania pracowników, zatrudnienie osób niepełnosprawnych, formy zatrudnienia, osiągnięte wynagrodzenia, wykorzystanie elastycznych form zatrudnienia. Rozdział trzeci poświęcony został analizie zmian stanu zatrudnienia. W rozdziale tym omówiono kwestie zatrudniania nowych pracowników oraz kwestie zwolnień i odejść z pracy w ciągu ostatnich 12 miesięcy, jak również powody zwolnień, liczbę osób zwalnianych i zatrudnianych, istniejące wolne miejsca pracy, techniki rekrutowania nowych pracowników, przyczyny problemów z zatrudnieniem nowych pracowników. W rozdziale czwartym przedstawiono działalność szkoleniową w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego tj. liczba organizowanych szkoleń, liczba przeszkolonych pracowników, rodzaje szkoleń, budżety na szkolenia, organizowanie staży i praktyk. Rozdział piąty dotyczy działalności innowacyjnej firm oraz zastosowania ICT i prac badawczo-rozwojowych na rzecz wprowadzania innowacji. W ostatnim szóstym rozdziale przedstawiona została ocena wpływu koniunktury gospodarczej oraz aktualnej polityki gospodarczej władz powiatu

malborskiego na sytuację przedsiębiorstw regionu. Raport stanowi podstawę do dalszych analiz i formułowania przyszłych kierunków rozwoju tego regionu.

Analiza podmiotów gospodarczych w powiecie malborskim wskazuje na wyraźną koncentrację wszystkich grup badanych przedsiębiorstw w Malborku (84,8% mikrofirm, 86,7% małych firm i 90% firm największych; 82,2% firm handlowych, 89,9% firm usługowych, 80,3% firm produkcyjnych). Największą grupę, ok. 80% podmiotów, stanowią mikroprzedsiębiorcy zatrudniający od 0 do 9 pracowników, niecałe 20% stanowią małe firmy zatrudniające od 10 do 49 osób, najmniej jest firm największych o zatrudnieniu powyżej 50 pracowników.

Prawie połowa przedsiębiorców osiągnęła w 2008 r. przychody ze sprzedaży produktów na poziomie nie przekraczającym 100 tys. zł., jedna trzecia analizowanych firm zrealizowała obroty do 1 mln zł, zaś co piąte przedsiębiorstwo w sprawozdaniu finansowym za rok 2008 wykazało przychody przekraczające 1 mln zł. Większość firm prowadzi działalność na rynku lokalnym. Prawie 70% firm funkcjonuje na rynku powyżej 10 lat, co piąta badana firma jest w wieku 5-10 lat, co dziesiąta ma mniej niż 10 lat.

W badanych przedsiębiorstwach w powiecie malborskim nie widać szczególnych różnic w poziomie zatrudnienia kobiet i mężczyzn (47,5% stanowią kobiety, 52,5% mężczyźni). Podobna struktura utrzymuje się w województwie pomorskim, gdzie na koniec 2008 roku, pracujących w głównym miejscu pracy było 48,5% kobiet i 51,5% mężczyzn. Zatrudnienie kobiet dominuje w firmach o profilu handlowym, w firmach produkcyjnych większość pracowników stanowią mężczyźni.

Średnio 43,5% pracowników znajduje się w grupie wiekowej 30-44 lata. Kolejną grupę wiekową zatrudnionych stanowią osoby w wieku 45+, ich udział w strukturze zatrudnionych wynosi średnio 31,3%. Najmniej liczna grupa (ok. 25%) to osoby w wieku 18-29 lat. Najwięcej osób w wieku 30-44 zatrudniają firmy o krótkim okresie działalności (ponad 80%). W przedsiębiorstwach będących na rynku powyżej 10 lat w strukturze zatrudnienia dominują osoby starsze w wieku 45+ i osoby z grupy 30-44 lata.

Kolejną charakterystykę badanych przedsiębiorstw stanowi struktura zatrudnienia według wykształcenia. W przebadanych przedsiębiorstwach powiatu malborskiego 56,1% zatrudnionych pracowników posiada wykształcenie średnie i ten poziom ma w zasadzie znaczenie dominujące we wszystkich przekrojach. Pracownicy z wykształceniem zawodowym stanowią 23% ogółu zatrudnionych w badanych firmach. Kolejna grupa pracowników to osoby z wykształceniem wyższym, tj. 19,1%. Najmniej liczną grupą wśród pracowników są osoby posiadające wykształcenie podstawowe (1,8%).

Relatywnie lepiej wykształconą kadrę pracowników posiadają mikrofirmy zatrudniające do 9 osób. Niemal 80% zatrudnionych w tych przedsiębiorstwach posiada wykształcenie wyższe i średnie. Udział tej grupy w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 50 osób wynosi już tylko 50%. Zatrudnienie osób w najniższym przedziale wiekowym oraz w wieku 30-44 lat dominowało w firmach mniejszych i o krótszym okresie działalności. Są to zatem firmy, które tworzyły swoje zasoby kadrowe stosunkowo niedawno, pozyskując z rynku pracy osoby

o coraz wyższym poziomie wykształcenia. Firmy prowadzące działalność handlową oraz usługową zatrudniają w większości osoby z wykształceniem średnim i wyższym. Ze względu na specyfikę działalności, firmy o profilu produkcyjnym charakteryzują się wyższym udziałem pracowników z wykształceniem zasadniczym i podstawowym.

Z przeprowadzonych badań wynika, iż przedsiębiorcy w powiecie malborskim prawie w ogóle nie zatrudniają osób niepełnosprawnych. W przebadanych przedsiębiorstwach powiatu malborskiego zaledwie 3,7% załogi stanowią osoby niepełnosprawne. W firmach, które zatrudniają więcej niż 50 osób wskaźnik ten był wyższy i wynosił 13,3%. W przedsiębiorstwach produkcyjnych poziom zatrudnienia niepełnosprawnych jest najwyższy (9%).

W przedsiębiorstwach powiatu malborskiego przeważa zatrudnienie pracowników w pełnym wymiarze pracy, na podstawie umowy o pracę (ponad 80%). Pozostałe formy zatrudnienia tj. umowa o pracę w niepełnym wymiarze, umowa o dzieło/umowa zlecenie, samozatrudnienie i inne formy łącznie dotyczą 16,7% pracowników. Zatrudnienie pracowników z wykorzystaniem zarejestrowanej własnej działalności gospodarczej w przebadanych przedsiębiorstwach występuje tylko w mikrofirmach zatrudniających do 9 pracowników, z tej formy zatrudnienia nie korzystają firmy większe.

Elastyczne formy pracy stosowane są w przedsiębiorstwach w niewielkim zakresie, najczęściej przez firmy zatrudniające od 0 do 9 pracowników, działające w branży usług, zlokalizowane poza Malborkiem, o przychodach do 100 tys. zł i okresie działalności do 5 lat.

Zdecydowana największa grupa poddanych badaniom przedsiębiorców (niemal 60%) jest zdania, iż poziom wynagrodzeń w ich firmach jest porównywalny do świadczeń za pracę oferowanych przez inne firmy tego regionu. Co dziesiąty badany uważa nawet, iż firma, w której pracuje zapewnia mu nieco wyższe wynagrodzenia w stosunku do zarobków uzyskiwanych w konkurencyjnych podmiotach zlokalizowanych w regionie powiatu malborskiego.

Około 40% ankietowanych przedsiębiorców (100 firm), w tym niemal wszyscy najwięksi, przyznaje, iż w ostatnim roku zwalniało pracowników. Najczęściej zwalniani byli pracownicy w firmach produkcyjnych, rzadziej w usługach, a najrzadziej w handlu (27,5%). Wśród 100 firm, w których zwolniono pracowników w ciągu ostatnich 12 miesięcy, w 70% zwolniono tylko 1 lub 2 osoby, co dziesiąta firma zwolniła 3 osoby, od 4 do 9 pracowników zostało zwolnionych w niemal 14% przedsiębiorstw. Redukcje obejmujące 10 osób miały miejsce głównie w firmach największych.

Głównym powodem odejść pracowników było znalezienie lepiej płatnej pracy (25%). Na drugim miejscu wskazywane było wygaśnięcie umowy o pracę, na kolejnych pozycjach znalazła się redukcja etatów, likwidacja działu, zmiana profilu firmy oraz względy osobiste.

Połowa malborskich przedsiębiorców deklaruje, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem zatrudniła pracowników. Dotyczy to głównie firm małych zatrudniających od 10 do 49 osób (niemal 80%) i firm produkcyjnych (ponad 60%). Ponad 60% spośród firm zatrudniających nową kadrę przyznaje, że były to zaledwie 1-2 osoby, jedna trzecia firm zatrudniła 3-9 osób, a 7,5% przedsiębiorstw ponad 10 osób. Niepokojące jest, iż ponad połowa firm miała problem z obsadzeniem wolnych miejsc pracy głównie ze względu na brak osób

o odpowiednich kwalifikacjach. Najwięcej problemów z rekrutacją miały firmy produkcyjne, najmniej przedsiębiorstwa handlowe.

W badanej grupie przedsiębiorstw zdecydowanie większą rolę odgrywają zewnętrzne źródła rekrutacji. Spośród licznych technik rekrutacji zewnętrznej ankietowani pracodawcy wykorzystują najczęściej dwie – poszukując pracowników korzystają z usług pośrednictwa pracy świadczonych przez powiatowy urząd pracy, a także zatrudniają osoby polecane przez swoich pracowników. Co drugi malborski przedsiębiorca poszukuje nowych pracowników poprzez powiatowy urząd pracy. W firmach produkcyjnych wskaźnik ten wynosi ponad 60%.

Aktywność szkoleniowa jest uwarunkowana możliwościami finansowymi firm. W większości badanych przedsiębiorstw (75%) nie ma budżetów szkoleniowych, a z uwagi na kryzys, można spodziewać się dalszego ich obniżania, gdyż redukując koszty najczęściej zaczyna się od wydatków na szkolenia. Około 40% respondentów badania stwierdziło, że ich firmy organizowały w ciągu ostatnich 12 miesięcy szkolenia. W szkoleniach uczestniczyło średnio 5,66 pracownika. Najczęściej organizowano szkolenia w następujących grupach tematycznych: (1) rachunkowość, księgowość, bankowość, ubezpieczenia, analiza inwestycyjna, (2) szkolenia branżowe i specjalistyczne, (3) mechanika, metalurgia, energetyka, elektronika, telekomunikacja, miernictwo, naprawa i konserwacja pojazdów, (4) sprzedaż, marketing, public relations, handel nieruchomościami.

Większość badanych firm nie organizuje staży i praktyk dla uczniów, ale jeżeli już firma zdecyduje się na organizację stażu czy praktyki, w większości przypadków należy przypuszczać, iż zatrudnia osoby w nich uczestniczące.

Ponad 70% przedsiębiorstw powiatu malborskiego w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie wprowadziło żadnych innowacji produktowych i technologicznych. Spośród firm, które realizowały taką działalność niemal 40% stanowią przedsiębiorstwa produkcyjne. Ponad 60% firm, które w 2008 r. wprowadziły innowacje przyznało, że natrafiło na bariery w ich efektywnej realizacji. Wśród najczęściej identyfikowanych problemów przedsiębiorcy wymieniają w pierwszej kolejności brak środków finansowych oraz biurokrację i trudności w zdobywaniu środków unijnych.

W badanej grupie przedsiębiorstw niemal połowa zatrudnionych pracowników ma na swoim stanowisku pracy komputer. Najlepiej wyposażeni w komputery są pracownicy najmniejszych przedsiębiorstw i firm usługowych. Generalnie im więcej osób firma zatrudnia, tym mniejszy odsetek pracowników posiada do dyspozycji komputer. Zaskakujące jest, iż prawie co piąte spośród 250 ankietowanych przedsiębiorstw nie jest w ogóle wyposażone w komputer.

Większość malborskich przedsiębiorstw posiada własną stronę internetową lub Intranet. Generalnie im większe jest przedsiębiorstwo tym częściej wykorzystuje technologie i systemy informatyczne o wysokim stopniu zaawansowania. Natomiast niewiele firm wykorzystuje Internet do świadczenia usług lub sprzedaży produktów. W firmach handlowych wskaźnik ten wynosi zaledwie 15%, co świadczy o niewykorzystaniu przez te podmioty szans, jakie daje zastosowanie tego kanału dystrybucji.

Działalność badawczo-rozwojowa nie jest niestety domeną przedsiębiorstw powiatu malborskiego. Zaledwie 2,4% firm deklaruje wydzielenie w swojej strukturze komórki do zadań B+R. Spośród całej grupy 250 przedsiębiorstw tylko 7,5% firm podjęło współpracę z ośrodkami naukowo-badawczymi.

Jedna trzecia badanych podmiotów wskazywała na umiarkowanie negatywny wpływ kryzysu na rynkach finansowych i sytuacji gospodarczej Polski na swoją działalność. Niecałe 20% firm dostrzega rzeczywiste zagrożenie makroekonomiczne. Co trzecie nowopowstałe przedsiębiorstwo podkreślało bardzo duży negatywny wpływ koniunktury makroekonomicznej na ich funkcjonowanie.

Większość (71%) badanych przedsiębiorstw zlokalizowanych w Malborku pozytywnie oceniło dotychczas realizowaną politykę samorządową. Natomiast firm spoza Malborka, które wystawiły samorządowi pozytywną ocenę było zaledwie 25%. Dysproporcja ta pokazuje problem przepływu informacji o zakresie realizowanych działań na poziomie samorządu lokalnego do przedsiębiorców oddalonych geograficznie od centrum aglomeracji miejskiej.

Summary

Study entitled “Malbork District Economy – Today” was prepared within the project realized by District Employment Office in Malbork entitled „Yesterday - Today - Tomorrow. Study of economic changes in the District of Malbork”, co-financed with the European Social Fund (ESF), 8.1.2 PO KL in the result of the research conducted by consortium of PBS DGA Spółka z o.o. and Human Capital Business Spółka z o.o., ordered by District Employment Office in Malbork.

The report is based on the primary data obtained in the study carried out in September 2009 by PBS DGA’s trained interviewers with the method of face-to-face, direct interviews, using the classic PAPI research technique (survey paper). The study implemented a representative sample of 250 companies in the Malbork District. The respondents were the owners, presidents, directors and others responsible for the company’s policy. The study included only companies, that are excluded from the study of public sector institutions. Among the businesses registered in the district of Malbork was drawn to the study sample. Implementation of the appropriate test was preceded by a pilot study.

The report consists of six chapters. The first chapter presents the analysis of Malbork District business structure by the following criteria: number of employees, income in 2008, the industry branch, the range of business activities, duration of activity, value of turnover in 2008 and the scope of their activity. The second section discusses the key employment issues such as the size of Malbork District employment, employment structure by gender, age, education and employees’ residence, the employment of disabled people, forms of employment, wages earned, usage of flexible forms of employment. The third chapter presents the analysis of changes in the employment status. This chapter discusses the issues of hiring new employees and issue of dismissals and vacations during the past 12 months, as well as the reasons of dismissals, the number of redundant and employed and existing vacancies, ways of recruiting new employees and the reasons for the problems with hiring new employees. The fourth chapter presents the vocational/professional training activity in the companies localized in district of Malbork, that is: the number of the trainings, the number of trained workers, the types of training budgets, and practices organized. The fifth chapter concerns the activities of innovation and the application of ICT and Research & Development activities. In the last - sixth chapter the evaluation of the impact of economic downturn and current local economic policy on Malbork District enterprises is presented. The report provides the basis for further analysis and formulating future directions of development for the region.

Analysis of business entities in the district of Malbork indicates a clear concentration of all groups of surveyed companies in Malbork (84.8% micro companies, 86.7% of small businesses and 90% of the largest companies; 82.2% of commercial companies, 89.9% of service companies and 80.3% of manufacturing companies). The largest group, about 80% - are micro business entities, employing to 9 employees, less than 20% are small firms employing from 10 to 49 people, and the smallest group are the companies with the largest employment - over 50 employees.

In year 2008, almost half of entrepreneurs have reached the sale income at a level not exceeding PLN 100 000, one third of the analyzed companies realized a turnover of PLN 1 000 000, while every fifth company revealed revenues PLN 1 000 000 and more in the financial statements for the year 2008. Most companies operate on the local market. Almost 70% of the companies operate on the market over 10 years, every fifth company 5-10 years and one in ten exists less than 10 years.

In the surveyed enterprises in the Malbork District, there are no significant differences in the employment level of women and men (47.5% women, 52.5% men). A similar structure is maintained in the whole Pomeranian Province, where at the end of 2008, there were 48.5% women and 51.5% men working in the main workplace. Employment of women dominate in the trade-profile companies and in manufacturing enterprise, men constitute the majority of employees.

On average - 43.5% of all employees are in the age group of 30-44 years. The succeeding age-group of employees are those aged over 45, their share in the employment structure is 31.3%. The smallest group (about 25%) constitutes employees aged 18-29 years. People aged 30-44 are most often employed in companies with a short period of activity (more than 80%). In the companies, that operate on the market for over 10 years, the employment structure is dominated by people aged over 45 and in the age group of 30-44 years.

Another characteristics of the surveyed companies is the structure of employment by educational attainment. In the Malbork District's companies, 56.1% of employed citizens have a secondary-school education level, and this level has, in principle, the dominant importance in all cross-sections. Workers with vocational education represent 23% of total employment in the surveyed companies. Another group of employees are people with the higher education, i.e 19.1%. The smallest group of workers are among those with primary education (1.8%).

Relatively better educated staff workers are employed in micro companies (up to 9 employees). Nearly 80% of employees in these companies have a higher (university degree) or secondary education level. Participation of this group among companies employing over 50 people is only 50%. Employment of workers in the lowest age group and aged 30-44 years dominate in the smaller firms and those with a shorter period of activity. These companies are therefore, the ones that have created their personnel resources relatively recently, acquiring employees with increasingly higher levels of education. Companies operating in trade and services sectors, most often employ people with secondary and higher education. Due to specific business activity, companies from the manufacturing sector are characterized by a higher share of workers with basic vocational and primary education.

Conducted research shows, that entrepreneurs in the district of Malbork hardly ever employ people with disabilities. Among surveyed companies localized in Malbork District, merely 3.7% of all employed are disabled people. In companies that employ more than 50 people, this rate was higher and amounted to 13.3%. In manufacturing enterprise, the level of employment of disabled people is the highest (9%).

In companies of Malbork District prevails a full-time employment and under a contract of employment (more than 80%). Other forms of employment contract, that is: part time employment, contract of specific work / contract of mandate, self-employment and other forms all together, concern 16.7% of employees. Employment of workers using their own registered business exists only in micro-companies (up to 9 employees), this form of employment does not occur in bigger firms.

Flexible forms of employment are used to a limited extent by companies in the district of Malbork, mostly by firms employing up to 9 employees, operating in the services sector and located outside Malbork, with income up to PLN 100 000 and operating in the market 5 years or less.

Definitely, the largest group of entrepreneurs (almost 60%) believe, that the level of salaries in their companies is comparable to the salaries offered by other companies in the whole region. Moreover, every tenth thinks that the company he she works in, provides slightly higher wages in comparison with wages earned in the competitive business entities located in the Malbork District region.

Approximately 40% of surveyed entrepreneurs (100 companies), including nearly all biggest ones, admit that during the last year they have dismissed employees. Most employees were made redundant in manufacturing enterprises, less in services, and the fewest in trade sector (27.5%). Among these 100 companies in which workers were dismissed in the past 12 months, in 70% of these them, there were only 1 or 2 people fired, one in ten company dismissed 3 people, and 4 to 9 workers were laid off in almost 14% of enterprises. Reductions involving 10 people occurred mainly in the largest firms.

The main reason of quitting the job by employees was finding a better paid job (25%). In second place respondents indicated the expiry of the contract, the following were: personnel reductions, liquidation of department, change of the company profile and personal considerations.

Half of Malbork entrepreneurs state, that during the past 12 months before the study, they had recruited new employees. This concerns mainly small entities employing from 10 to 49 people (almost 80%) and manufacturing companies (60%). Over 60% of enterprises employing new staff, admits that they were just 1-2 new workers, one third of the companies hired 3-9 people, and 7.5% - more than 10 people. It is worrying that more than a half of companies had a problem to fill vacancies mainly due to lack of people with appropriate qualifications. Manufacturing enterprises had the biggest problems in recruiting, while commercial ones had the least.

In surveyed companies, much greater role is played by external sources of recruitment process. Among the numerous methods of external recruitment, employers most often use two: using employment services provided by the District Labor Office and employing a person recommended by their executives. Half of entrepreneurs look for new workers by means of the District Labor Office. In manufacturing enterprises this rate is over 60%.

Training activity is determined by the financial resources of companies. The majority of surveyed enterprises (75%) do not have training budgets, and because of the crisis it can be expected to be worse. When enterprises reduce the costs, they usually start with cutting the expenditures on professional trainings. Approximately 40% of surveyed respondents declared, that their companies have organized professional trainings during the past 12 months. On average, 5,66 of Malbork District employee took part in any professional training. Most often professional trainings were organized in the following thematic groups: (1) accounting, book-keeping, banking, insurance, investment analysis, (2) professional and specialized training, (3) mechanics, metallurgy, energy, electronics, telecommunications, metrology, repair and maintenance of vehicles, (4) sales, marketing, public relations, real estate.

Most of the surveyed companies do not arrange probations and practices for students, but if the company decides to organize some practices in most cases they employ the people involved.

Over 70% of companies localized in Malbork District, have not introduced any product innovations and technological developments in the past 12 months. Among the companies that have implemented such activities, almost 40% are manufacturing ones. Over 60% of companies, which in 2008 introduced some innovations, admitted that they encountered barriers to their effective implementation. Among the most frequently identified problems, entrepreneurs mentioned: lack of funds, bureaucracy and difficulties in obtaining EU funds.

In a surveyed group of companies, almost half of employees have a computer at their work stand. The best equipped with computers are employees in the smallest enterprises and service companies. Generally, the more people a company employs, the smaller percentage of workers have the computer at their disposal. It is surprising, that almost every fifth of the 250 surveyed companies is not at all equipped with a computer.

Most Malbork companies have their own websites or Intranet. Generally, the bigger company is – more frequently uses the technologies and high technology systems. However, only a few companies use the Internet to provide services or sell products. In commercial companies this proportion is only 15%, what indicates the non-used opportunities of application of this distribution channel by those entities.

Research and Development activity is not Malbork District domain, unfortunately. Only 2.4% of companies declare the separate R&D department in their company structure. Among the entire group of 250 companies only 7.5% of the companies have cooperated with scientific research agencies.

One third of those surveyed indicated a moderately negative impact of the crisis on financial markets and the Polish economic situation on their own business activity. Less than 20% of companies perceive the real macroeconomic threat to economic conditions. Every third new-created company emphasized the very large negative impact on the macro-economic situation of their functioning.

Most (71%) of surveyed companies in Malbork positively rated the implemented local government policy. However, only 25% of companies from outside Malbork, issued a positive assessment of self-government. This disparity shows the problem with the flow of information concerning ongoing activities at local level to entrepreneurs who are geographically distanced from the center of an urban area.

Wprowadzenie

Niniejszy raport powstał w ramach projektu badawczego pn. Wczoraj - Dziś - Jutro. Badanie zmian gospodarczych w Powiecie Malborskim, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w wyniku badań zrealizowanych na zlecenie Powiatowego Urzędu Pracy w Malborku przez firmy PBS DGA Sp. z o.o. oraz Human Capital Business Sp. z o.o.

Badanie, którego wyniki prezentowane są w raporcie zostało zrealizowane we wrześniu 2009 roku przez przeszkolonych ankieterów PBS DGA za pomocą wywiadu bezpośredniego face-to-face, przy wykorzystaniu klasycznej techniki badawczej PAPI – to jest ankiety w wersji papierowej.

Badanie zrealizowano na reprezentatywnej próbie 250 firm z powiatu malborskiego. Taka wielkość próby pozwala na wnioskowanie o badanej populacji z maksymalnym błędem statystycznym wynoszącym +/- 6%, dla przedziału ufności 95% oraz frakcji 0,5. Przy wyliczeniu przyjęto założenie, że próba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie powiatu malborskiego wynosi około 2.850 (z doświadczeń realizatorów badań wynika, że aktualność bazy REGON wynosi ok. 70%).

Respondentami w projekcie byli przede wszystkim właściciele, prezesi, dyrektorzy oraz inne osoby odpowiedzialne za politykę firmy. Czas trwania pojedynczego wywiadu wyniósł średnio 20 minut.

Zgodnie z założeniami SIWZ, badaniem zostali objęci wyłącznie przedsiębiorcy, tzn. z badania wykluczono instytucje sektora publicznego. Spośród podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie powiatu malborskiego wylosowana została próba do badania. Przy losowaniu zastosowano nadreprezentację firm zatrudniających 10 oraz więcej pracowników. Pozwoliło to na dokonywanie analiz również ze względu na wielkość zatrudnienia. Do analizy statystycznej została zastosowana technika ważenia wyników, która przywróciła rzeczywiste proporcje i reprezentatywność danych. Ważenie polega na nałożeniu wskaźników – wag – większych lub mniejszych od 1. W ten sposób odpowiedzi części osób (tych, które są w próbie niedoreprezentowane w stosunku do populacji) są „nadwartościowane”, a pozostałych (tych, które są nadreprezentowane) – „zmniejszane”.

Przed realizacją właściwego badania przeprowadzony został pilotaż w celu weryfikacji kwestionariusza wywiadu i organizacji badania.

1. Analiza struktury przedsiębiorstw powiatu malborskiego oraz charakterystyka próby badawczej

Jak wynika z badań realizowanych w pierwszym etapie analizy potencjału gospodarczego powiatu malborskiego (I tom raportu Gospodarka Powiatu Malborskiego Wczoraj) w 2008 roku na obszarze tym zarejestrowanych było 5.422 (ponad 93% populacji jednostek powiatu malborskiego) podmiotów sektora prywatnego oraz 404 jednostki funkcjonujące w sektorze publicznym. Ich struktura rozmieszczenia geograficznego w wybranych gminach powiatu według kryterium liczby zatrudnionych pracowników, generowanych przychodów ze sprzedaży, charakteru prowadzonej działalności gospodarczej, zasięgu działania, a także okresu działalności została przedstawiona w tabeli 1. Zestawione w niej dane charakteryzują cztery wybrane regiony powiatu malborskiego, w których zostały przeprowadzone badania ilościowe.

Tabela 1. Struktura jednostek gospodarczych w wybranych gminach powiatu malborskiego według wybranych kryteriów klasyfikacyjnych

Wybrane kryteria klasyfikacyjne podmiotów powiatu malborskiego		Gmina				Razem	
		miasto Malbork	gmina Malbork	gmina i miasto Nowy Staw	gmina Stare Pole	liczebność	% wiersza
Ogółem		85,33%	3,75%	7,25%	3,68%	250	100,00%
Wielkość zatrudnienia	0-9 osób	84,80%	3,04%	7,60%	4,56%	191	100,00%
	10-49 osób	86,73%	5,69%	7,58%	0,00%	47	100,00%
	50+ osób	90,00%	10,00%	0,00%	0,00%	12	100,00%
Przychody w 2008 r.	do 100 tys. zł	76,52%	2,76%	15,20%	5,53%	71	100,00%
	100 tys. - 1 mln zł	95,58%	0,00%	4,42%	0,00%	46	100,00%
	Powyżej 1 mln zł	84,26%	2,44%	13,30%	0,00%	32	100,00%

Tabela 1. Struktura jednostek... (ciąg dalszy)

Branża	handel	82,20%	2,47%	8,90%	6,43%	110	100,00%
	usługi	89,93%	3,47%	5,65%	0,94%	107	100,00%
	produkcja i inne	80,33%	9,39%	6,92%	3,36%	33	100,00%
Zasięg działalności	lokalny	83,45%	2,50%	8,61%	5,43%	148	100,00%
	szerszy niż lokalny	88,16%	5,63%	5,19%	1,03%	102	100,00%
Okres działalności	do 5 lat	92,05%	3,98%	3,98%	0,00%	25	100,00%
	5-10 lat	93,56%	0,00%	4,70%	1,75%	57	100,00%
	>10 lat	81,38%	5,03%	8,66%	4,93%	168	100,00%

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Z przeprowadzonych badań ankietowych na terenie czterech wybranych gmin powiatu malborskiego wynika, iż 85,3% poddanych badaniom jednostek gospodarczych zlokalizowanych było w Mieście Malbork. Lokalizacja pozostałej grupy firm kształtowała się następująco: Gmina Malbork (3,7%), Gmina i Miasto Nowy Staw (7,3%), Gmina Stare Pole (3,7%).

Struktura analizowanych podmiotów odpowiada strukturze populacji firm regionu, gdyż jak wynika z przeprowadzonych badań aż 76,4% badanych jednostek zatrudniało w 2009 r. od 0 do 9 pracowników (mikroprzedsiębiorcy), 18,8% stanowiły małe przedsiębiorstwa, w których zatrudnienie znalazło od 10 do 49 pracowników, zaś 4,8% stanowiły duże przedsiębiorstwa, w których zatrudnienie znalazło powyżej 50 pracowników.

W skali makro zarówno w samym woj. pomorskim, jak również w całej gospodarce 95,1% jednostek gospodarczych stanowili na koniec 2008 r. mikroprzedsiębiorcy, 4,1% małe podmioty, zaś 0,8% średnie przedsiębiorstwa (od 50 do 249 pracowników) oraz 0,02% duże firmy (pow. 1.000 pracowników).¹

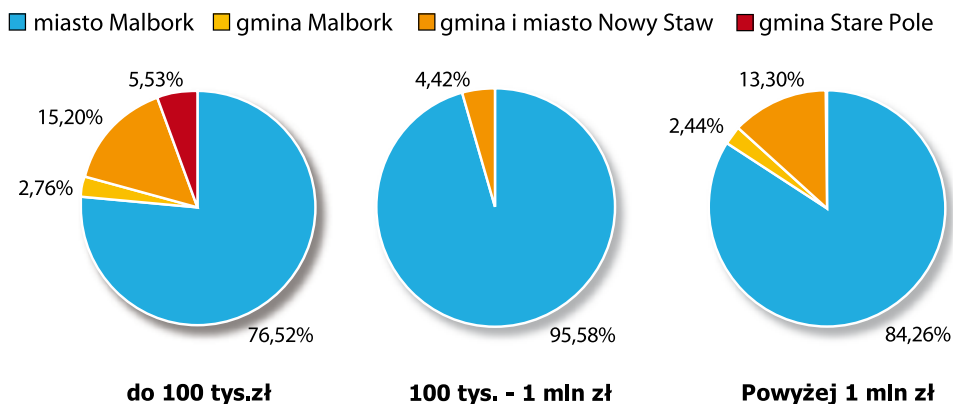
Geograficzna koncentracja wszystkich grup badanych przedsiębiorstw wskazuje na intensyfikację życia gospodarczego w mieście Malborku, w którym zlokalizowanych jest aż 84,8% mikrofirm, 86,7% małych podmiotów, oraz 90,0% firm o najwyższym zatrudnieniu.

Spośród poddanych badaniom ankietowym przedsiębiorstw, zlokalizowanych w czterech analizowanych obszarach powiatu malborskiego (miasto Malbork, gmina Malbork, gmina i miasto Nowy Staw oraz gmina Stare Pole), aż 47,6% jednostek w 2008 r. osiągnęło przychody ze sprzedaży produktów na poziomie nie przekraczającym 100 tys. zł. Natomiast 30,9% analizowanych

¹ Na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS (dane generowane na koniec 2008 r.).

firm zrealizowało obroty do 1 mln zł, zaś 21,5% przedsiębiorstw w sprawozdaniu finansowym za rok 2008 wykazało przychody przekraczające 1 mln zł. Charakterystyka badanych przedsiębiorstw z uwzględnieniem kryterium osiąganych przychodów ze sprzedaży została przedstawiona na wykresie 1.

Wykres 1. Struktura podmiotów gospodarczych w wybranych gminach powiatu malborskiego według wartości osiąganych obrotów w 2008 r.

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

W grupie jednostek gospodarczych o najniższej wartości przychodów aż 76,5% firm zlokalizowanych było w mieście Malbork. Na drugim miejscu pod względem liczby firm tej grupy (15,2%) znalazły się podmioty, których siedziba działalności gospodarczej zlokalizowana była w gminie miejskiej Nowy Staw. Zaledwie 5,5% i 2,8% badanych jednostek gospodarczych jako miejsce prowadzonej działalności gospodarczej wskazało gminę Stare Pole oraz gminę Malbork.

Spośród 46 analizowanych podmiotów gospodarczych, które zrealizowały w badanym okresie przychody od 100 tys. zł do 1 mln zł aż 95,6% firm (44 przedsiębiorstwa) jako miejsce siedziby działalności gospodarczej obrały miasto Malbork. Pozostałe jednostki zlokalizowane były w gminie miejskiej Nowy Staw.

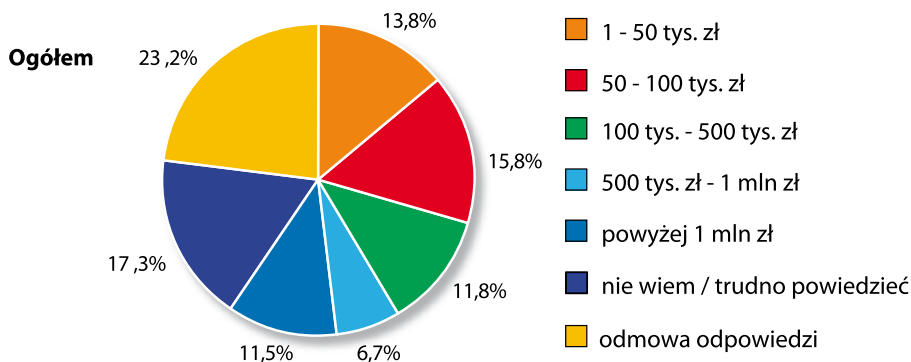
Najmniej liczebną okazała się grupa firm realizujących najwyższe (powyżej 1 mln zł) przychody. Wśród nich 84,3% podmiotów zlokalizowanych było w Malborku, 13,3% w gminie miejskiej Nowy Staw, a zaledwie 2,4% w gminie Malbork. Przedstawiona na wykresie struktura i alokacja podmiotów gospodarczych w głównych aglomeracjach miejskich potwierdza wnioski zawarte w I części raportu o koncentracji podmiotów na terenach zurbanizowanych i uprzemysłowionych. Ta cecha nie jest bynajmniej charakterystyczna wyłącznie dla obszaru powiatu malborskiego, a stanowi reprezentatywny obraz, z jakim możemy spotkać się również w pozostałych regionach Polski.

Tabela 2. Charakterystyka przedsiębiorstw powiatu malborskiego pod względem przychodów ze sprzedaży wygenerowanych w 2008 r.

Kryteria podziału badanej grupy malborskich przedsiębiorstw	Proszę określić, w którym przedziale mieści się wielkość przychodów, jakie Państwa firma osiągnęła za ostatni rok obrotowy - w roku 2008						Razem		
	1 - 50 tys. zł	50 - 100 tys. zł	100 - 500 tys. zł	500 tys. zł - 1 mln zł	powyżej 1 mln zł	nie wiem trudno powiedzieć	odmowa odp.	Licz. % wiersza	
Lokalizacja	miasto Malbork	12,32%	14,19%	12,83%	7,86%	11,38%	17,67%	23,75%	212 100%
	poza Malborkiem	22,27%	25,05%	5,57%	0,00%	12,36%	14,96%	19,79%	38 100%
Wielkość zatrudnienia	0-9 osób	16,69%	18,78%	12,60%	6,32%	5,77%	17,83%	22,00%	191 100%
	10-49 osób	2,17%	4,34%	10,84%	10,84%	31,16%	16,80%	23,85%	47 100%
	50+ osób	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	49,44%	8,89%	41,67%	12 100%
Branża	handel	11,31%	24,07%	9,28%	8,13%	9,73%	15,41%	22,07%	110 100%
	usługi	19,24%	10,74%	15,16%	5,64%	7,72%	21,66%	19,83%	107 100%
	produkcja	3,36%	3,49%	8,77%	5,28%	31,59%	8,44%	39,08%	33 100%
	inne								
Zasięg działalności	lokalny zasięg	18,70%	19,94%	9,51%	1,77%	5,26%	19,16%	25,64%	148 100%
	szerszy niż lokalny zasięg	6,36%	9,51%	15,17%	14,15%	20,97%	14,41%	19,43%	102 100%
Okres działalności	do 5 lat	28,77%	12,40%	8,27%	3,13%	4,13%	31,90%	11,39%	25 100%
	5-10 lat	14,54%	19,78%	5,45%	5,01%	6,65%	17,29%	31,29%	57 100%
	>10 lat	11,20%	14,91%	14,54%	7,86%	14,38%	15,00%	22,13%	168 100%

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Wykres 2. Struktura podmiotów gospodarczych powiatu malborskiego według wartości osiągniętych obrotów w 2008 r.

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Struktura przedsiębiorstw powiatu malborskiego wskazuje, iż najniższą wartość obrotów (do 50 tys. zł) osiągnęło w 2008 r. 13,8% badanych jednostek. W drugiej grupie przedsiębiorstw, które osiągnęły w analizowanym okresie przychody nieprzekraczające poziomu 100 tys. zł znalazło się 15,8% badanej próby jednostek gospodarczych.

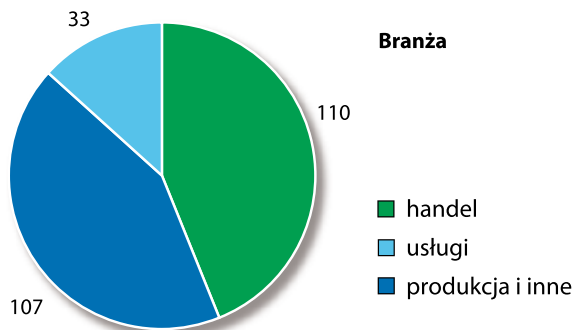
Porównywalna była również struktura firm, które osiągnęły obroty w przedziale 100-500 tys. zł (11,8%) oraz firm generujących w analizowanym roku najwyższą wartość przychodów - przekraczających 1 mln zł (11,5%).

Niemal 35,5% ogółu badanych firm regionu powiatu malborskiego, które zatrudniały do 9 pracowników osiągnęło w 2008 r. wartość przychodów ze sprzedaży nie przekraczającą 100 tys. zł. Największa grupa respondentów (19,9%), którzy zadeklarowali lokalny zasięg oddziaływania, wygenerowała w analizowanym roku przychody w przedziale 50-100 tys. zł.

Firmy, których historia działalności nie przekracza 5 lat (28,8%) najczęściej uzyskiwały obroty do 50 tys. zł. Natomiast przychody ze sprzedaży produktów i usług jednostek gospodarczych funkcjonujących na rynku do 10 lat w większości (19,8%) znajdowały się w przedziale 50-100 tys. zł. Im dłużej funkcjonowała na rynku badana firma, tym większe, w większości uzyskiwanych odpowiedzi, były realizowane przez nią obroty – podmioty działające ponad 10 lat na rynku w 14,9% generowały przychody w przedziale 50-100 tys. zł, w 14,5% na poziomie 100-500 tys. zł, i w 14,4% przekraczające wartość 1 mln zł.

Pośród wszystkich 250 analizowanych jednostek gospodarczych regionu powiatu malborskiego aż 44,0% przedsiębiorstw w kodzie prowadzonej działalności gospodarczej wskazywało aktywność handlową. Ponadto równie dużą grupę firm (42,8%) stanowiły przedsiębiorstwa usługowe. Najmniej liczną grupą były jednostki produkcyjne.

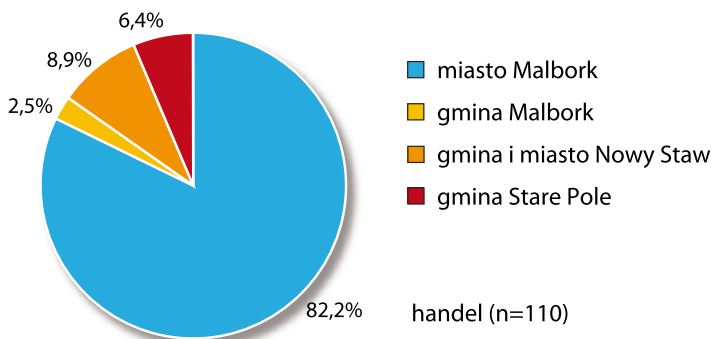
Wykres 3. Branżowa struktura podmiotów gospodarczych w wybranych gminach powiatu malborskiego w podziale na jednostki produkcyjne, handlowe i usługowe

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Najliczniejsza grupa przedsiębiorstw handlowych zlokalizowana była w 2009 r. w mieście Malbork (82,2%). Niemal proporcjonalny rozkład pozostałych firm handlowych miał miejsce na obszarze gminy i miasta Nowy Staw (8,9%), a także gminy Stare Pole (6,4%). Zaledwie 2,5% firm o tym profilu działalności miało adres siedziby na terenie gminy Malbork.

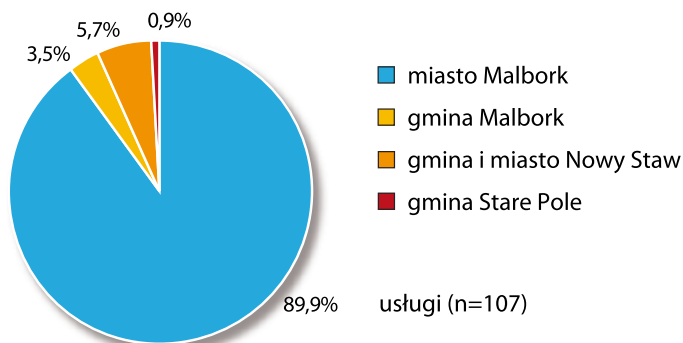
Wykres 4. Geograficzna struktura przedsiębiorstw powiatu malborskiego realizujących działalność handlową

Podstawa procentowania: wyłącznie podmioty handlowe.

Jeszcze bardziej radykalna koncentracja geograficzna miała miejsce w przypadku podmiotów usługowych. Spośród 107 analizowanych firm o tym profilu działalności aż 89,9% przedsiębiorstw zlokalizowanych było na obszarach miejskich Malborka, zaś 5,7% podmiotów usytuowanych zostało w gminie i mieście Nowy Staw, 3,5% - na terenach gminy Malbork, pozostałe 0,9% jako miejsce siedziby działalności gospodarczej wykazało gminę Stare Pole.

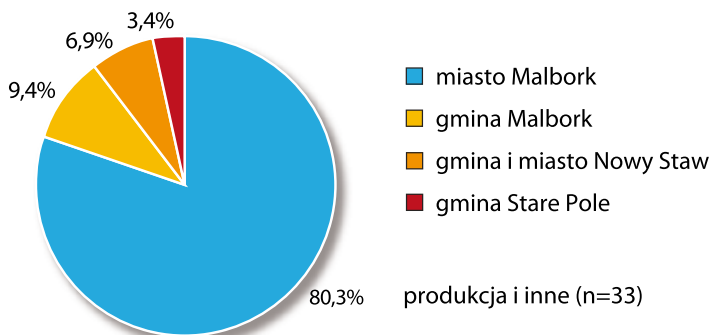
Wykres 5. Geograficzna struktura przedsiębiorstw powiatu malborskiego realizujących działalność usługową

Podstawa procentowania: wyłącznie podmioty usługowe.

Wśród najmniej licznej grupy przedsiębiorstw produkcyjnych 80,3% analizowanych podmiotów gospodarczych zlokalizowanych było w mieście Malborku. Relatywnie duży (biorąc pod uwagę dane przedstawione na wcześniej zaprezentowanych wykresach tej grupy) udział przedsiębiorstw produkcyjnych i pozostałych jednostek zlokalizowany był w gminie Malbork. Specyfika firm produkcyjnych umożliwia dzierżawę tańszych powierzchni magazynowo-produkcyjnych poza miastem, co nie ma wpływu na prowadzoną działalność. Część podmiotów tej grupy (6,9%) zlokalizowanych było w 2009 r. w gminie i mieście Nowy Staw, zaś pozostałe 3,4% firm umiejscowiło swoją siedzibę w gminie Stare Pole.

Wykres 6. Geograficzna struktura przedsiębiorstw powiatu malborskiego realizujących działalność produkcyjną

Podstawa procentowania: łącznie podmioty z branży produkcyjnej, budowlanej oraz transport i telekomunikacja.

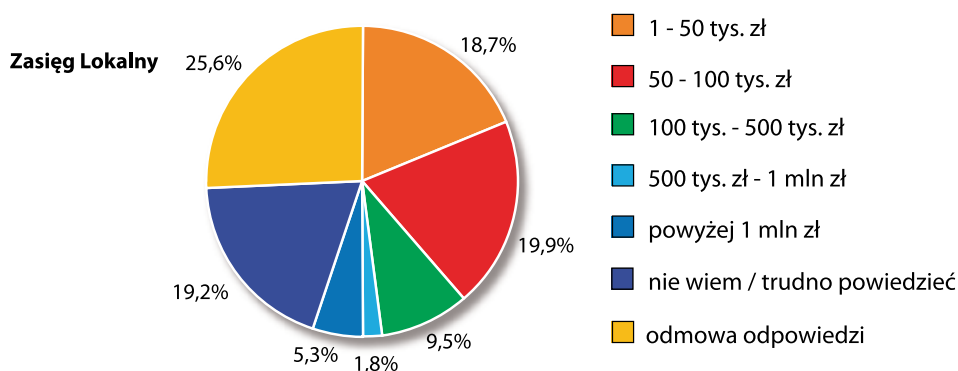
Tabela 3. Zasięg prowadzonej działalności gospodarczej w przedsiębiorstwach wybranych gmin powiatu malborskiego w 2009 r.

Zasięg prowadzonej działalności gospodarczej	Gmina				Razem	
	miasto Malbork	gmina Malbork	gmina i miasto Nowy Staw	gmina Stare Pole	liczebność	% wiersza
lokalny	83,4%	2,5%	8,6%	5,4%	148	100,0%
szerszy niż lokalny	88,2%	5,6%	5,2%	1,0%	102	100,0%

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Z przeprowadzonych badań wynika, iż 59,2% podmiotów deklaruje, że zasięg wykonywanej działalności gospodarczej ma charakter lokalny. Pozostałe 102 firmy (40,8%) określają swoją działalność w skali szerszej niż lokalna. Geograficzna koncentracja obu grup jednostek gospodarczych nie różnicuje ich. Zarówno przedsiębiorstwa poszukujące lokalnych odbiorców swoich usług i produktów, jak i firmy realizujące działalność skierowaną na inne rynki docelowe zlokalizowane są w przeważającej mierze (odpowiednio 83,4% i 88,2%) w mieście Malbork. Warto w tym miejscu zauważyć, iż firmy działające ekspansywnie na rynkach zlokalizowanych poza obszarem powiatu malborskiego deklarują również zdecydowanie wyższe obroty ze sprzedaży.

Wykres 7. Deklarowane obroty podmiotów gospodarczych powiatu malborskiego działających na rynku lokalnym

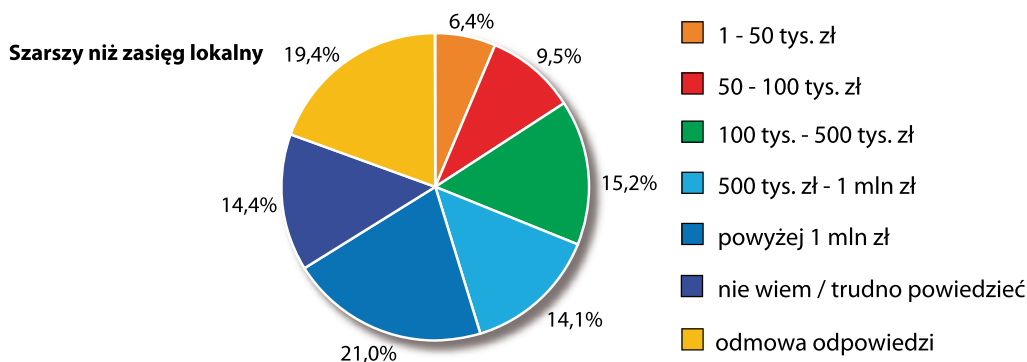

Podstawa procentowania: podmioty o lokalnym zasięgu prowadzonej działalności (n=148).

Największy udział przedsiębiorstw realizujących swoją działalność na rzecz lokalnego rynku docelowego (19,9% badanych przedsiębiorstw) zrealizował w 2008 roku obroty mieszczące się w przedziale 50-100 tys. zł. Pozostała grupa (18,7% badanych firm) oszacowała, iż w 2008 roku nie osiągnęła większej niż 50 tys. zł sumy przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów.

Niespełna 9,5% firm tej grupy osiągnęło roczny obrót przekraczający 100-500 tys. zł. Najwięksi gracze na rynku, czyli podmioty realizujące sprzedaż na poziomie przekraczającym 1 mln zł w skali roku stanowiły tylko 5,3% ogółu poddanych analizie przedsiębiorstw powiatu malborskiego. Inaczej przedstawia się natomiast struktura przychodowa firm ekspansywnie docierających do swoich odbiorców poza obszarem powiatu malborskiego.

Wykres 8. Deklarowane obroty podmiotów gospodarczych powiatu malborskiego działających w regionie oraz poza rynkiem lokalnym

Podstawa procentowania: podmioty o szerszym niż lokalny zasięgu prowadzonej działalności (n=102).

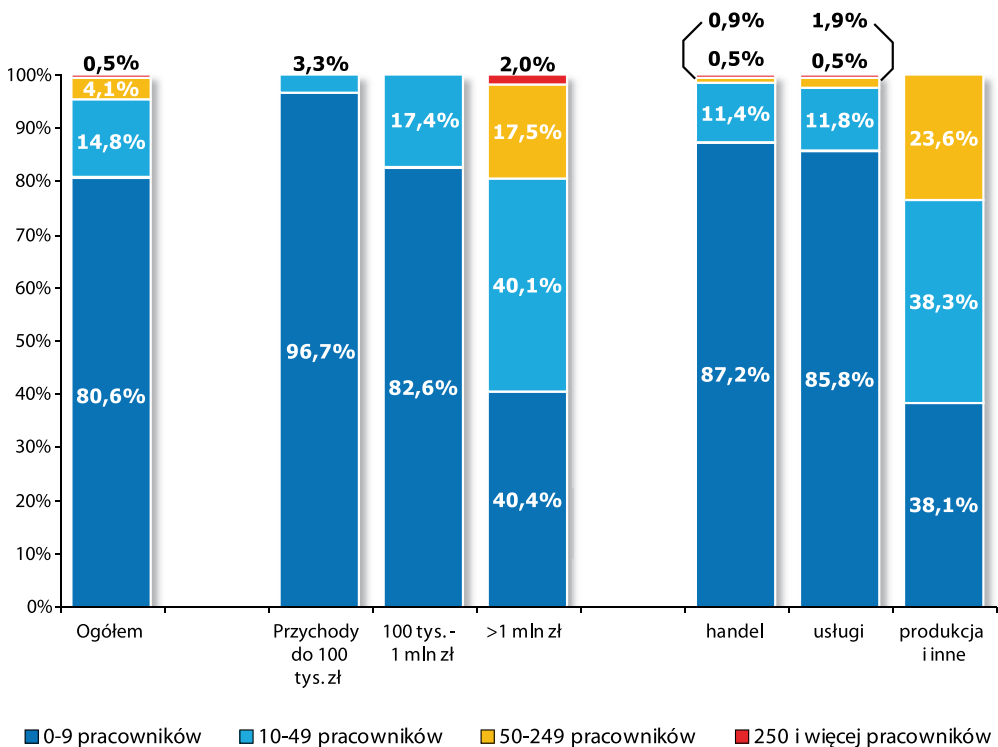
W odróżnieniu od firm działających na lokalnym rynku, przedsiębiorstwa ekspansywnie zdobywające odbiorców również poza obszarem powiatu malborskiego deklarują w 21,0%, iż ich obroty w 2008 roku przekroczyły 1 mln zł. Relatywnie duży odsetek firm tej grupy (15,2%) zrealizowało w tym okresie przychody ze sprzedaży w przedziale 100-500 tys. zł. Prawie taka sama grupa podmiotów (14,1%) oszacowała, iż w badanym roku osiągnięty został obrót mieszczący się w przedziale 500 tys. - 1 mln zł.

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują na prawidłowość, która bynajmniej nie wyróżnia przedsiębiorstw zlokalizowanych wyłącznie na obszarze powiatu malborskiego, lecz dotyczy większości polskich i zagranicznych firm. Im większy rynek docelowy, szersze kontakty biznesowe oraz bardziej ekspansywna działalność gospodarcza poza miejscem zlokalizowania zakładu głównego, tym większa szansa na osiągnięcie przewagi konkurencyjnej wyrażającej się rosnącym udziałem rynkowym. Bardzo często firmy zlokalizowane poza aglomeracjami miejskimi, wykorzystując niższe koszty pracy oraz ponosząc niższe koszty stałe (jak na przykład koszty dzierżawy, zakupu gruntów i nieruchomości, itd.) mają szansę poprzez rozwinięcie kanałów logistycznych konkurować cenowo z przedsiębiorstwami, których próg rentowności wyznacza koszyk ponoszonych kosztów.

2. Kluczowe zjawiska w obszarze zatrudnienia w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego

Jak zostało wskazane w Rozdziale 1. najliczniejszą grupę przedsiębiorstw – respondentów badania, stanowiły mikroprzedsiębiorstwa, tj. firmy zatrudniające do 9 osób oraz jednostki gospodarcze, które osiągały w 2008 r. przychody do 100 tys. zł. Udział tych przedsiębiorców w badanej grupie wynosi 80,6%.

Wykres 9. Wielkość zatrudnienia w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego ze względu na przychody i branże działalności

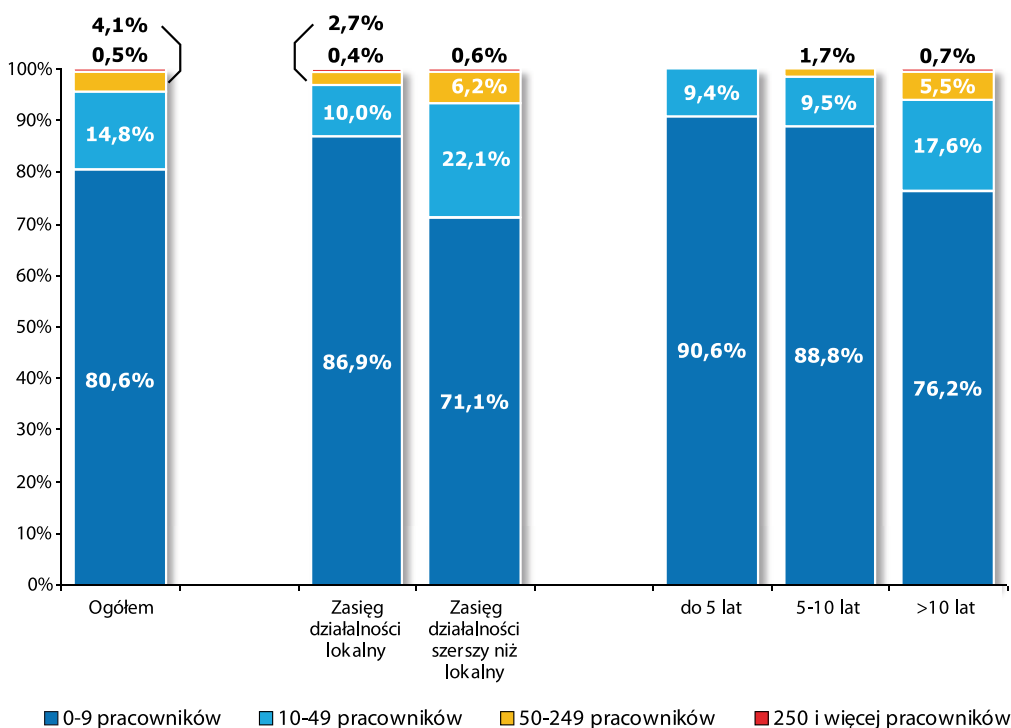
Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Jednocześnie należy zauważyć, iż w badanej grupie mikroprzedsiębiorstw są takie, które w 2008 roku osiągnęły przychody powyżej 1 mln zł. Udział małych firm zatrudniających od

10 do 49 osób wynosi 14,8% badanych przedsiębiorstw. Natomiast firmy średnie w badanej grupie stanowią 4,1%. Najmniejszy odsetek firm – 0,5%, to przedsiębiorstwa duże, zatrudniające powyżej 250 pracowników, prowadzące działalność handlową oraz usługową. Badane firmy zlokalizowane są głównie w mieście Malbork (84,8%).

Wielkość zatrudnienia jest skorelowana z wielkością przychodów – im większe zatrudnienie, tym większe przychody. Przedsiębiorstwa handlowe i usługowe są zdominowane przez mikroprzedsiębiorstwa, natomiast wśród przedsiębiorstw produkcyjnych (łącznie w badaniu wzięły udział 33 firmy tego sektora) nie widać wyraźnej dominacji firm określonej wielkości.

Wykres 10. Wielkość zatrudnienia w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego ze względu na zasięg i okres działalności

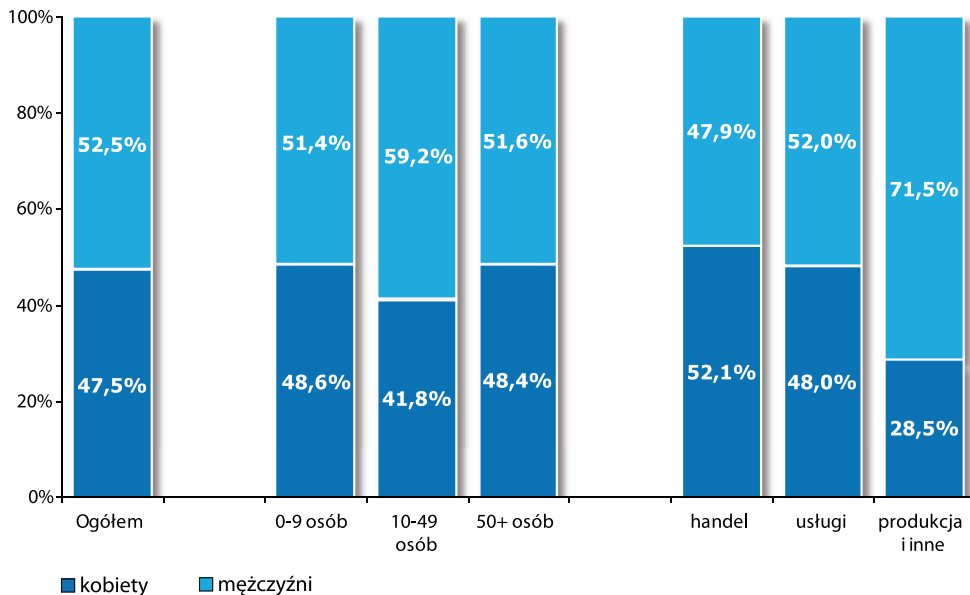
Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Wśród przebadanych przedsiębiorstw 59,2% stanowią firmy, które prowadzą działalność na rynku lokalnym, pozostałe podmioty działają na szerszym rynku, począwszy od lokalnego po krajowy i międzynarodowy. Jednocześnie zauważalna jest zależność, iż wraz z wzrostem zatrudnienia i przychodów przedsiębiorstw rośnie również ich zasięg działania.

67,2% przebadanych przedsiębiorstw funkcjonuje na rynku powyżej 10 lat. Co piąta badana firma jest w wieku od 5 do 10 lat, a co dziesiąta ma mniej niż 10 lat.

W 250 przebadanych przedsiębiorstwach powiatu malborskiego zatrudnienie kobiet i mężczyzn utrzymuje się na zbliżonym poziomie. 47,5% zatrudnionych stanowią kobiety, a 52,5% mężczyźni. Podobna struktura utrzymuje się w województwie pomorskim, gdzie na koniec 2008 roku, pracujących w głównym miejscu pracy było 48,5% kobiet i 51,5% mężczyzn².

Wykres 11. Zatrudnienie kobiet i mężczyzn w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego

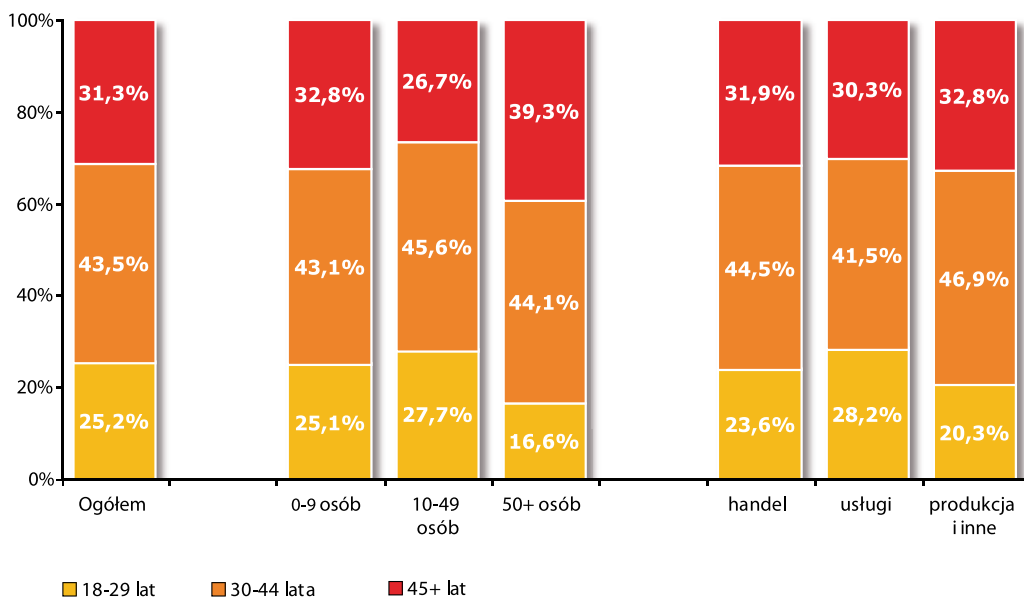
Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Pracujących kobiet w przebadanych przedsiębiorstwach jest mniej poza miastem Malbork (44,3%) niż w samym mieście (48,0%). Zatrudnienie kobiet dominuje w firmach o profilu handlowym (52,1%). W przedsiębiorstwach usługowych zatrudnione jest 48,0% kobiet. W firmach o profilu produkcyjnym i innym dominuje zatrudnienie mężczyzn (71,5%).

Przedsiębiorstwa o zasięgu ponad lokalnym zatrudniają częściej mężczyzn (61,5%), a firmy o zasięgu lokalnym kobiety (53,4%). Nie występują istotne dysproporcje w zakresie zatrudnienia kobiet i mężczyzn ze względu na okres działalności firmy. Jest nieznaczna przewaga kobiet w firmach młodych i z kolei przewaga mężczyzn w firmach działających dłużej niż 5 lat.

Średnio 43,5% pracowników znajduje się w grupie wiekowej 30-44 lata. Kolejną grupę wiekową zatrudnionych stanowią osoby w wieku 45+, ich udział w strukturze zatrudnionych wynosi średnio 31,3%. Najmniej liczna grupa to osoby w wieku 18-29 lat, stanowiące średnio 25,2% ogółu pracowników przebadanych podmiotów gospodarczych. Powyższa ogólna struktura jest analogiczna w przypadku mikroprzedsiębiorstw, firm działających w Malborku oraz firm w branży handlowej.

² Na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS (Pracujący w głównym miejscu pracy, 2008 rok).

Wykres 12. Zatrudnienie w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego według grup wieku**Podstawa procentowania: cała próba badawcza.**

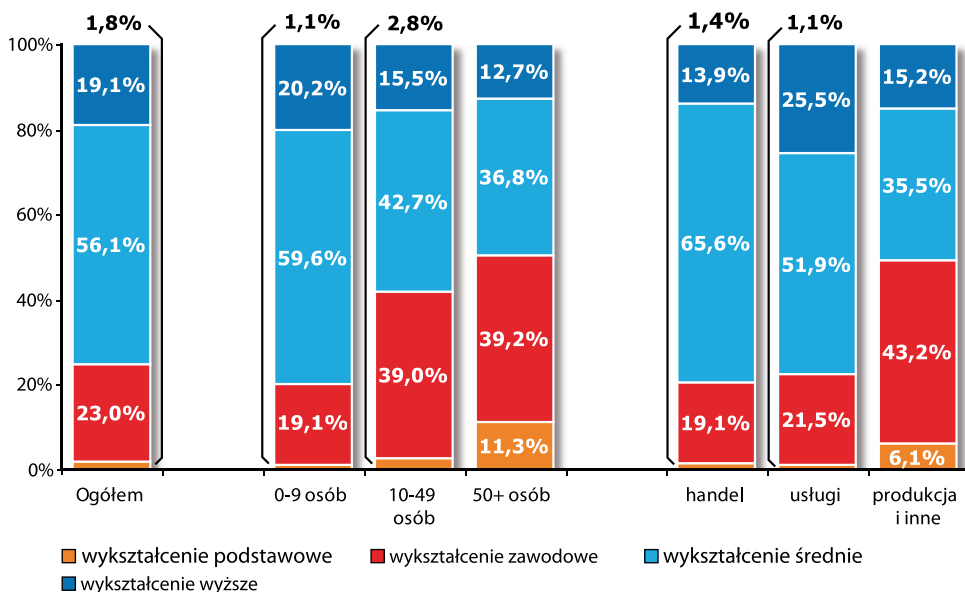
W przedsiębiorstwach funkcjonujących poza miastem Malbork w głównej mierze przeważa zatrudnienie pracowników w wieku powyżej 45 lat (48,1%). A zatem przedsiębiorstwa zlokalizowane poza Malborkiem są wiekowo „starsze”. Aż 43,7% firm zlokalizowanych poza Malborkiem stwierdziło, że w ogóle nie zatrudnia osób najmłodszych (cała załoga jest w wieku 30+). Widoczna jest także „przewaga wiekowa” firm większych, o wysokich przychodach, np. w przedsiębiorstwach o przychodach powyżej 1 mln zł udział młodej kadry wynosi zaledwie 16,5%.

Ciekawych spostrzeżeń dostarcza analiza zależności pomiędzy strukturą zatrudnienia według wieku a okresem działalności firm. Widoczna jest wyraźna dominacja w tej strukturze osób starszych 45+ oraz w przedziale 30-44 w przedsiębiorstwach dojrzałych (łącznie 77,8%), będących na rynku powyżej 10 lat. Świadczy to z pewnością o stabilizacji zatrudnienia w takich podmiotach. Jednocześnie w przypadku firm o krótkim okresie życia widoczna jest odwrotna struktura - zatrudnienie osób młodych i w wieku 30-44 stanowi łącznie 81,6% ogółu zatrudnionych.

Kolejną charakterystykę badanych przedsiębiorstw stanowi struktura zatrudnienia według wykształcenia. W przebadanych przedsiębiorstwach powiatu malborskiego 56,1% zatrudnionych pracowników posiada wykształcenie średnie i ten poziom ma w zasadzie znaczenie dominujące we wszystkich przekrojach. Pracownicy z wykształceniem zawodowym stanowią 23,0% ogółu zatrudnionych w przebadanych przedsiębiorstwach. Kolejna grupa pracowników

to osoby z wykształceniem wyższym, tj. 19,1%. Najmniej liczną grupą wśród pracowników są osoby posiadające wykształcenie podstawowe (1,8%).

Wykres 13. Zatrudnienie w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego według wykształcenia

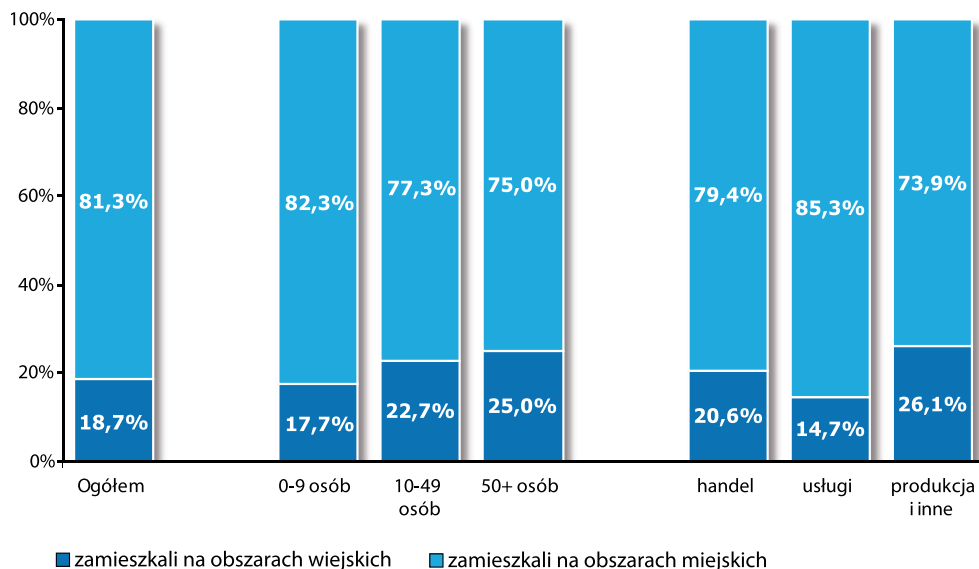
Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Powyższa struktura powiela się zwłaszcza w przedsiębiorstwach zlokalizowanych w samym mieście Malborku, natomiast poza miastem wzrasta w strukturze zatrudnienia udział pracowników posiadających wykształcenie podstawowe (3,7%) i zasadnicze (33,7%) a zdecydowanie zmniejsza udział osób posiadających wykształcenie wyższe (10,6%) i średnie (52,0%).

Zaskakująco relatywnie lepiej wykształconą kadrę pracowników posiadają mikrofirmy zatrudniające do 9 osób. 79,8% zatrudnionych w tych przedsiębiorstwach posiada wykształcenie wyższe i średnie. Udział tej grupy w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 50 osób wynosi już tylko 49,5%. Z pewnością ma to związek z analizowaną wcześniej strukturą zatrudnienia według wieku. Zatrudnienie osób w najniższym przedziale wiekowym oraz w wieku 30-44 lat dominowało w firmach mniejszych i o krótszym okresie działalności. Są to zatem firmy, które „tworzyły” swoje zasoby kadrowe stosunkowo niedawno, pozyskując z rynku pracy osoby o coraz wyższym poziomie wykształcenia. Z roku na rok maleje liczba osób wchodzących na rynek pracy z wykształceniem zawodowym (według danych GUS w latach 2001-2008 odsetek ludności z wykształceniem zawodowym zmniejszył się w Polsce o około 7%, natomiast odsetek ludności z wykształceniem gimnazjalnym zmniejszył się aż o 20%)³. Coraz większa część ludności zdaje maturę.

³ Na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS.

Wykres 14. Zatrudnienie w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego według miejsca zamieszkania pracowników.

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

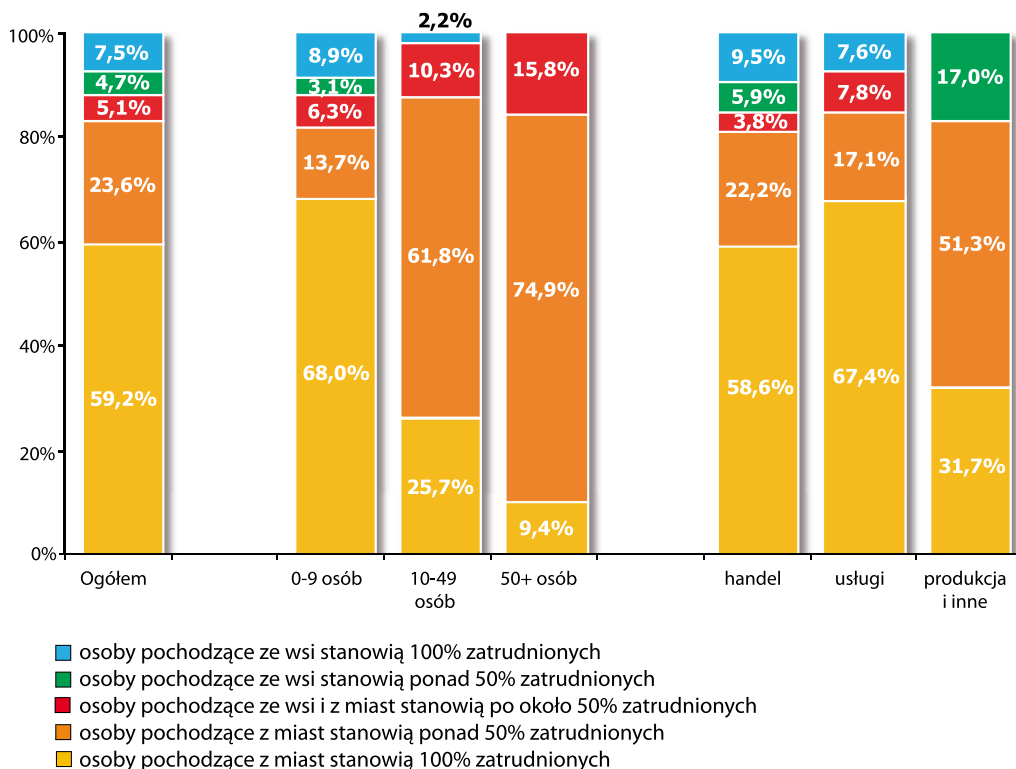
Firmy prowadzące działalność handlową (79,5%) oraz usługową (77,4%) zatrudniają w większości osoby z wykształceniem średnim i wyższym. Ze względu na specyfikę działalności, firmy o profilu produkcyjnym charakteryzują się wyższym udziałem pracowników z wykształceniem zasadniczym i podstawowym (49,3%).

W przebadanych przedsiębiorstwach 81,3% zatrudnionych stanowią osoby zamieszkałe na obszarach miejskich. Ta dominacja występuje we wszystkich analizowanych przekrojach firm. Ponad 82% firm stwierdziło, że ich załogi stanowią w 100% lub powyżej 50% osoby pochodzące z miast.

Odsetek zatrudnionych zamieszkujących w mieście maleje nieznacznie wraz ze wzrostem liczby osób zatrudnionych w firmie. Widać także pewne zróżnicowanie sytuacji w zależności od branży. Zatrudnionych zamieszkałych w mieście jest więcej w sektorze usług, a mniej w działalności produkcyjnej. Nieco większy jest też odsetek zatrudnionych mieszkających na wsi w firmach o zasięgu lokalnym.

Tylko w co dziesiątej firmie z powiatu malborskiego zatrudniane są osoby niepełnosprawne. Zdecydowanie częściej ma to miejsce w firmach średnich i dużych oraz produkcyjnych.

W przebadanych przedsiębiorstwach powiatu malborskiego zaledwie 3,7% załogi stanowią osoby niepełnosprawne. Nieco częściej na fakt zatrudnienia osób niepełnosprawnych w swoich firmach wskazali przedstawiciele firm zlokalizowanych w Malborku (odsetek niepełnosprawnych pracowników wynosi 4,0%) oraz firm, które zatrudniają więcej niż 50 osób (13,3%).

Wykres 15. Zatrudnienie w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego według podziału na pracowników zamieszkałych na obszarach wiejskich i miejskich**Podstawa procentowania: cała próba badawcza.**

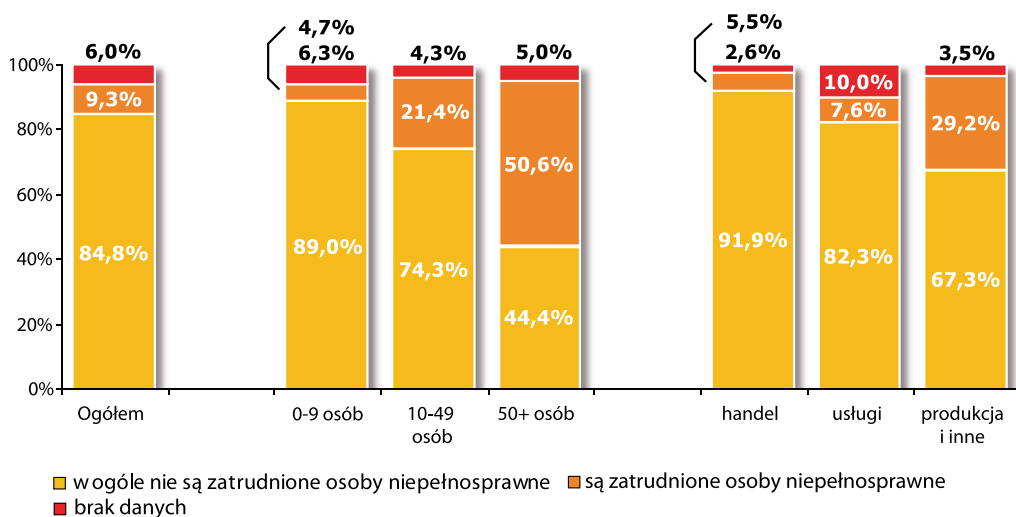
W firmach, które prowadzą działalność produkcyjną, poziom zatrudnienia niepełnosprawnych jest najwyższy i wynosi 9,0%. Najmniej osób niepełnosprawnych zatrudniają firmy działające w handlu (2,2%).

W przedsiębiorstwach powiatu malborskiego działających na szerszym rynku niż lokalny zatrudnienie niepełnosprawnych pracowników jest większe (5,2%) niż w firmach o lokalnym zasięgu działalności (2,6%).

Najmniej niepełnosprawnych pracowników pracuje w firmach o okresie działalności do 5 lat (0,2%), a najwięcej w przedsiębiorstwach, które funkcjonują w powiecie malborskim od 5 do 10 lat (5,3%).

W przedsiębiorstwach powiatu malborskiego przeważa zatrudnienie pracowników w pełnym wymiarze pracy, na podstawie umowy o pracę. Zatrudnienie w tej formie wynosi średnio 83,3%. Pozostałe formy zatrudnienia tj. umowa o pracę w niepełnym wymiarze, umowa o dzieło/umowa zlecenie, samozatrudnienie i inne formy łącznie dotyczą 16,7% pracowników.

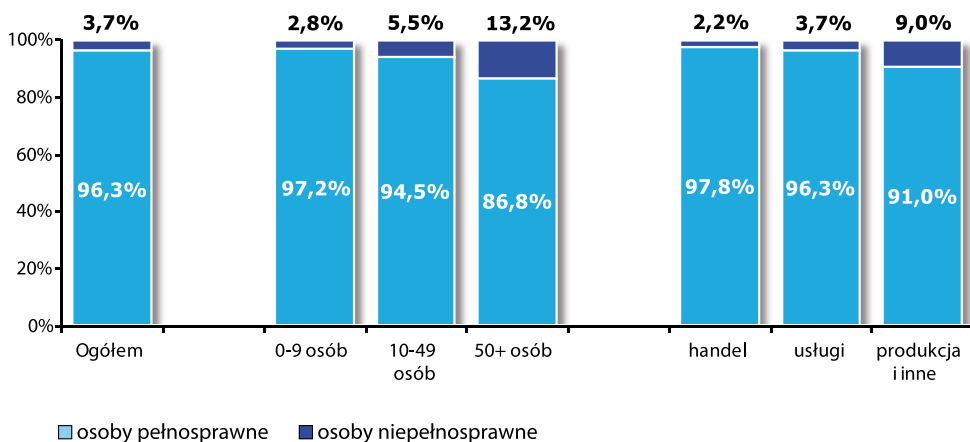
Wykres 16. Struktura zatrudnienia pracowników w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego ze względu na niepełnosprawność

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Na podstawie umowy o pracę w niepełnym wymiarze, zatrudnionych jest 4,2% pracowników. Na poziomie 8,8% kształtuje się udział zatrudnionych w oparciu o własną działalność gospodarczą, przy czym w firmach zlokalizowanych w mieście Malbork wynosi on 7,8%, natomiast poza miastem Malbork wzrasta do poziomu 13,9%.

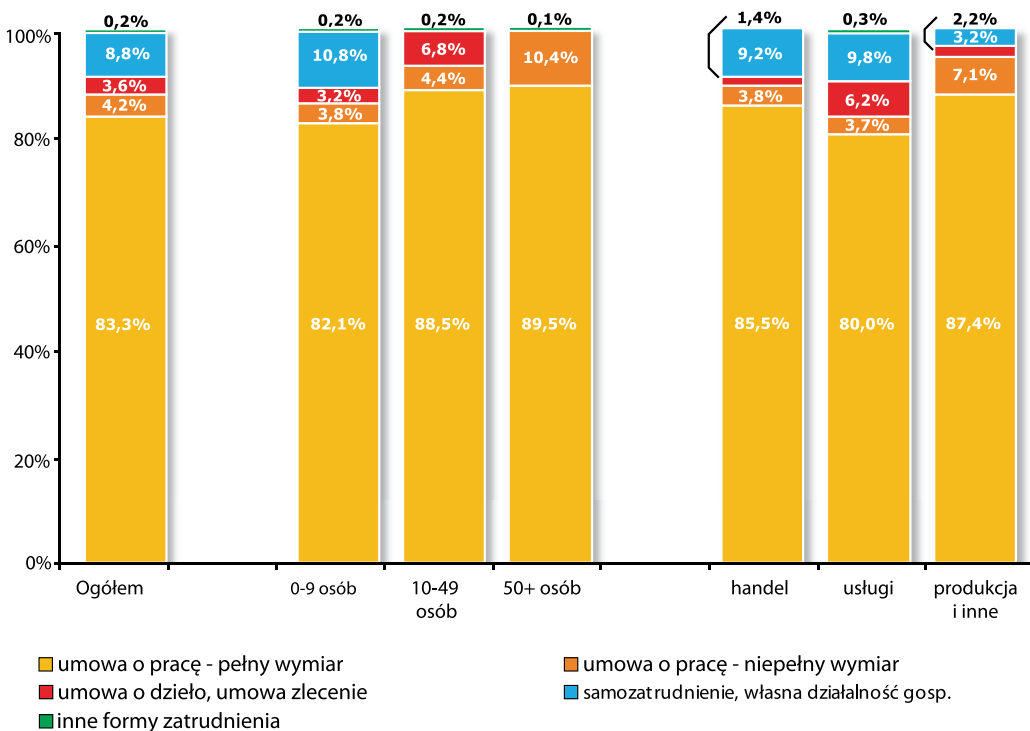
Wykres 17. Odsetek niepełnosprawnych pracowników zatrudnionych w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Zatrudnienie pracowników z wykorzystaniem zarejestrowanej własnej działalności gospodarczej w przebadanych przedsiębiorstwach występuje tylko w mikrofirmach zatrudniających do 9 pracowników, z tej formy zatrudnienia nie korzystają firmy większe. Charakterystyczna także wśród atypowych form zatrudnienia własna działalność występuje w przedsiębiorstwach osiągających przychody do 100 tys. zł, poziom wskaźnika wynosi 20,3% zatrudnionych.

Wykres 18. Formy zatrudnienia pracowników w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego

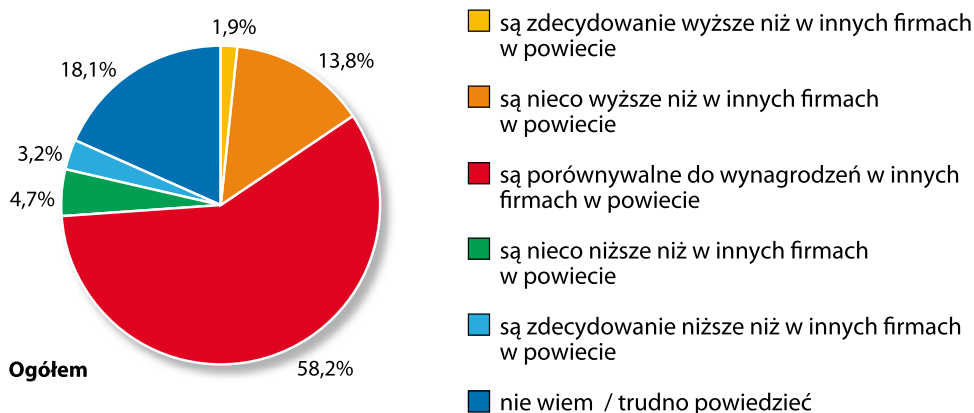

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Najwięcej zatrudnionych na umowę o pracę w pełnym wymiarze pracy występuje w firmach funkcjonujących na rynku do 5 lat (97,5%), a najmniej w firmach działających powyżej 10 lat (79,9%). Tym samym wzrasta zastosowanie samozatrudnienia w firmach dojrzałych. Generalnie tylko samozatrudnienie jest formą różnicującą analizowane przekroje. Można stwierdzić, że najczęściej dotyczy ono firm:

- ♦ poza Malborkiem,
- ♦ zatrudniających od 0 do 9 osób,
- ♦ o przychodach do 100 tys. zł,
- ♦ branży handlowo-usługowej,
- ♦ działających lokalnie,
- ♦ funkcjonujących na rynku dłużej niż 10 lat.

Wykres 19. Subiektywne odniesienie poziomu osiągniętych wynagrodzeń w poddanych badaniom podmiotach gospodarczych (ogółem) w stosunku do poziomu wynagrodzeń w pozostałych firmach regionu powiatu malborskiego

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Tabela 4. Subiektywne odniesienie poziomu osiągniętych wynagrodzeń w poddanych badaniom podmiotach gospodarczych w stosunku do poziomu wynagrodzeń w pozostałych firmach powiatu malborskiego

Kształtowanie się poziomu wynagrodzeń w badanym podmiocie w stosunku do innych firm powiatu malborskiego		Na jakim poziomie, według Pana/i szacunków, kształtują się przeciętne wynagrodzenia w Pana/i firmie w stosunku do innych firm w powiecie malborskim						Razem	
		są zdecydowanie wyższe niż w innych firmach w powiecie	są nieco wyższe niż w innych firmach w powiecie	są porównywalne do wynagrodzeń w innych firmach w powiecie	są nieco niższe niż w innych firmach w powiecie	są zdecydowanie niższe niż w innych firmach w powiecie	nie wiem / trudno powiedzieć	Liczoność	% wiersza
Ogółem		1,93%	13,83%	58,17%	4,73%	3,24%	18,11%	250	100%
Lokalizacja	miasto Malbork	2,26%	14,78%	59,38%	2,49%	3,31%	17,79%	212	100%
	poza Malborkiem	0,00%	8,35%	51,15%	17,75%	2,78%	19,97%	38	100%
Wielkość zatrudnienia	0-9 osób	2,11%	14,16%	59,18%	5,17%	2,61%	16,77%	191	100%
	10-49 osób	0,00%	10,84%	62,34%	3,79%	2,17%	20,86%	47	100%
	50+ osób	5,00%	17,78%	26,67%	0,00%	17,78%	32,78%	12	100%

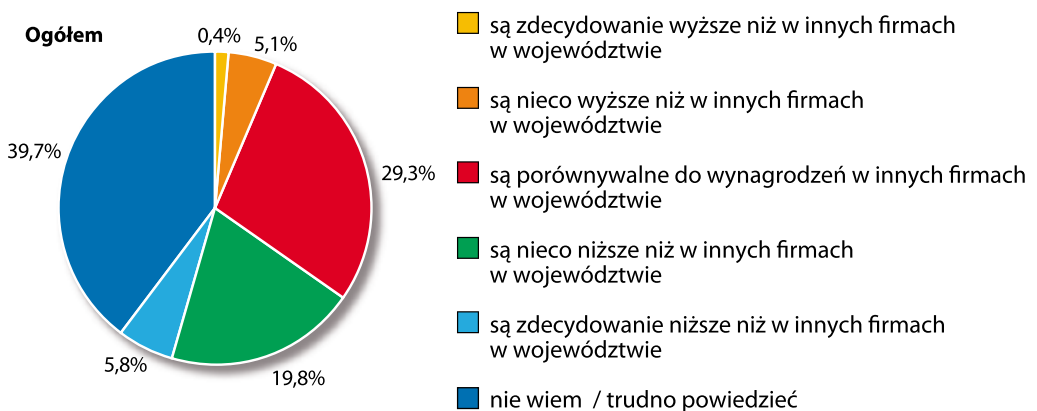
Tabela 4. Subiektywne... (ciąg dalszy)

Przychody w 2008 r.	do 100 tys. zł	0,00%	7,13%	71,71%	9,78%	4,31%	7,07%	71	100%
	100 tys. - 1 mln zł	4,60%	13,80%	63,86%	2,30%	0,00%	15,45%	46	100%
	>1 mln zł	5,66%	33,81%	38,00%	4,88%	0,00%	17,65%	32	100%
Branża	handel	1,47%	15,73%	58,76%	5,58%	2,60%	15,86%	110	100%
	usługi	2,94%	11,43%	57,90%	4,53%	3,87%	19,33%	107	100%
	produkcja i inne	0,00%	15,44%	56,99%	2,31%	3,31%	21,95%	33	100%
Zasięg działalności	lokalny	2,12%	11,91%	59,06%	3,92%	4,71%	18,29%	148	100%
	szerszy niż lokalny	1,64%	16,73%	56,83%	5,95%	1,01%	17,83%	102	100%
Okres działalności	do 5 lat	0,00%	20,51%	48,59%	3,98%	7,26%	19,66%	25	100%
	5-10 lat	1,82%	12,21%	69,37%	5,38%	3,63%	7,59%	57	100%
	>10 lat	2,26%	13,37%	55,71%	4,61%	2,47%	21,57%	168	100%

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Zdecydowanie największa grupa poddanych badaniom przedsiębiorców jest zdania, iż poziom wynagrodzeń w ich firmach jest porównywalny do świadczeń za pracę oferowanych przez inne firmy tego regionu. Takiego stanowiska jest 58,2% respondentów. Najczęściej (w 71,7%) są to firmy, których poziom obrotów nie przekraczał 100 tys. zł, funkcjonujące na rynku 5-10 lat.

Wykres 20. Subiektywne odniesienie poziomu osiągniętych wynagrodzeń w poddanych badaniom podmiotach gospodarczych w stosunku do poziomu wynagrodzeń w przedsiębiorstwach regionu województwa pomorskiego

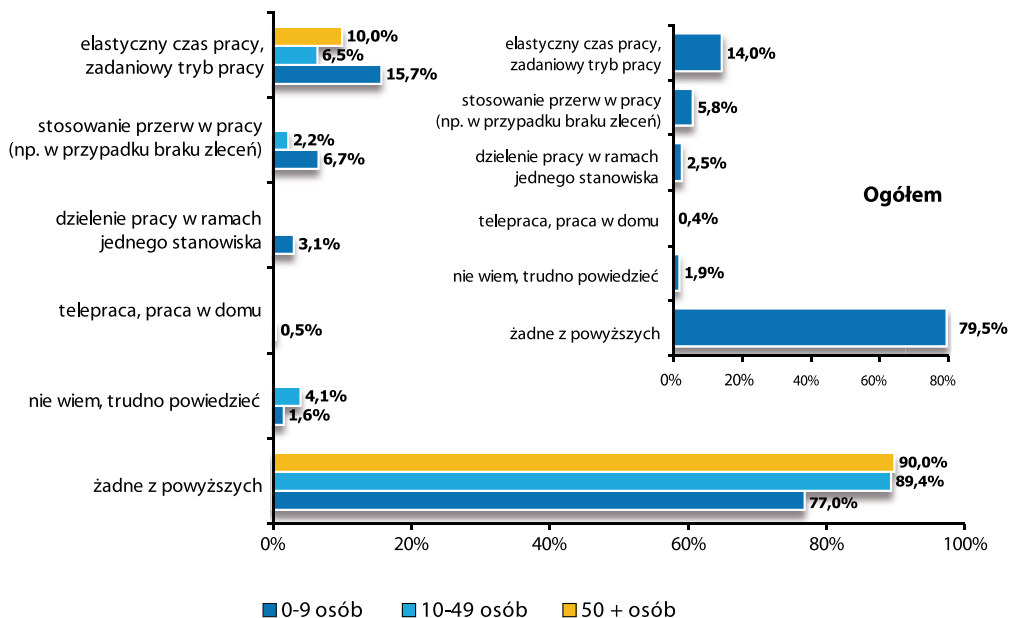
Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Część z badanych osób (13,8%) uważa nawet, iż firma, w której pracują zapewnia im nieco wyższe wynagrodzenia w stosunku do zarobków uzyskiwanych w konkurencyjnych podmiotach zlokalizowanych w regionie powiatu malborskiego. Takiego zdania jest 14,8% firm zlokalizowanych w mieście Malborku oraz nieco mniej, bo tylko 8,4% respondentów zatrudnionych w podmiotach mających siedzibę działalności poza centralną aglomeracją miejską tego regionu.

Stanowisko to podziela również 33,8% ankietowanych reprezentujących przedsiębiorstwa, w których roczne obroty przekroczyły wartość 1 mln zł.

W porównaniu do analizowanych wcześniej opinii badanych osób na temat odniesienia ich poziomu wynagrodzenia do zarobków firm powiatu malborskiego, w przypadku przedstawionych na powyższym wykresie wyników badań odnoszących się do firm województwa pomorskiego, widoczna jest zdecydowanie większa niepewność i niewiedza. Aż 39,7% badanych osób z powiatu malborskiego nie było w stanie określić, jak odnoszą się osiągnięte przez nich zarobki do wynagrodzeń uzyskiwanych w firmach województwa pomorskiego. Wśród artykułowanych opinii aż 29,3% badanych uznało, że osiągnięte przez nich wynagrodzenia są porównywalne do osiągniętych zarobków w firmach całego województwa, natomiast 19,8% ankietowanych uznało, że otrzymuje niższe wynagrodzenia.

Wykres 21. Wykorzystanie elastycznych form pracy w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Czynnikiem rzutującym na kondycję ekonomiczno-finansową firmy jest racjonalne gospodarowanie zasobami, w tym także czasem pracy. Koncepcja stosowania elastycznego wykorzystania czasu pracy, powiązana z elastycznymi formami zatrudnienia znajduje coraz szersze zastosowanie w nowoczesnych przedsiębiorstwach. W krajach UE-27⁴ w 2006 roku prawie 15% wszystkich zatrudnionych pracowało na czas określony, a 19% pracowało w niepełnym wymiarze czasu pracy.

Elastyczne formy zatrudnienia są w niewielkim zakresie wykorzystywane przez przedsiębiorstwa w powiecie malborskim. Elastyczny czas pracy, zadaniowy czas pracy stosuje 14% firm (w tym 15,7% mikroprzedsiębiorstw zatrudniających od 0 do 9 pracowników, 10% firm średnich zatrudniających powyżej 50 pracowników i 6,5% firm małych zatrudniających od 10 do 49 osób). Z przerw w pracy (np. w przypadku braku zleceń) korzysta 5,8% firm (w tym 6,7% mikroprzedsiębiorstw i 2,2% małych firm). Dzielenie pracy w ramach jednego stanowiska stosuje 2,5% przedsiębiorstw, a telepracę i pracę w domu zaledwie 0,4% firm i w obu przypadkach są to mikroprzedsiębiorstwa. Aż 79,5% przedsiębiorstw wskazało, iż nie wykorzystuje żadnej z ww. elastycznych form zatrudnienia.

Z przeprowadzonych badań wynika, iż najczęściej z elastycznych form pracy korzystają firmy usługowe. Elastyczny czas pracy i zadaniowy tryb pracy stosowany jest w 21,7% firm usługowych oraz 13,8% firm zajmujących się produkcją, rzadziej w handlu (6,7%). Przerwy w pracy wprowadza co dziesiąta firma z branży usług oraz co piąta firma z okresem działalności do 5 lat. Aż 88,5% firm handlowych wskazało, iż nie wykorzystuje żadnej z ww. elastycznych form pracy. W przypadku produkcji było to 77,9%, a w przypadku usług 70,6%.

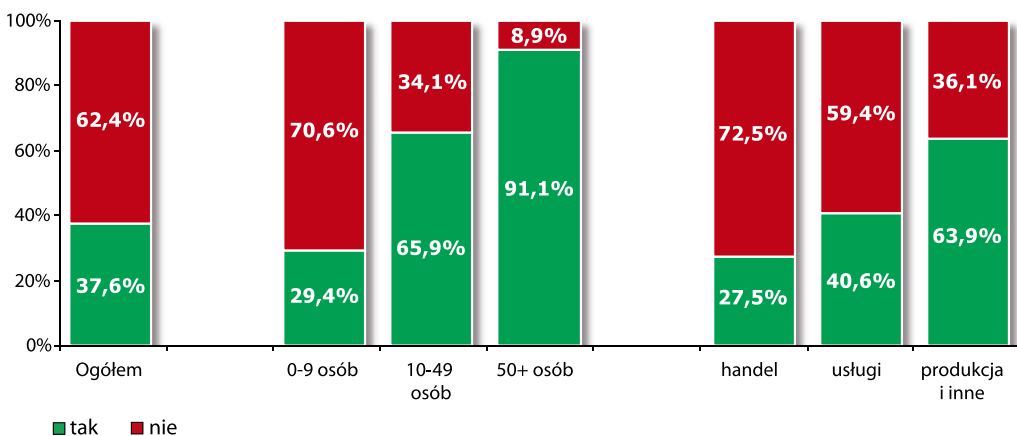
Podsumowując wyniki badań, w powiecie malborskim elastyczne formy zatrudnienia stosowane są w przedsiębiorstwach w niewielkim zakresie, najczęściej przez firmy zatrudniające od 0 do 9 pracowników, działające w branży usług, zlokalizowane poza Malborkiem, o przychodach do 100 tys. zł i okresie działalności do 5 lat.

⁴ A. Antonowicz, P. Antonowicz, S. Kania, R. Opieka, J. Sala, A. Szymańska: *Symulator korzyści stosowania elastycznych form zatrudnienia – podręcznik wdrażania*, Wyd. IBnGR, Gdańsk 2008, s. 17-18.

3. Zmiany stanu zatrudnienia – tendencje, przyczyny, techniki

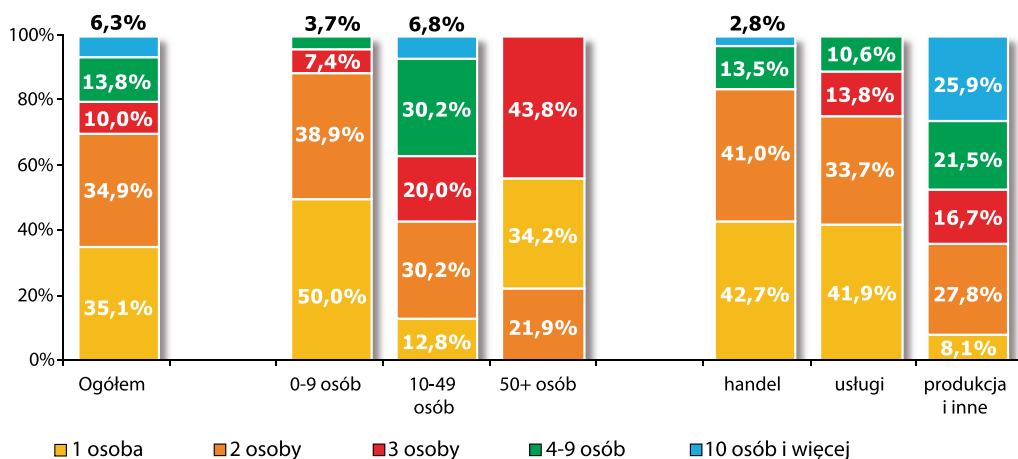
Około 40% ankietowanych przedsiębiorców (100 firm), w tym niemal wszyscy najwięksi, przyznaje, iż w ostatnim roku miały miejsce zwolnienia lub odejścia z pracy pracowników. Również w większości firm zatrudniających od 10 do 49 osób (65,9%) miały miejsce zwolnienia i odejścia z pracy. Najczęściej do zwolnień i odejść z pracy dochodziło w firmach produkcyjnych (63,9%), rzadziej w usługach (ok. 40% firm), a najrzadziej w handlu (27,5%).

Wykres 22. Odejścia lub zwolnienia z pracy w ciągu ostatnich 12 miesięcy (nie tylko pracowników zatrudnionych na umowę o pracę) w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

W 70% firm, w których miały miejsce zwolnienia i odejścia z pracy pracowników, zwolniono tylko 1 lub 2 osoby, co w sumie jest pocieszającym zjawiskiem, w co dziesiątej firmie zwolniono lub odeszły z pracy 3 osoby, od 4 do 9 pracowników zostało zwolnionych/odeszło z pracy w niemal 14% przedsiębiorstw. 10 osób i więcej zwolniono lub odeszły z pracy w 6,3% przedsiębiorstw i niemal w połowie były to firmy największe. Pojedyncze zwolnienia lub odejścia z pracy miały miejsce w co drugim mikroprzedsiębiorstwie.

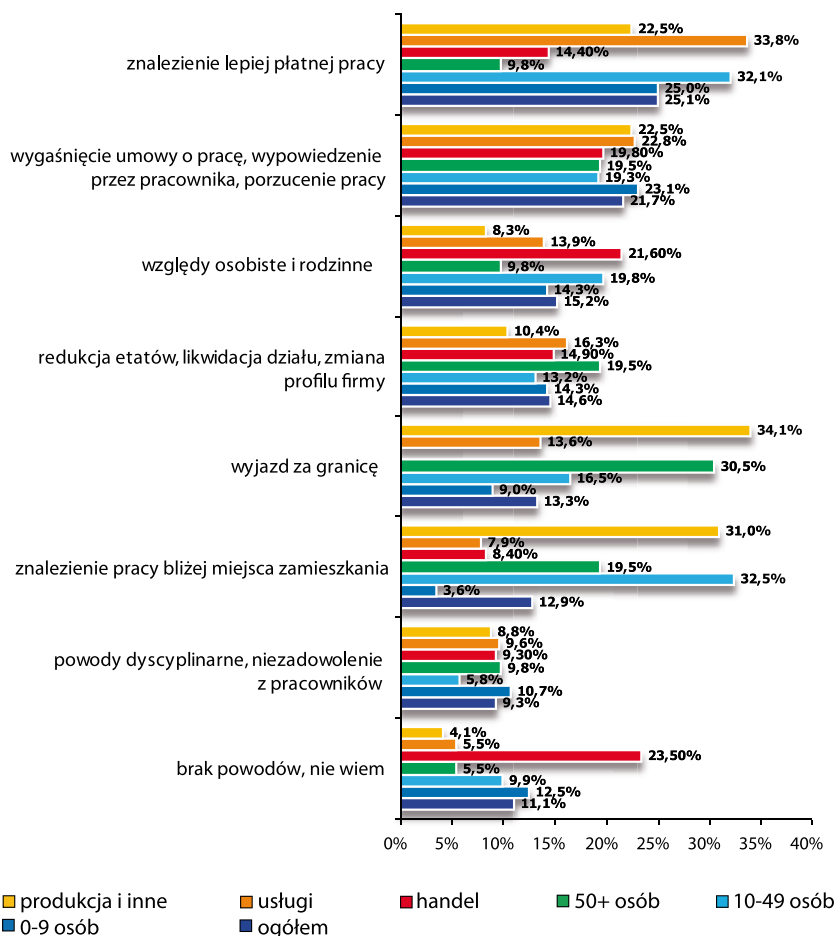
Wykres 23. Liczba osób, które odeszły lub zostały zwolnione w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego

Podstawa procentowania: tylko firmy, które zwalniały pracowników (n=100)

Głównymi powodami zwolnień i odejść pracowników w ciągu ostatnich 12 miesięcy w analizowanej grupie przedsiębiorstw były:

- znalezienie lepiej płatnej pracy (średnio ok. 25% odpowiedzi) - szczególnie dotyczyło to branży usługowej oraz firm małych zatrudniających 10-49 osób. W firmach największych odejścia pracowników do innej firmy, gdzie mogą otrzymać wyższe wynagrodzenie występuje najrzadziej;
- wygaśnięcie umowy o pracę, wypowiedzenie przez pracownika, porzucenie pracy (średnio co piąty pracodawca wskazywał tą odpowiedź);
- względy osobiste i rodzinne (średnio ok. 15% odpowiedzi). Najwyższy procent wskazań odnotowano w branży handlowej oraz firmach małych zatrudniających 10-49 osób; w firmach produkcyjnych zatrudniających powyżej 50 osób względy osobiste najrzadziej wpłynęły na decyzję o odejściu z pracy czy zwolnieniu;
- redukcja etatów, likwidacja działu, zmiana profilu firmy - (ok. 15% odpowiedzi); średnio co siódmy pracodawca, a w firmach największych co piąty, przyznaje, że powodem zwolnień była redukcja etatów;
- wyjazd za granicę - (średnio ok. 13% odpowiedzi), w szczególności dotyczy to branży produkcyjnej i firm największych;
- znalezienie pracy bliżej miejsca zamieszkania (średnio ok. 12,9% odpowiedzi);
- powody dyscyplinarne, niezadowolenie z pracowników (ok. 9,3% odpowiedzi).

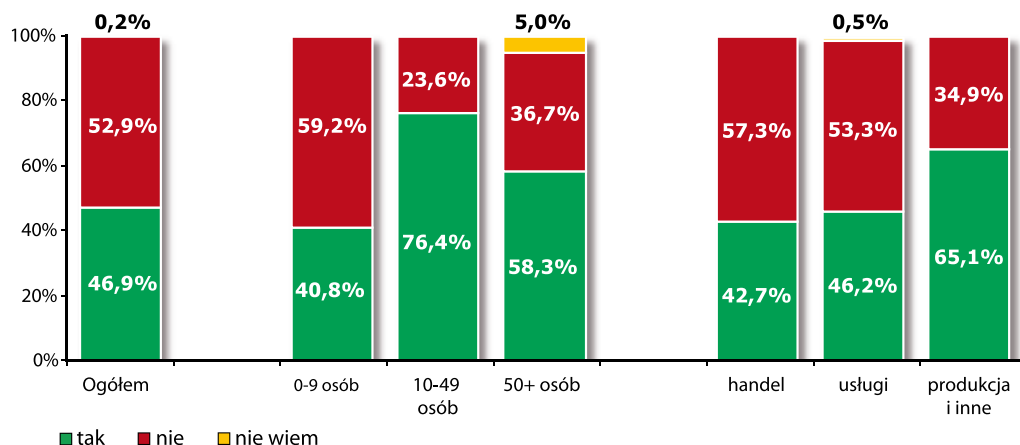
Wykres 24. Główne powody zwolnień, odejść pracowników w ciągu ostatnich 12 miesięcy w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego

Podstawa procentowania: tylko firmy, które zwalniały pracowników (n=100).

Niemal połowa malborskich przedsiębiorców (46,9%) deklaruje, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem zatrudniła pracowników. Nowe osoby zatrudniane były głównie przez małe firmy (76,4%), firm średnich zatrudniających nowych pracowników było 58,3%, a mikroprzedsiębiorstw 40,8%. Jednocześnie ponad połowa badanych firm (52,9%) stwierdziła, że nie zatrudniła w tym czasie żadnego pracownika. Najgorzej w tym względzie prezentują się mikroprzedsiębiorstwa, spośród których prawie 60% stwierdziło, że nie zatrudniało nowych osób.

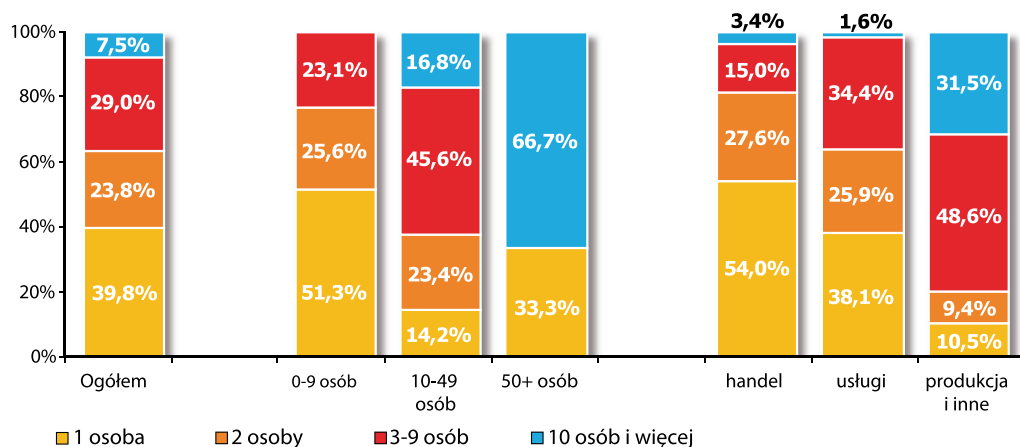
Nowych pracowników w ciągu ostatnich 12 miesięcy zatrudniło 65,1% firm produkcyjnych, 46,2% firm usługowych i 42,7% firm handlowych.

Wykres 25. Zatrudnienia nowych pracowników w ciągu ostatnich 12 miesięcy w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Nowych pracowników pozyskiwały głównie firmy o zasięgu szerszym niż lokalny i przychodach w granicach 100 tys. – 1 mln zł. Okres działalności nie miał istotnego wpływu na zatrudnianie nowych osób.

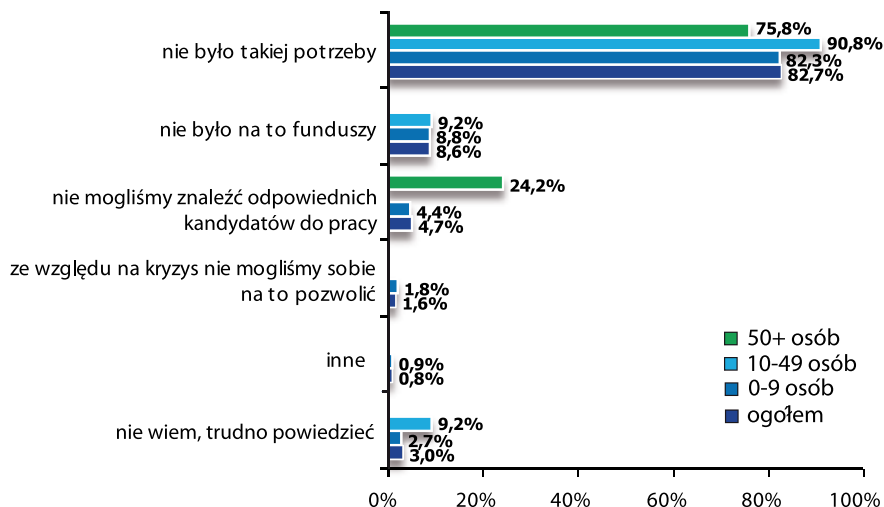
Ponad 60% spośród firm zatrudniających nową kadrę przyznaje, że były to zaledwie 1-2 osoby, jedna trzecia firm zatrudniła 3-9 osób, a 7,5% przedsiębiorstw ponad 10 osób. Aż 66,7% firm zatrudniających ponad 50 osób zatrudniło w ciągu ostatnich 12 miesięcy 10 osób i więcej, połowa mikroprzedsiębiorstw zatrudniła 1 osobę, a w 45,6% małych firm zatrudniono 3-9 osób.

Wykres 26. Liczba zatrudnionych pracowników w ciągu ostatnich 12 miesięcy w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego

Podstawa procentowania: tylko firmy, które zatrudniły pracowników (n=121).

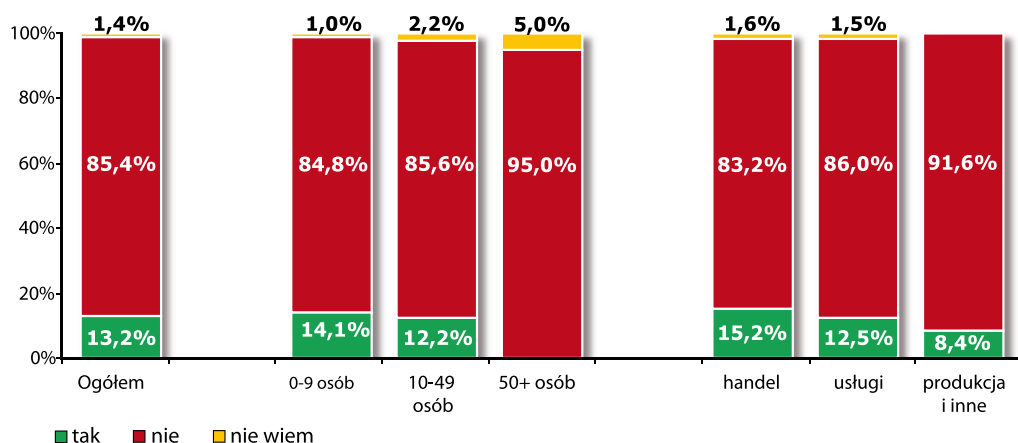
Jedną osobę najczęściej zatrudniały firmy handlowe (52,1%). Ponad 80% firm produkcyjnych zatrudniła więcej niż 3 osoby. Wysoki odsetek firm, które w ostatnich 12 miesiącach nie zatrudniały pracowników analizować można ze względu na przyczyny tego zjawiska.

Wykres 27. Przyczyny niezatrudniania pracowników w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego

Podstawa procentowania: tylko firmy, które nie zatrudniły pracowników (n=131).

Wykres 28. Istnienie wolnych miejsc pracy w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego, których firmy nie były w stanie obsadzić w ciągu ostatnich 12 miesięcy

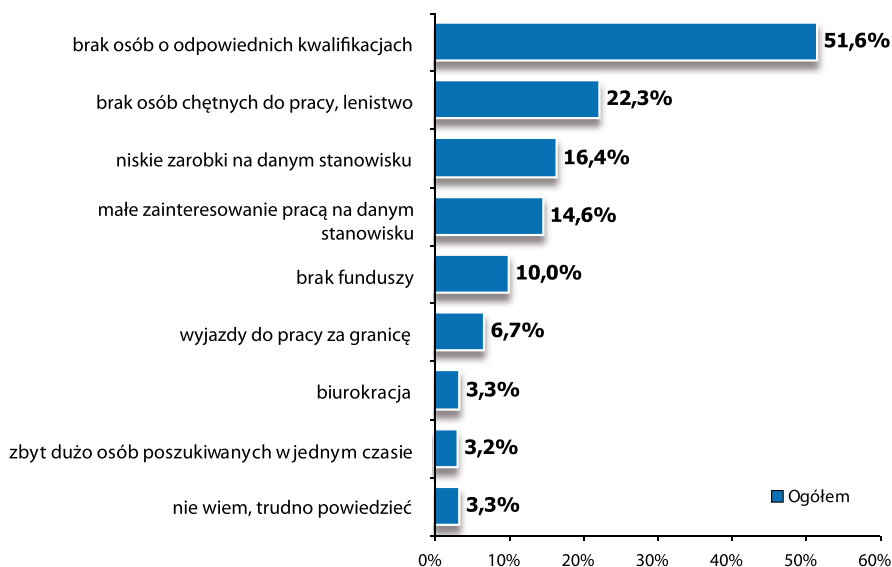

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Przedsiębiorstwa w powiecie malborskim nie zwiększały w ciągu ostatnich 12 miesięcy zatrudnienia, gdyż nie miały takiej potrzeby (82,7% odpowiedzi). Ta odpowiedź wyraźnie dominowała wśród wszystkich ankietowanych. 8,6% firm nie miało funduszy na pozyskanie nowych osób do pracy, 4,7% przedsiębiorstw nie mogło znaleźć odpowiednich kandydatów, a 1,6% nie mogła sobie na to pozwolić ze względu na kryzys. Zwraca uwagę wysoki wskaźnik odpowiedzi firm średnich, które sygnalizują braki w zakresie odpowiednio przygotowanych kandydatów do pracy. Jest to bardzo poważny sygnał płynący z rynku pracy.

Niemal 25% przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 50 osób nie zatrudniało nowych osób do pracy w ciągu ostatnich 12 miesięcy w związku z trudnościami w znalezieniu odpowiednich kandydatów. Szczegółowe wyniki badań pokazują, iż co piąta firma produkcyjna miała problem z pozyskaniem odpowiednich pracowników, w branży usługowej było to ok. 5% przedsiębiorstw, natomiast najmniej problemów z rekrutacją miały firmy handlowe.

Wykres 29. Przyczyny problemów ze znalezieniem pracowników na wolne miejsca pracy w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego

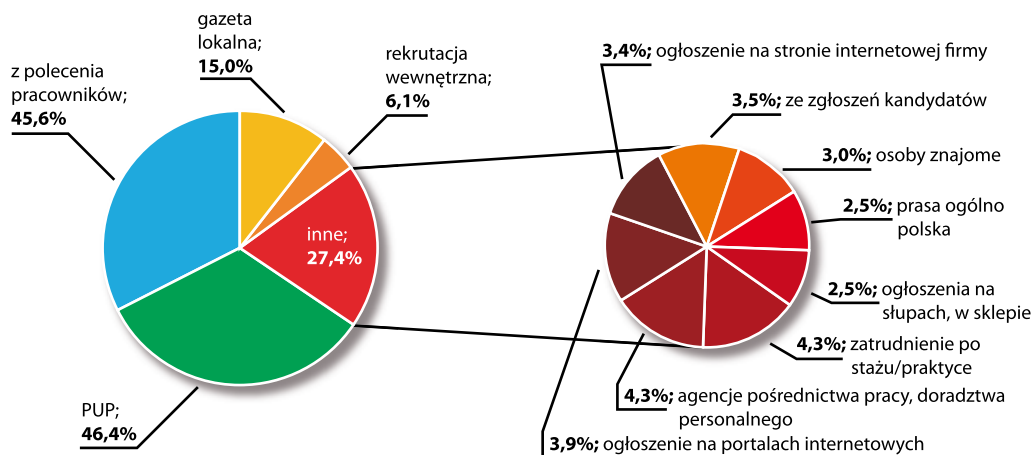
Podstawa procentowania: tylko firmy, które miały problem z obsadzeniem stanowisk (n=32).

Około 13% ankietowanych przyznaje, że w ostatnim roku istniały w ich firmach wolne miejsca pracy, których nie byli w stanie obsadzić. Najwięcej wolnych miejsc znaleźć można było w branży handlowej (15,2%), w branży usługowej 12,5%, w firmach produkcyjnych (8,4%). Głównym powodem takiego stanu rzeczy jest brak osób o odpowiednich kwalifikacjach, a także brak osób chętnych do pracy na danym stanowisku.

Badania pokazały, iż 13% ankietowanych firm (32 podmioty) miało problem z obsadzeniem wolnych miejsc pracy. Połowa spośród tych przedsiębiorstw wskazała jako główny powód niezatrudniania pracowników brak osób o odpowiednich kwalifikacjach (co wykazano już w analizie odpowiedzi na poprzednie pytanie), dla co piątej firmy problemem był brak osób chętnych do pracy i lenistwo. Na kolejnych miejscach znalazły się niskie zarobki na danym stanowisku (16,4%) i małe zainteresowanie pracą na danym stanowisku (14,6%). Co dziesiąta firma wskazała na problem z funduszami na zatrudnienie nowych osób do pracy. 6,7% przedsiębiorstw miało problem z zatrudnieniem pracowników ze względu na wyjazdy do pracy za granicę.

Szczegółowe wyniki badania pokazują, iż firmy usługowe, dwa razy częściej niż handlowe i produkcyjne, miały problem z pozyskaniem nowych pracowników ze względu na brak osób o odpowiednich kwalifikacjach. Niemal 60% firm produkcyjnych uważa, że powodem ich problemów z rekrutacją jest małe zainteresowanie pracą na oferowanym stanowisku. Niskie zarobki na danym stanowisku są dla co czwartej firmy handlowej przyczyną kłopotów w pozyskiwaniu nowych osób do pracy.

Wykres 30. Techniki rekrutowania pracowników stosowane w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

W badaniu sondażowym w zakresie technik rekrutowania pracowników uwzględniono zarówno rekrutację zewnętrzną jak i wewnętrzną. Analiza otrzymanych wyników wskazuje, iż w badanej grupie przedsiębiorstw zdecydowanie większą rolę odgrywają zewnętrzne źródła rekrutacji – tylko co 17 ankietowany potwierdził wykorzystywanie wewnętrznego źródła rekrutacji (tj. poszukiwania pracowników na wakujące stanowiska wśród osób zatrudnionych w przedsiębiorstwie). Niewielka popularność wewnętrznego źródła rekrutacji może wynikać z niechęci przedsiębiorców do tzw. „efektu domina”, zwanego również „efektem falowania”, który występuje zawsze przy tego rodzaju rekrutacji. Dzieje się tak dlatego, że wprowadzenie na

wolne stanowisko zostaje przyjęty pracownik, lecz tym samym nieobsadzone pozostaje jego dotychczasowe stanowisko, na które również trzeba znaleźć nową osobę. Nie należy jednak w tym miejscu zapominać, iż rekrutacja wewnętrzna posiada wiele zalet, których, jak wskazuje literatura nt. zarządzania zasobami ludzkimi,⁵ jest zdecydowanie więcej niż wad.

Do najważniejszych należy znajomość kandydata przez pracodawcę – jego mocnych i słabych stron, a jednocześnie znajomość przedsiębiorstwa przez kandydata – w sytuacji tej adaptacja społeczno-zawodowa pracownika na stanowisku jest zdecydowanie krótsza.

Ponadto rekrutacja wewnętrzna motywuje pracowników stanowiąc naturalną drogę awansu zawodowego, jak również umożliwia pełniejsze wykorzystanie kwalifikacji pracownika poprzez przeniesienie go na inne stanowisko. Nie należy zapominać jeszcze o tak oczywistych aspektach, jak krótszy proces rekrutacji oraz jego niższe koszty.

Jednakże, jak zostało już we wstępie powiedziane, w przypadku badanej grupy zdecydowanie dominuje zewnętrzne źródło rekrutacji. Spośród licznych technik rekrutacji zewnętrznej ankietowani pracodawcy wykorzystują najczęściej dwie – poszukując pracowników korzystają z usług pośrednictwa pracy świadczonych przez powiatowy urząd pracy, a także zatrudniają osoby polecane przez swoich pracowników – prawie co drugi z ankietowanych przedsiębiorców korzysta z tych właśnie źródeł pozyskiwania pracowników. Pozostałe dostępne techniki rekrutacji zewnętrznej mają już zdecydowanie mniejsze znaczenie – wyróżniają się wśród nich (z udziałem odpowiedzi na poziomie 15%) ogłoszenia zamieszczane przez pracodawcę w prasie lokalnej. Pozostałe techniki pozyskiwania pracowników są stosowane zaledwie przez ok. 2-4% pracodawców. Znalazły się wśród nich techniki wykorzystujące Internet, takie jak umieszczanie ogłoszeń na internetowych portalach dotyczących pracy, a także ogłoszenia umieszczane bezpośrednio na stronie internetowej przedsiębiorstwa. Co 23 ankietowany przedsiębiorca przyznaje się do korzystania z agencji pośrednictwa pracy lub agencji doradztwa personalnego. Taki sam odsetek pracodawców przyjmuje do pracy osoby, które wcześniej odbywały w przedsiębiorstwie praktyki lub staże. Jeszcze rzadziej w procesie rekrutacji wykorzystywane są, prowadzone przez działy kadr, bazy dokumentów składanych w przedsiębiorstwach przez osoby poszukujące pracy (3,5%). Zaledwie co 33 ankietowany przedsiębiorca przyznaje się do zatrudniania osób znanych lub polecanych przez znajomych. Sporadycznie stosowane są przez przedsiębiorców ogłoszenia w prasie ogólnopolskiej oraz tzw. tradycyjne ogłoszenia przywieszane na okolicznych słupach, w sklepach czy na pracowniczej tablicy ogłoszeń w miejscu pracy (2,5%).

Uszczegółowienie przeprowadzonej analizy o strukturę próby badawczej wykazało, iż częstotliwość wykorzystywania poszczególnych technik różni się w poszczególnych grupach przedsiębiorstw. Przykładowo wyższy wskaźnik wskazań, w porównaniu z odpowiedziami całej próby przedsiębiorstw, odnotowano dla techniki umieszczania ogłoszeń o wakującym stanowisku na stronie internetowej w podmiotach gospodarczych o rocznych przychodach przekraczających 1 mln zł. 18,3% przedstawicieli tego rodzaju przedsiębiorstw wskazało na wykorzystywanie tej właśnie techniki (tylko 3,4% w pełnej próbie badawczej). Uzyskany wynik nie powinien

⁵ Między innymi: *Zarządzanie zasobami ludzkimi*, pod red. H. Czubasiewicz, Wydawnictwo Akademickie, Warszawa 2001.

dziwić, gdyż przedsiębiorstwa tej wielkości zdecydowanie częściej posiadają swoje strony internetowe w porównaniu z firmami o niskich obrotach (co będzie przedmiotem rozważań w dalszej części opracowania). Pewne odstępstwo od średnich wyników dla całej grupy można zaobserwować również w przypadku przedsiębiorstw najkrócej funkcjonujących na rynku (do 5 lat) – w grupie tej co 8. przedsiębiorca deklaruje poszukiwanie pracowników wśród swoich znajomych (w pełnej badanej próbie tylko co 33).

Reasumując, otrzymane wyniki badań wskazują, iż bardzo duże znaczenie w procesie rekrutacji personelu przez przedsiębiorstwa zlokalizowane w powiecie malborskim odgrywa działalność powiatowego urzędu pracy – niemal co drugi pracodawca sięga po to źródło rekrutacji. Szczególnie wysoką liczbę wskazań na powiatowy urząd pracy uzyskano w grupie przedsiębiorstw o charakterze produkcyjnym - aż 63,8% pracodawców tej grupy deklaruje korzystanie z tej właśnie techniki rekrutacji.

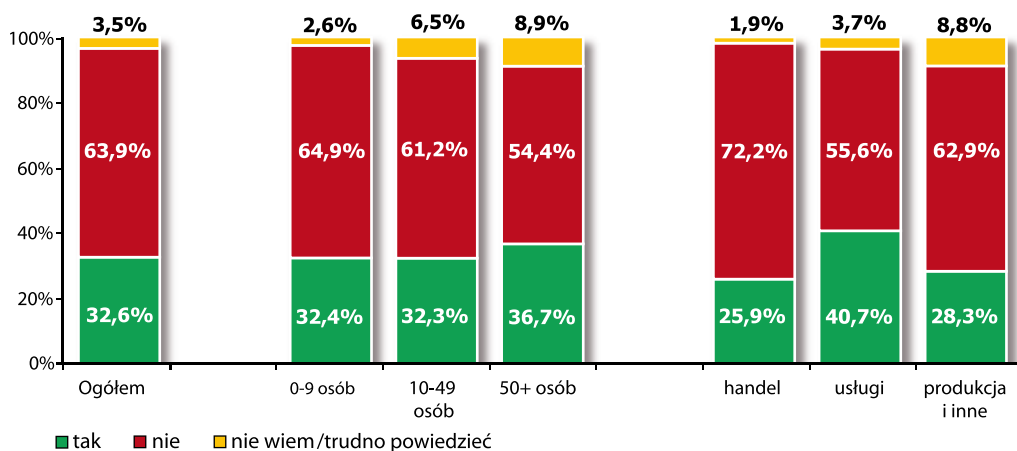
4. Działalność szkoleniowa w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego

Aktywność ekonomiczna firm jest warunkiem, ale też jednocześnie skutkiem działań szkoleniowych, podejmowanych przez przedsiębiorców. Kondycja ekonomiczna pozwala na większy bądź mniejszy udział pracowników w szkoleniach, a to z kolei kształtuje sytuację firmy (głównie przez pryzmat poziomu konkurencyjności) w przyszłości.

Jednocześnie trzeba pamiętać o tym, że spora część aktywności szkoleniowej pracowników firm odbywa się poza wiedzą (a tym samym i funduszami) pracodawców, gdyż świadomość potrzeby systematycznego rozwoju ciągle zwiększa się w społeczeństwie.

Ze względu na wszystkie cechy badanych firm, można stwierdzić, że około 1/3 badanych pracodawców ma wiedzę na temat zjawiska samodzielnego uczestnictwa swoich pracowników w szkoleniach. 63,9% respondentów natomiast odpowiedziało, że ich pracownicy nie podnoszą samodzielnie swoich kwalifikacji. Należy przypuszczać, iż część z respondentów tej grupy może nie mieć wiedzy dotyczącej tego, że ich pracownicy kształcą się. Częste są postawy „nie chwaleń się” w miejscu pracy faktem podjęcia nauki.

Wykres 31. Doksztalcanie się we własnym zakresie (uczestniczenie w kursach, szkoleniach nie organizowanych przez firmę) pracowników przedsiębiorstw powiatu malborskiego

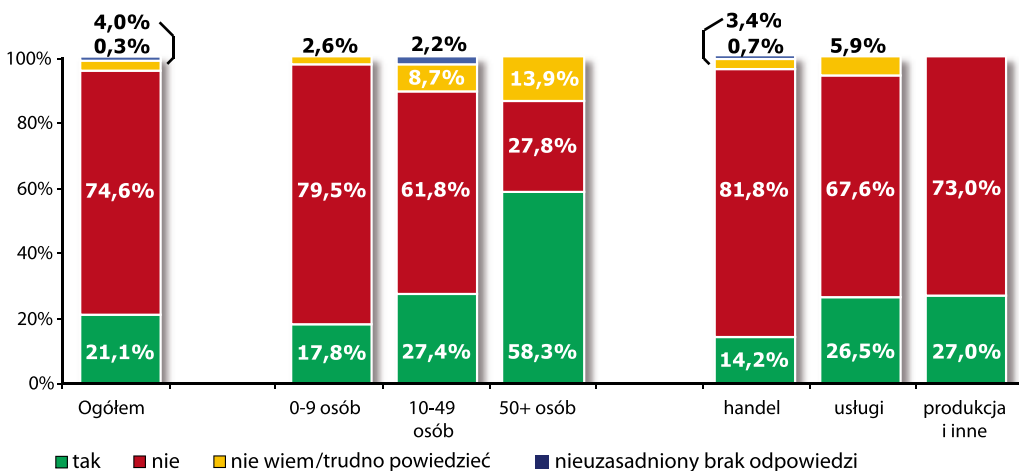
Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Warto podkreślić, iż nie występują istotne różnice w strukturze odpowiedzi pomiędzy przedsiębiorcami z Malborka i z powiatu. Nie ma też istotnego wpływu na strukturę odpowiedzi wielkość firmy. Natomiast pewną przewagę, w zakresie wiedzy i świadomości samodzielnego kształcenia pracowników, obserwować można w odniesieniu do firm działających w branży usługowej o zasięgu większym niż lokalny.

Aktywność szkoleniowa jest uwarunkowana możliwościami finansowymi firm. Prawidłowo funkcjonująca firma musi mieć także oprócz pieniędzy pomysł na to, jak je racjonalnie zagospodarować, co oznacza, że tworzy plan szkoleniowy, a w tym musi stworzyć budżet szkoleniowy.

Respondenci uczestniczący w badaniu w większości (prawie $\frac{3}{4}$ badanych) potwierdzili, że nie mają budżetów szkoleniowych. Taką sytuację z pewnością należy ocenić negatywnie. W czasach kryzysu skala tego zjawiska jest dodatkowo „wzmacniana” koniecznością redukcji kosztów. W tym zakresie w pierwszej kolejności firmy poszukują ograniczeń właśnie w szkoleniach.

Wykres 32. Istnienie budżetu na szkolenia dla pracowników na rok 2008 lub 2009 w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego

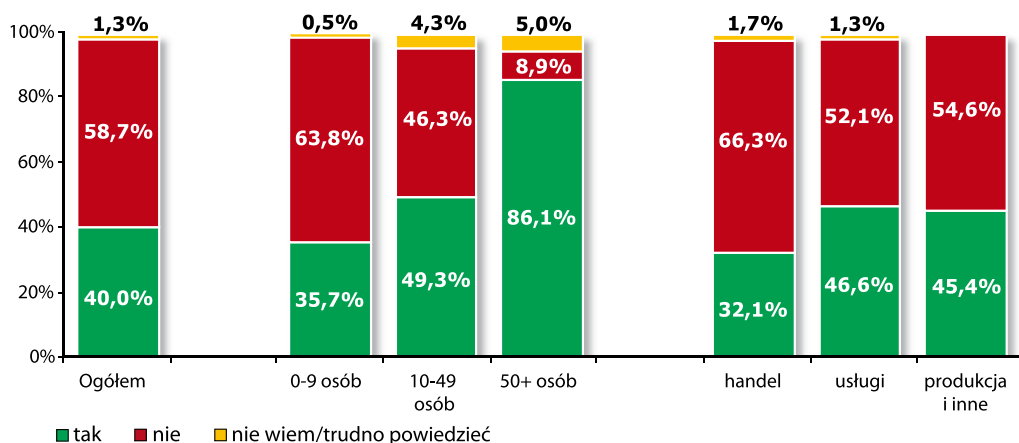
Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Warto też podkreślić, iż zjawisko braku budżetów szkoleniowych jest silniej podkreślane wśród firm mikro i małych, firm o niskich przychodach (poniżej 100.000 zł w 2008 roku). Na podstawie struktury branżowej firm uczestniczących w badaniu, trudno mówić o wyróżnianiu się jakiegoś sektora w tym względzie, niewielką przewagę wykazuje branża handlowa. Warto też podkreślić, że nieco korzystniej w tym zakresie prezentują się firmy działające także poza rynkiem lokalnym i o dłuższym okresie działalności.

Około 40% respondentów badania stwierdziło, że ich firmy organizowały w ciągu ostatnich 12 miesięcy szkolenia (poza BHP i PPOŻ). Ta informacja, w konfrontacji z odpowiedziami

na pytanie, dotyczące faktu posiadania budżetu szkoleniowego napawa jednak nieco większym optymizmem, gdyż może to oznaczać, iż firmy często nie formalizują swojej działalności szkoleniowej w postaci planów i budżetów, a mimo to działalność szkoleniową prowadzą (21,1% firm ma budżety szkoleniowe, 40,0% firm kształciło w ostatnich 12 miesiącach). Może to być dowodem na to, iż część firm nie tworzy, ani nie realizuje żadnego planu szkoleniowego, lecz organizuje szkolenia ad hoc, będące odpowiedzią na doraźne potrzeby.

Wykres 33. Organizowanie szkoleń dla pracowników w ciągu ostatnich 12 miesięcy przez przedsiębiorstwa powiatu malborskiego

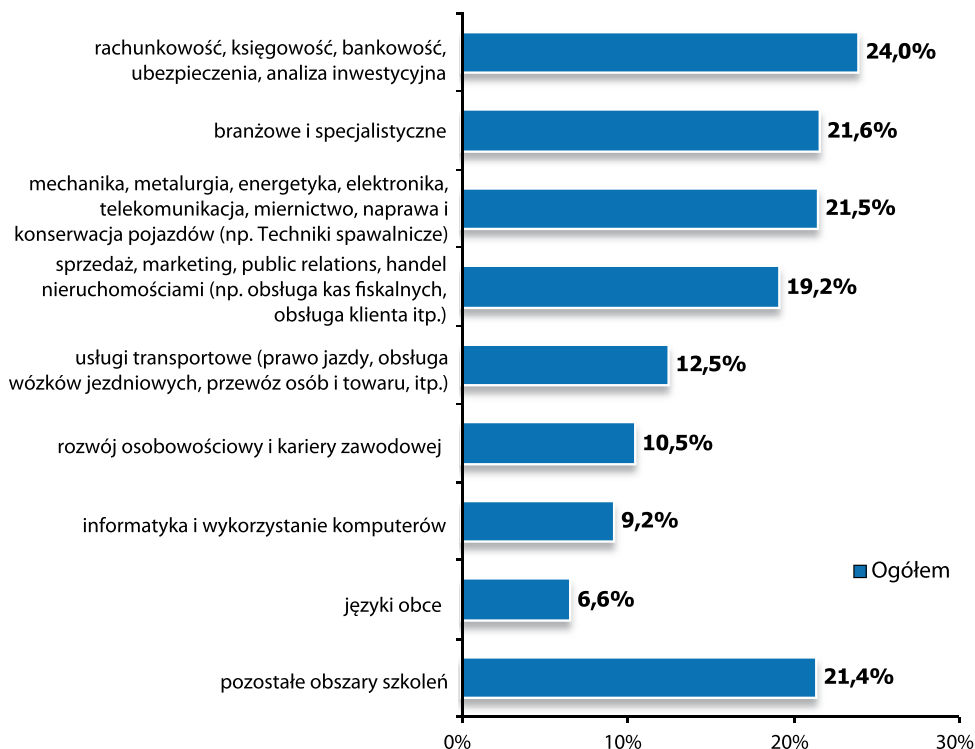
Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Na tle wszystkich badanych firm, pozytywnie wyróżniają się firmy większe, zatrudniające powyżej 50 osób i - co zrozumiałe - firmy o większych przychodach. Warto też podkreślić, iż te wspomniane 40% respondentów organizujących szkolenia, rozkłada się bardzo nierówno pomiędzy Malbork i pozostały obszar powiatu. Z Malborka 91 firm deklarowało uczestnictwo (43% wszystkich ankietowanych firm z Malborka), natomiast spoza Malborka zaledwie 9 (¼ wszystkich ankietowanych firm spoza Malborka). Generalnie można stwierdzić, iż w powiecie istnieje problem szkoleń dla pracowników firm spoza Malborka.

Spośród dziewięciu zaproponowanych grup tematycznych szkoleń, ankietowani wskazywali najczęściej na cztery z nich. Są to w kolejności:

- ♦ rachunkowość, księgowość, bankowość, ubezpieczenia, analiza inwestycyjna (24%),
- ♦ szkolenia branżowe i specjalistyczne (21,6%),
- ♦ mechanika, metalurgia, energetyka, elektronika, telekomunikacja, miernictwo, naprawa i konserwacja pojazdów (21,5%),
- ♦ sprzedaż, marketing, public relations, handel nieruchomościami (19,2%).

Wykres 34. Rodzaje szkoleń, w jakich w ciągu ostatnich 12 miesięcy uczestniczyli pracownicy przedsiębiorstw powiatu malborskiego

Podstawa procentowania: tylko firmy, które organizowały szkolenia dla pracowników (n=101).

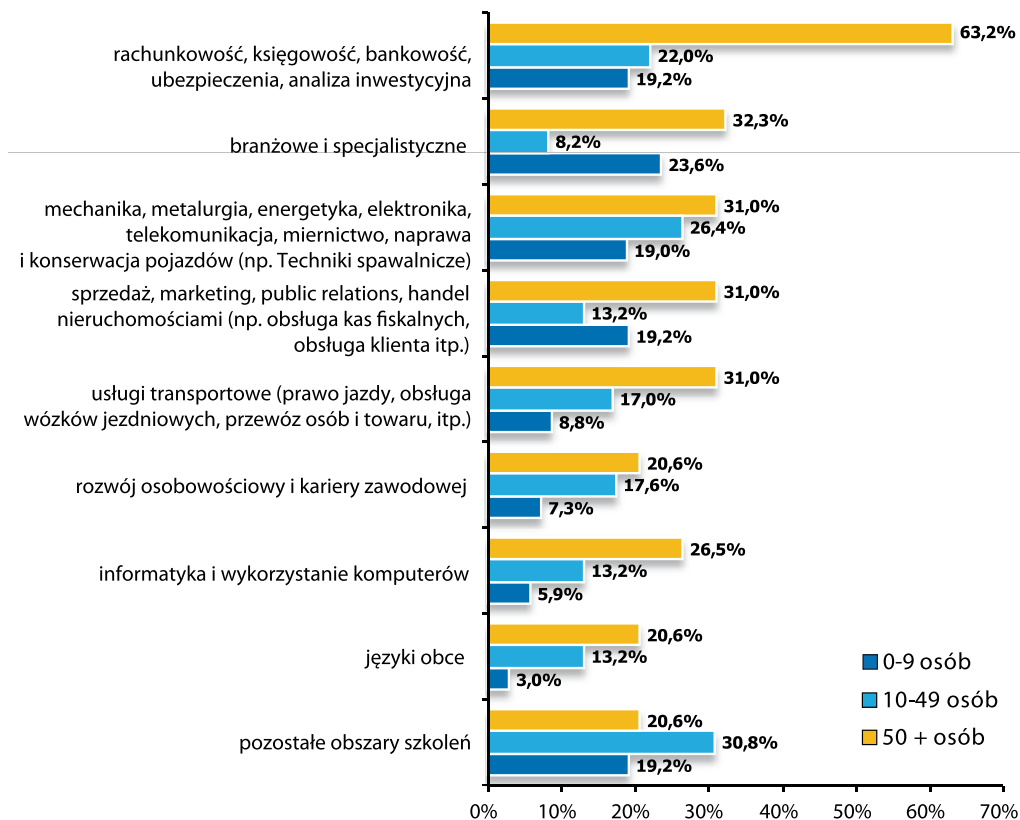
Głębsza analiza wyników badania pozwala także sformułować dość ciekawe wnioski. Widoczne jest zróżnicowanie tematyki szkoleń w zależności od wielkości firmy.

I tak w szczególności:

- ♦ firmy mikro najczęściej deklarowały uczestnictwo w szkoleniach branżowych i specjalistycznych;
- ♦ firmy małe zatrudniające od 10 do 49 osób deklarowały najczęściej uczestnictwo w szkoleniach z grupy: mechanika, metalurgia, energetyka, elektronika, telekomunikacja, miernictwo, naprawa i konserwacja pojazdów oraz w szkoleniach pozostałych;
- ♦ firmy średnie do 250 osób deklarowały najczęściej uczestnictwo w szkoleniach z grupy: rachunkowość, księgowość, bankowość, ubezpieczenia, analiza inwestycyjna.

Jednocześnie grupa szkoleń: rachunkowość, księgowość, bankowość, ubezpieczenia analiza inwestycyjna była wskazywana najczęściej przez firmy o wysokich przychodach - powyżej 1 mln zł. Zauważa się też zróżnicowanie zainteresowania tematyką szkoleń ze względu na wiek firmy. Firmy młode uczestniczą w szkoleniach branżowych, natomiast firmy dojrzalsze koncentrują się na zdobywaniu wiedzy z zakresu zarządzania finansami.

Wykres 35. Rodzaje szkoleń, w jakich w ciągu ostatnich 12 miesięcy uczestniczyli pracownicy przedsiębiorstw powiatu malborskiego w podziale przedsiębiorstw według liczby zatrudnionych

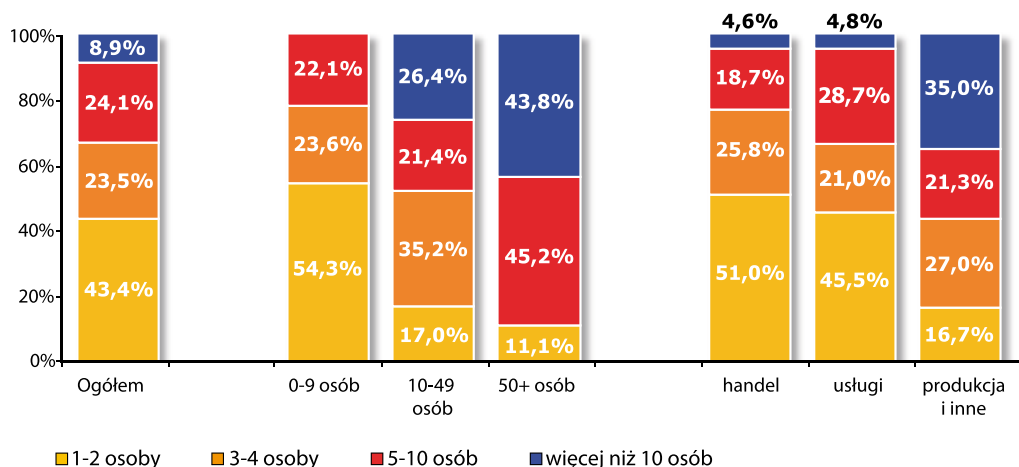

Podstawa procentowania: tylko firmy, które organizowały szkolenia dla pracowników (n=101).

Szkolenia językowe, generalnie nie cieszące się zbyt dużą popularnością (6,6% respondentów), mają spore znaczenie w przypadku firm średnich i firm o wysokich przychodach. Wyraźnie małe odsetek firm wskazujących na te szkolenia wraz ze zmniejszającą się wielkością firm i malejącymi przychodami.

Szeręg ciekawych wniosków dostarcza analiza odpowiedzi na pytania dotyczące liczby osób uczestniczących w szkoleniach. Ankietowani wskazali, iż w szkoleniach uczestniczyło średnio 5,7 pracownika. Warto podkreślić, iż najwyższe liczebności dotyczyły tych firm, które:

- ♦ są zlokalizowane w Malborku (średnio 5,9 osób),
- ♦ zatrudniają powyżej 10 osób (średnio około 12 osób),
- ♦ osiągają przychody powyżej 1 mln zł (średnio 11,1 osoby),
- ♦ działają w branży produkcyjnej (średnio 10,6 osoby),
- ♦ działają szerzej niż lokalnie (średnio 6,8 osoby),
- ♦ działają dłużej niż 10 lat (średnio 6,9 osób).

Wykres 36. Liczba osób uczestniczących w szkoleniach w ciągu ostatnich 12 miesięcy w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego

Podstawa procentowania: tylko firmy, które organizowały szkolenia dla pracowników (n=101).

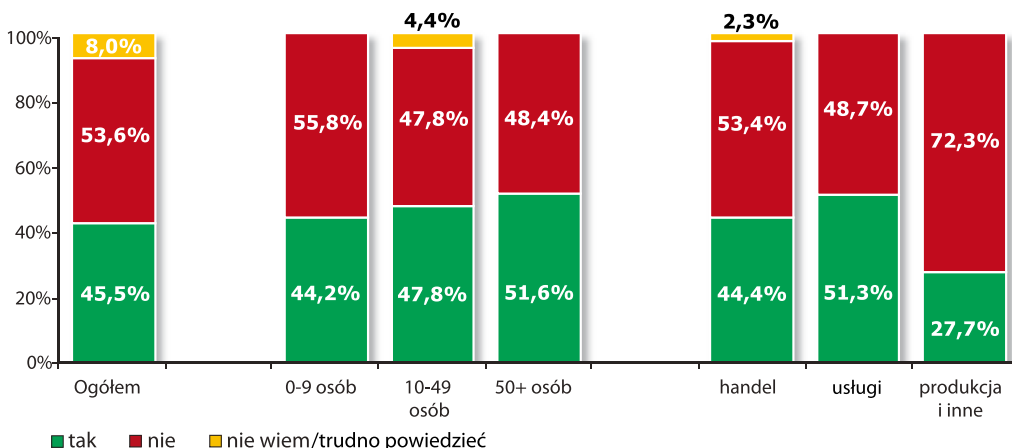
Generalnie wśród firm, które deklarowały udział w szkoleniach w ostatnich 12 miesiącach, dominowały te, które skierowały na szkolenie 1-2 osoby (43,4%). Tak niska liczebność dotyczyła zwłaszcza firm mikro. Dominujący udział mają tutaj firmy branży handlowej i usługowej, co zważywszy na ich specyfikę (w tych branżach najczęściej mamy do czynienia z niewielkimi podmiotami) wydaje się być uzasadnione. Takie firmy nie mogą pozwolić sobie na masowe uczestnictwo swoich pracowników w szkoleniach nie tylko ze względów finansowych, ale także ze względu na dezorganizację codziennej działalności na skutek oddelegowania pracowników na szkolenie. Większe grupy szkolonych pracowników (powyżej 10 osób) wskazali przedstawiciele firm działających w branży produkcyjnej.

Warto też podkreślić, że zdecydowanie niską aktywność uczestnictwa wskazały firmy zlokalizowane poza Malborkiem (67,0%).

Średnia liczba pracowników uczestniczących w szkoleniach rośnie wraz ze wzrostem firmy, ale tylko pod kątem liczby zatrudnionych osób. Natomiast nie widać wyraźnej zależności w stosunku do generowanych przychodów. Ponadto rośnie liczba szkolonych wraz z wiekiem firmy oraz zasięgiem jej działania.

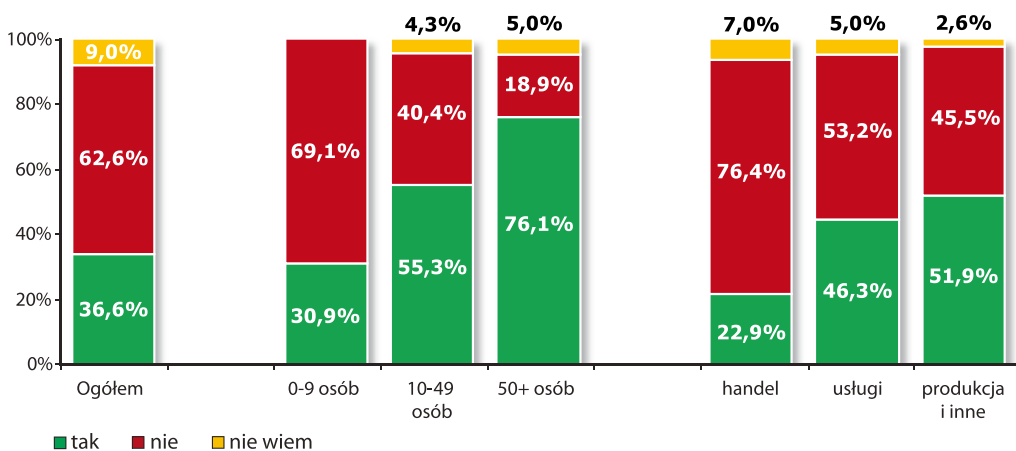
Respondenci badania zostali także poproszeni o wskazanie, jaka jest skala zjawiska polegającego na tym, że często uczestnikami szkoleń są te same osoby.

Trzeba stwierdzić, że w mniejszym stopniu taka sytuacja dotyczy firm spoza Malborka oraz firm, które prowadzą działalność produkcyjną, częściej natomiast dotyczy pracowników firm działających w Malborku. Częściej także zdarza się to w firmach o dużych przychodach.

Wykres 37. Pracownicy przedsiębiorstw powiatu malborskiego, którzy uczestniczyli w więcej niż jednym szkoleniu

Podstawa procentowania: tylko firmy, które organizowały szkolenia dla pracowników (n=101).

Uczestnicy badania zostali poproszeni o informację na temat aktywności szkoleniowej, ale nie w stosunku do grupy pracowników już zatrudnionych, lecz w odniesieniu do tych, którzy wchodzić na rynek pracy. Często bowiem uczestnictwo firm w organizacji stażu czy praktyki daje szansę na pozyskanie dobrze przygotowanego do pracy pracownika.

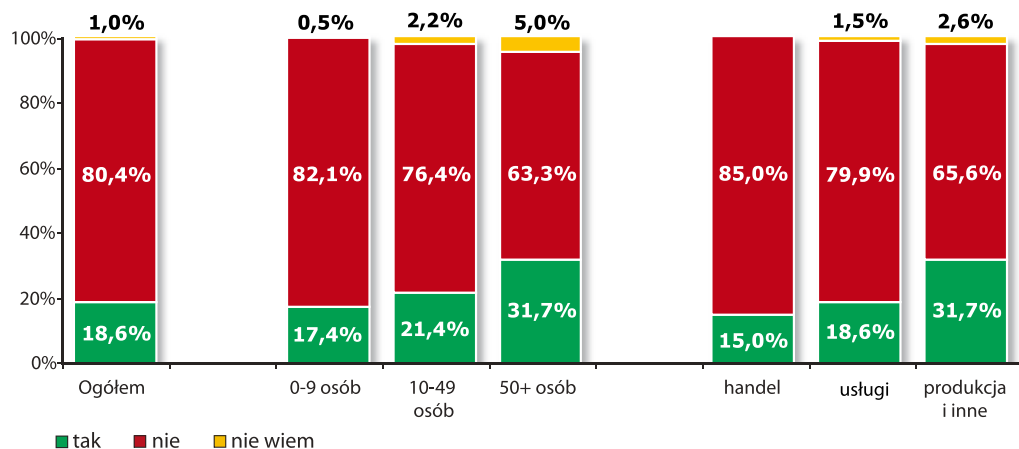
Wykres 38. Organizowanie staży, praktyk dla uczniów, studentów przez przedsiębiorstwa powiatu malborskiego

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Większość badanych firm nie organizuje takich działań (62,6%) i nie ma tu znaczenia, czy są to firmy z Malborka czy spoza, nie ma także znaczenia fakt, czy są to firmy o zasięgu

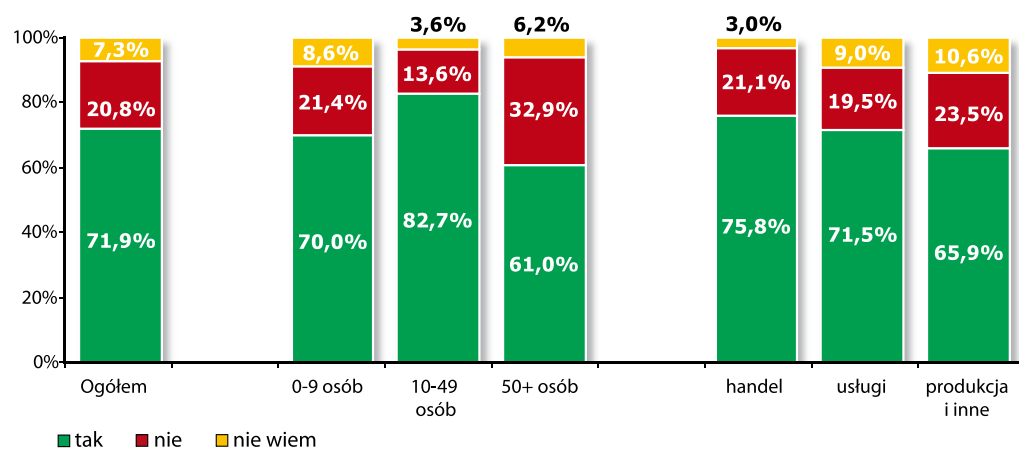
lokalnym czy szerszym. Istotne jest, że odsetek firm podejmujących takie działania (łącznie 92 firmy) rośnie wraz ze wzrostem liczby zatrudnionych i wzrostem przychodów. Rzadko podejmują takie działania firmy w branży handlowej, zdecydowanie częściej w branży produkcyjnej, co jest uzasadnione potrzebą posiadania specyficznych umiejętności.

Wykres 39. Organizowanie staży dla osób bezrobotnych przez przedsiębiorstwa powiatu malborskiego

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Wykres 40. Istnienie możliwości zatrudnienia po odbyciu stażu/praktyk w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego

Podstawa procentownia: tylko firmy, które organizują staże dla uczniów, studentów lub osób bezrobotnych (n=108).

Zaplecze na pozyskanie odpowiednio przygotowanego pracownika stanowią także osoby bezrobotne, które odbędą staż u pracodawcy. Z tej formy jednak korzysta niewielu pracodawców - w badaniu tylko 18,6% zadeklarowało, iż realizuje takie staże.

Najczęściej dotyczy to przedsiębiorstw o zatrudnieniu powyżej 50 osób, o przychodach na poziomie od 100 tys. do 1 mln zł, działających w branży produkcyjnej o szerszym zasięgu niż lokalny. Prawie w ogóle nie uczestniczą w takim przygotowaniu pracownika do pracy firmy młode, działające do 5 lat.

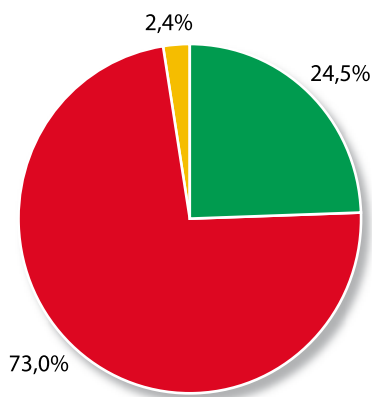
W większości firmy, które organizują staże i praktyki (108 przedsiębiorstw) stwierdziły, iż istnieje u nich możliwość zatrudnienia po odbyciu takiego stażu (71,9%). A zatem, jeżeli już firma zdecyduje się na organizację stażu czy praktyki, w większości przypadków należy przypuszczać, iż zatrudnia osoby w nich uczestniczące. Takie pozytywne nastawienie charakteryzowało w większym stopniu firmy dojrzsze, działające w Malborku, o zatrudnieniu między 10 a 49 osób i przychodach od 100 tys. do 1 mln zł, głównie branży handlowej o zasięgu szerszym niż lokalny.

Można zatem powiedzieć, że dość zaniedbana jest przez firmy taka forma podnoszenia kwalifikacji, dająca jednocześnie szanse na zweryfikowanie potencjalnego pracownika w procesie rekrutacji, zanim jeszcze ukończy on staż bądź odbędzie praktykę.

5. Działalność innowacyjna oraz wykorzystanie ICT i prac badawczo-rozwojowych na rzecz wprowadzania innowacji

Współczesne przedsiębiorstwa funkcjonujące nie tylko na rynku lokalnym, ale w coraz większym zakresie konkurujące z podmiotami działającymi nie tylko w ramach jednej gospodarki, ale również w układzie międzynarodowym, zmuszone są w wyniku stale podnoszącego się poziomu ich konkurencyjności wprowadzać innowacje. Nierozłącznym czynnikiem umożliwiającym realizację nowych koncepcji (nie tylko w odniesieniu do produktów oraz usług), ale również w zakresie procesów oraz stosowanych technologii wytwarzania, jest poziom absorpcji i zdolność szybkiego uczenia się wykorzystywania nowych rozwiązań informatyczno-telekomunikacyjnych. Dzięki wirtualizacji życia gospodarczego, powstają chociażby nowe kanały dystrybucji produktów (ale również usług), które mogą doskonale w sposób komplementarny uzupełniać tradycyjne kanały logistyki informacji. Jednak, aby tego typu działalność została podjęta i była efektywnie realizowana w firmie, jego kadra menadżerska musi nie tylko zauważyć konieczność podjęcia nowej – do tej pory niezauważalnej perspektywy działalności, ale również umożliwić jej realizację dzięki inwestycjom w sprzęt komputerowy i specjalistyczne zasoby programistyczne (software).

Wykres 41. Diagnoza innowacyjności przedsiębiorstw powiatu malborskiego w zakresie realizacji produktowej bądź technologicznej działalności innowacyjnej

■ tak ■ nie ■ nie wiem

Zdecydowana większość (73,0%) przedsiębiorców powiatu malborskiego w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie zdecydowała się na wprowadzenie żadnych innowacji produktowych ani technologicznych. Spośród firm, które w ogóle rozważały tego typu działalność i ją zrealizowały, największy odsetek stanowiły podmioty produkcyjne (39,2%). Niemniej jednak, nawet wśród firm o tym charakterze, aż 54,0% respondentów przyznało, iż w ubiegłym roku nie dokonali żadnych działań innowacyjnych.

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Ciekawy wydaje się fakt, że przedsiębiorstwa najdłużej funkcjonujące na rynku (ponad 10 lat) aż w 71,9% udzielanych odpowiedzi, nie dokonywały w ostatnich 12 miesiącach żadnych działań innowacyjnych. Być może powodów tej sytuacji można upatrywać w fakcie, że 92,4% ankietowanych przedsiębiorców powiatu malborskiego stwierdziło, że jeżeli dokonują inwestycji w innowacje technologiczne bądź produktowe, to finansują te działania wyłącznie z własnych środków. Zaledwie 7,1% podmiotów pozyskało na ten cel fundusze unijne, a 5,2% respondentów przyznało, że udało im się pozyskać na działalność innowacyjną środki publiczne (regionalne, lokalne). Tylko 3,0% przedsiębiorców korzystało z kredytów bankowych, a 1,6% badanych firm wykorzystano na analizowany cel fundusze publiczne (ze środków krajowych).

Spośród firm, które wprowadzały w 2008 r. innowacje technologiczne bądź produktowe 25,9% przyznało, że natrafiło na bariery w ich efektywnej realizacji. Wśród najczęściej identyfikowanych problemów przedsiębiorcy wymieniają w pierwszej kolejności (46,5%) brak środków finansowych oraz (43,3%) biurokrację i trudności w zdobywaniu środków unijnych. Co czwarta ankietowana osoba spośród przedsiębiorców, którzy prowadzą działalność innowacyjną i jednocześnie stwierdzają, że napotykają na problemy i bariery, zauważyła również, iż brakuje w tym zakresie wsparcia ze strony urzędników i administracji samorządowej powiatu. Najczęściej na brak środków finansowych na działania innowacyjne narzekają przedsiębiorcy, których obroty za rok 2008 nie przekraczały ponad 100 tys. zł. Oczywiście jest bowiem, że firma, aby rozwijać działalność inwestycyjną, w pierwszej kolejności poszukuje wewnętrznych bądź długookresowych źródeł finansowania. Innowacje są bowiem inwestycją długookresową, która zgodnie z teorią i praktyką gospodarczą powinna być finansowana z kapitałów stałych, czyli środków własnych bądź długookresowo zaciągniętych zobowiązań.

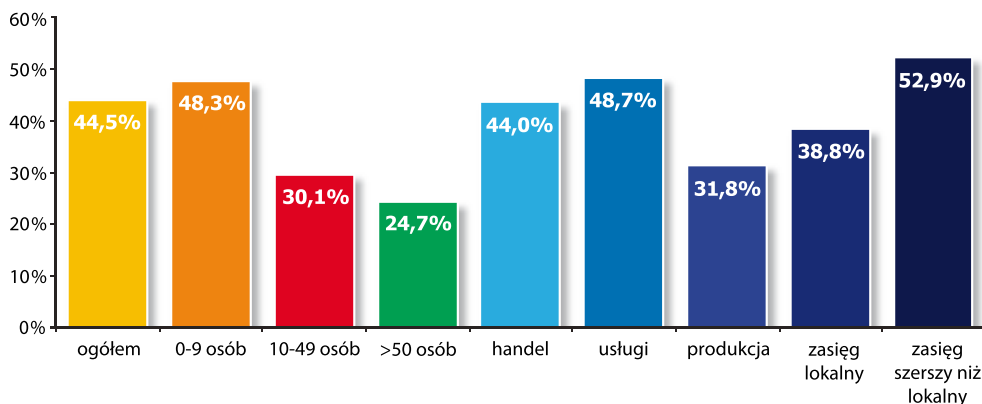
Często na brak środków finansowych narzekają przedsiębiorcy lokalni (48,7%). Okazuje się jednak, że również aż 35,5% firm działających na większą skalę (w tym również w znaczeniu ekspansji geograficznej) upatruje licznych problemów finansowania potencjalnych działań innowacyjnych. Zróżnicowanie w tym względzie występuje również w przypadku firm zlokalizowanych w centrum Malborka oraz na terenach pozamiejskich. Aż 30,9% firm z Malborka i zaledwie 13,3% firm zlokalizowanych poza Malborkiem podnosi problem braku funduszy na innowacyjność. Bardzo silnie eksponowany jest problem braku środków finansowych przez przedsiębiorstwa średniej wielkości.

Ze stopniem innowacyjności przedsiębiorstw w bezpośredni sposób wiąże się ich wyposażenie w nowoczesne maszyny, urządzenia czy technologie. Również stopień skomputeryzowania przedsiębiorstwa odgrywa w tym względzie istotną rolę. Próbę pomiaru tego zjawiska w powiecie malborskim podjęto w przeprowadzonych badaniach ankietowych.

W badanej grupie przedsiębiorstw średnio 44,5% zatrudnionych pracowników ma na swoim stanowisku pracy komputer. Najlepiej wyposażeni w komputery są pracownicy najmniejszych przedsiębiorstw. Generalnie im więcej osób firma zatrudnia, tym mniejszy odsetek pracowników posiada do dyspozycji komputer. W przedsiębiorstwach mikro, zatrudniających

do 9 osób, wskaźnik ten przyjmuje poziom 48,3%, w przedsiębiorstwach małych o liczbie pracowników od 10 do 49 niespełna co trzeci zatrudniony ma na swoim stanowisku pracy komputer, a w podmiotach największych o liczbie zatrudnionych przekraczającej 50 osób tylko co czwarty pracownik dysponuje służbowym komputerem.

Wykres 42. Uśredniony odsetek pracowników przedsiębiorstwa, których stanowisko pracy zaopatrzone jest w komputer w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

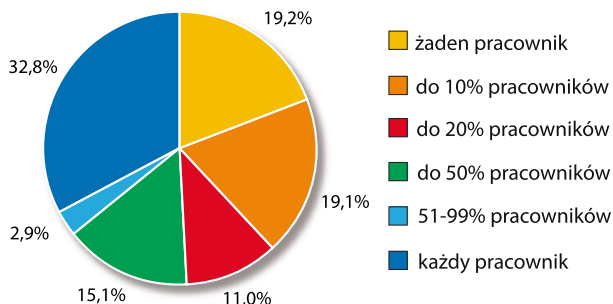
Odmienne stopień wyposażenia informatycznego stanowisk pracy prezentuje się w poszczególnych branżach. Najwyższy wskaźnik wyposażenia pracowników w komputery posiadają firmy usługowe, w których prawie co drugi zatrudniony ma na swoim stanowisku pracy komputer. Kolejną pozycję zajmują przedsiębiorstwa handlowe, w których 44,0% pracowników posiada służbowe komputery, najniższy natomiast wskaźnik osiągają podmioty gospodarcze o charakterze wytwórczym, w których tylko niespełna co trzeci zatrudniony dysponuje służbowym komputerem. Biorąc jednak pod uwagę fakt, iż w firmach produkcyjnych znaczna część pracowników wykonuje pracę o charakterze fizycznym, nie ma podstaw do tego, by otrzymany wskaźnik traktować jako nadmiernie niski.

Wyraźne zróżnicowanie w wyposażeniu stanowisk pracy w komputery widoczne jest w przedsiębiorstwach o zasięgu lokalnym i szerszym. Podczas, gdy w firmach działających lokalnie 38,8% pracowników posiada w pracy komputer, tak w przedsiębiorstwach dystrybuujących swoje produkty, towary czy usługi na większe odległości, ponad połowa zatrudnionych (52,9%) posiada na swoim stanowisku pracy sprzęt komputerowy.

Zaskakujące jest, iż prawie co piąte spośród 250 ankietowanych przedsiębiorstw nie jest w ogóle wyposażone w komputery. Można domniemywać, iż w firmach tych nawet prezes/właściciel nie dysponuje komputerem. Zbliżony odsetek przedsiębiorstw deklaruje, iż nie częściej niż co dziesiąty zatrudniony ma na swoim stanowisku pracy komputer. W 11% firm nie więcej niż 20% pracowników wykorzystuje w pracy sprzęt komputerowy, a kolejne

15,1% przedsiębiorstw deklaruje, iż nie więcej niż połowa osób zatrudnionych posiada służbowe komputery. Pocięszającym jest fakt, iż co trzeci z ankietowanych pracodawców zapewnia, iż w jego przedsiębiorstwie każdy pracownik ma na swoim stanowisku pracy komputer.

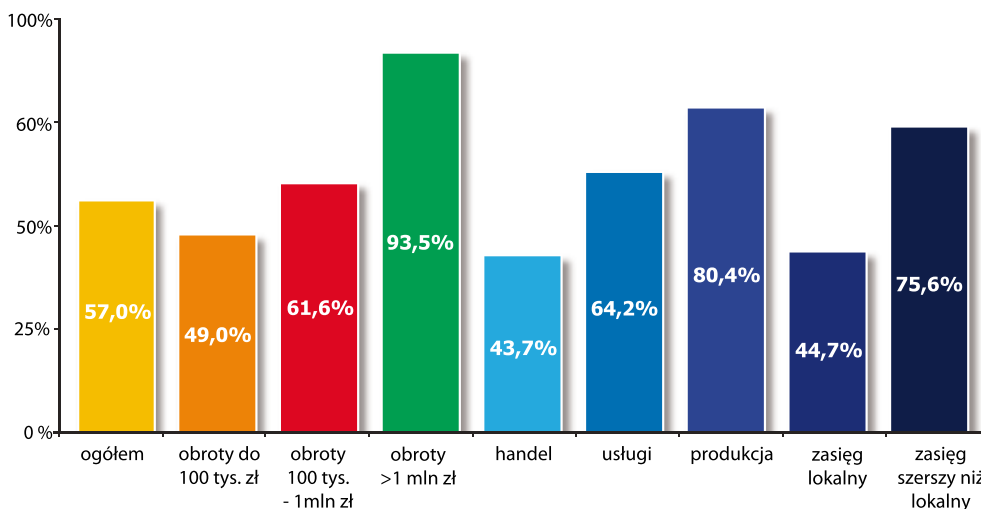
Wykres 43. Odsetek przedsiębiorstw o określonym stopniu wyposażenia pracowników w komputery w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Kolejnym aspektem, który poddano analizie, jest stopień wykorzystania Internetu w prowadzonej działalności gospodarczej. W badanej grupie przedsiębiorstw 57,0% deklaruje posiadanie firmowej strony internetowej lub Intranetu.

Wykres 44. Odsetek przedsiębiorstw powiatu malborskiego posiadających własną stronę WWW lub Intranet

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Analiza otrzymanych odpowiedzi wskazuje na prawidłowość, że z im większym przedsiębiorstwem (pod względem wielkości generowanego obrotu) mamy do czynienia, tym większe jest prawdopodobieństwo posiadania przez nie firmowej strony internetowej. Zdecydowanie największy odsetek firm posiadających własną stronę WWW lub Intranet odnotowuje się w powiecie malborskim wśród przedsiębiorstw generujących przychody przekraczające 1 mln zł (93,5%), nieco mniej w grupie firm o obrotach z przedziału 100 tys. - 1 mln zł (61,6%), najmniej natomiast w przedsiębiorstwach osiągających przychody nie przekraczające 100 tys. w skali roku (49,0%).

Analiza branżowa próby badawczej wskazuje, iż najczęściej własne strony internetowe posiadają przedsiębiorstwa wytwórcze – osiem na dziesięć firm o tym charakterze działalności w powiecie malborskim wykorzystuje w swojej działalności stronę WWW lub Intranet. Niższy wskaźnik odnotowuje się w grupie przedsiębiorstw usługowych (64,2%), natomiast najniższy odsetek firm z własną stroną internetową lub Intranetem występuje wśród przedsiębiorstw handlowych. Wydaje się to być zaskakujące chociażby w związku z tym, iż dla firm o tym charakterze działalności Internet może stanowić doskonale źródło dystrybucji towarów.

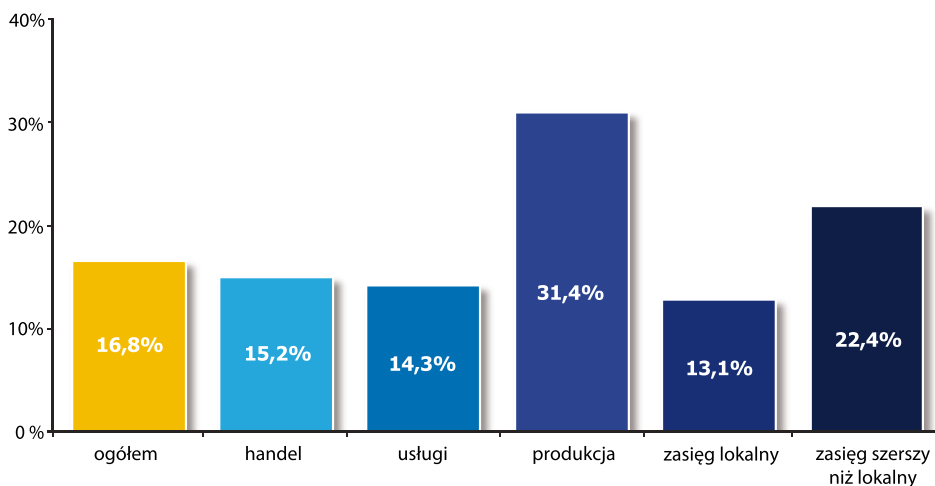
Uwzględnienie w analizie zasięgu funkcjonowania przedsiębiorstw pozwala zauważyć, iż firmy o szerszym zasięgu niż lokalny częściej wykorzystują Internet i Intranet w swojej działalności – trzy na cztery przedsiębiorstwa w tej grupie deklaruje posiadanie własnych stron WWW. Natomiast wśród firm obsługujących wyłącznie lokalny rynek tylko 44,7% dysponuje firmową stroną internetową.

Własna strona WWW zasadniczo pełni funkcję informacyjno-promocyjną w działalności przedsiębiorstw, choć coraz częściej Internet jest wykorzystywany również do sprzedaży produktów lub usług. W analizowanej grupie 250 przedsiębiorstw powiatu malborskiego zaledwie 16,8% ankietowanych zadeklarowało wykorzystywanie Internetu do świadczenia usług lub sprzedaży produktów.

Uwzględnienie specyfiki branżowej wskazuje, iż walory Internetu jako kanału dystrybucji w najszerszym stopniu zauważają przedsiębiorstwa wytwórcze - prawie co trzecie prowadzi sprzedaż produktów przez Internet. Wskaźnik ten dla przedsiębiorstw handlowych i usługowych przyjmuje zbliżone wielkości, i o ile 14,3% dla firm świadczących usługi można uznać za poziom relatywnie wysoki, tak 15,2% osiągnięte w grupie firm handlowych wydaje się być ewidentnym niewykorzystaniem przez te podmioty szans, jakie daje Internet przy ich specyfice działalności. Zastosowanie Internetu jako kanału dystrybucji dla towarów mogłoby przedsiębiorstwom handlowym umożliwić wyjście z grupy firm o zasięgu lokalnym. Otrzymane odpowiedzi wskazują bowiem na częstsze wykorzystywanie Internetu w dystrybucji przez przedsiębiorstwa deklaruje szerszy zasięg działania (22,4%) w porównaniu do podmiotów działających wyłącznie na rynku lokalnym (13,1%). Być może za słuszne działanie w powiecie malborskim należałoby uznać przeprowadzenie szkoleń dla przedsiębiorców z e-biznesu. Szkolenia te z jednej strony uświadomiłyby właścicielom przedsiębiorstw, jak cennym kanałem dystrybucji może być dla nich Internet, a ponadto poprzez warsztaty doskonaliby ich wiedzę

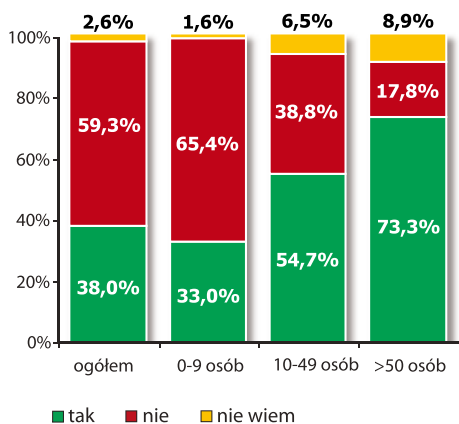
z projektowania stron WWW lub obsługi sklepów internetowych. Wyposażenie przedsiębiorstw w komputery oraz korzystanie z Internetu w ramach prowadzonej działalności prezentuje się w przypadku analizowanej grupy przedsiębiorstw relatywnie dobrze w porównaniu ze stopniem wykorzystywania zaawansowanych technologii i systemów teleinformatycznych.

Wykres 45. Odsetek przedsiębiorstw powiatu malborskiego świadczących usługi lub prowadzących sprzedaż produktów przez Internet

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Wykres 46. Wykorzystywanie zaawansowanych technologii oraz systemów teleinformatycznych w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego według ich wielkości (mierzonej liczbą zatrudnionych osób)

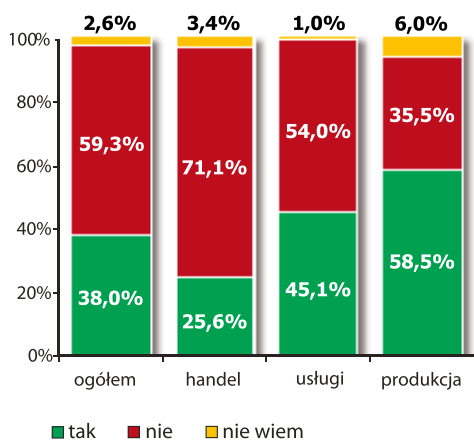

Na pytanie dotyczące wykorzystywania zaawansowanych technologii i systemów teleinformatycznych ponad połowa ankietowanych przedsiębiorców (59,3%) odpowiedziała przecząco, a jedynie 38,0% twierdząco (pozostali nie wiedzieli, co odpowiedzieć). Zróżnicowany rozkład odpowiedzi na to pytanie otrzymano w przedsiębiorstwach o odmiennej wielkości, lokalizacji i branży.

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Struktura kształtowania się odpowiedzi w poszczególnych grupach wskazuje, że im większe jest przedsiębiorstwo (tj. im więcej zatrudnia pracowników), tym częściej wykorzystuje technologie i systemy informatyczne o wysokim stopniu zaawansowania. Tylko co trzecie przedsiębiorstwo określane jako mikro (zatrudniające nie więcej niż 9 osób) deklaruje stosowanie w swojej działalności tego rodzaju technologii i systemów. Spośród firm małych (od 10 do 49 zatrudnionych) ponad połowa (54,7%) może pochwalić się wykorzystywaniem takich nowoczesnych rozwiązań, a wśród największych przedsiębiorstw (ponad 50 osób zatrudnionych) już 73,3% ankietowanych potwierdza stosowanie zaawansowanych technologii i systemów.

Wykres 47. Wykorzystywanie zaawansowanych technologii oraz systemów teleinformatycznych w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego w podziale na branże

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Uwzględnienie w analizie struktury branżowej podmiotów gospodarczych poddanych badaniu pozwala zauważyć, iż w najwyższym stopniu zaawansowane technologie i systemy teleinformatyczne są wykorzystywane w przedsiębiorstwach o charakterze produkcyjnym (58,5%), w mniejszym stopniu stosują je firmy świadczące usługi (45,1%), najrzadziej natomiast przedsiębiorstwa handlowe (25,6%). Taki rozkład odpowiedzi wydaje się być uzasadniony specyfiką tych rodzajów działalności.

Uwzględnienie w analizie zasięgu działania firmy wskazuje z kolei, iż dwukrotnie wyższy odsetek przedsiębiorstw o zasięgu szerszym niż lokalny wykorzystuje zaawansowane technologie i systemy teleinformatyczne w swojej działalności (54,6%) w porównaniu do podmiotów gospodarczych obsługujących tylko lokalne rynki (27,1%). Na stopień innowacyjności przedsiębiorstw w bezpośredni sposób przekłada się ich działalność B+R (patrz wykres nr 48). Okazuje się jednak, iż ten obszar aktywności nie jest niestety domeną przedsiębiorstw powiatu malborskiego - zaledwie 2,4% firm deklaruje wydzielenie w swojej strukturze komórki do zadań B+R.

Najkorzystniej struktura odpowiedzi na pytanie dotyczące prowadzonej działalności badawczo-rozwojowej kształtuje się w największych podmiotach, których średnioroczne przychody przekraczają 1 mln zł. Wśród przedsiębiorstw tych co szóste posiada wyodrębniony dział badawczo-rozwojowy. Jak wynika z danych przedstawionych na wykresie właściciele przedsiębiorstw o niższych obrotach nie prowadzą w strukturach swoich firm działalności badawczo-rozwojowej. Odmienne sytuacja w tym zakresie prezentuje się w poszczególnych branżach – w najwyższym stopniu aspekt B+R uwzględniają w swojej działalności przedsiębiorstwa produkcyjne, spośród których 6,0% deklaruje wydzielenie w swojej strukturze działu

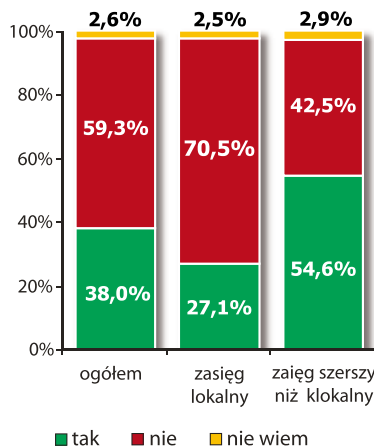
badawczo-rozwojowego. Komórka taka funkcjonuje w 2,9% przedsiębiorstw usługowych i tylko w co setnej firmie o charakterze handlowym. Jednocześnie odmiennosc w strukturze udzielonych odpowiedzi jest zarysowana również w zależności od zasięgu działalności przedsiębiorstwa. Wśród firm dystrybuujących swoje produkty lub świadczących usługi tylko na rynku lokalnym zaledwie 0,7% prowadzi działalność badawczo-rozwojową. Nieco wyższy wskaźnik uzyskano w grupie przedsiębiorstw o zasięgu szerszym niż lokalny, spośród których co dwudziesta firma powołała w swej strukturze komórkę na potrzeby badań i rozwoju.

Wykres 48. Wykorzystywanie zaawansowanych technologii oraz systemów teleinformatycznych w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego w zależności od zasięgu ich działania

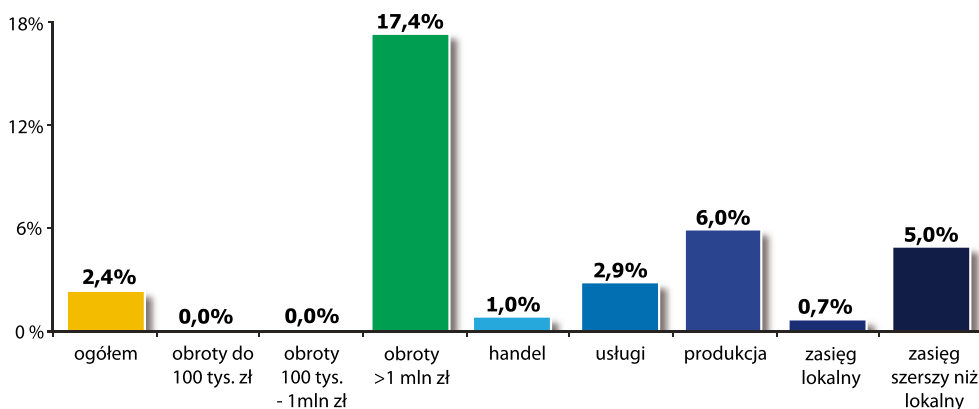
Prócz samego faktu wyodrębnienia w przedsiębiorstwie działu badawczo-rozwojowego istotnym jest rozmiar tej komórki – czy ma ona charakter jednostanowiskowy, czy też zadania w niej realizuje grupa osób.

Analiza wielkości działów B+R sześciu ankietowanych przedsiębiorstw powiatu malborskiego, które zadeklarowały posiadanie w swej strukturze takiej komórki, wskazuje, iż działy te nie mają dużych rozmiarów, tj. pracodawcy zatrudniają w nich od 1 do 4 osób.

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

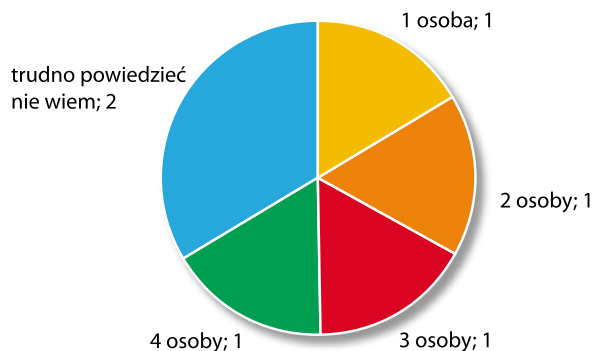

Wykres 49. Odsetek przedsiębiorstw powiatu malborskiego posiadających wyodrębniony dział Badań i Rozwoju

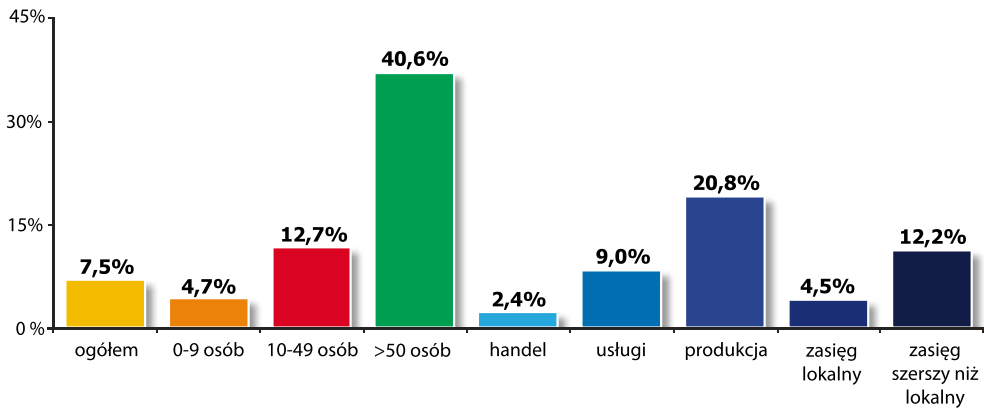
Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Wykres 50. Liczba osób zatrudnionych w dziale Badań i Rozwoju w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego

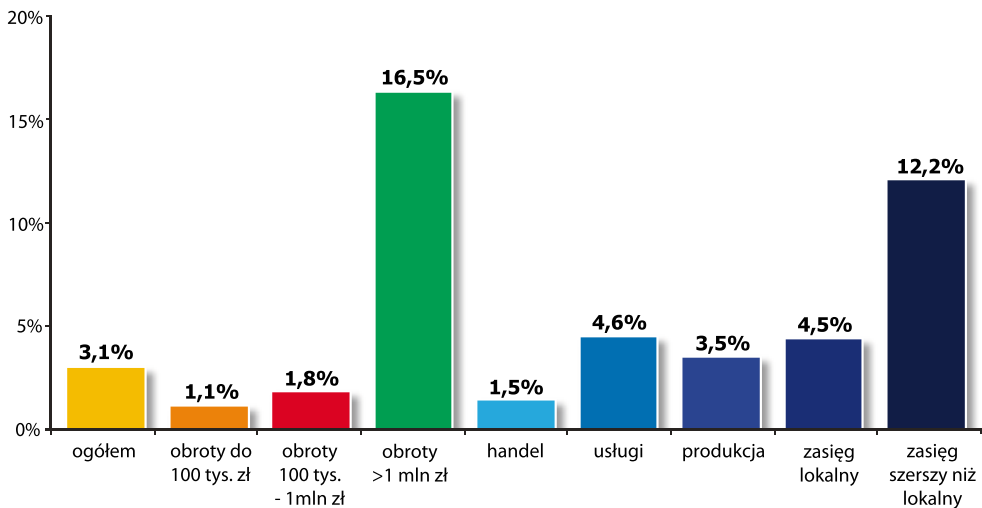
Podstawę stanowią firmy, które firmy, które posiadają dział B&R (n=6). Ze względu na małe liczebności wykres prezentuje liczbę wskazań, a nie odsetki.

Z racji faktu, iż zdecydowana większość ankietowanych przedsiębiorców nie prowadzi we własnym zakresie działań badawczo-rozwojowych, poproszono ich o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy korzystają wobec tego z prac badawczo-rozwojowych, np. współpracując z akademickimi ośrodkami naukowo-badawczymi lub podobnymi. Spośród całej grupy 250 przedsiębiorstw tylko 7,5% odpowiedziało twierdząco na to pytanie. Zdecydowanie najwyższą aktywność w tym zakresie prezentują firmy największe – zatrudniające powyżej 50 osób – cztery na dziesięć przedsiębiorstw w tej grupie nawiązuje kontakty z ośrodkami badawczymi. Generalnie zaobserwować można, że im niższe zatrudnienie posiada przedsiębiorstwo, tym rzadziej podejmuje współpracę z zewnętrznymi jednostkami naukowo-badawczymi. Branżowy podział przedsiębiorstw wskazuje, iż, podobnie jak z wyodrębnieniem w strukturze komórki B+R, firmy o charakterze produkcyjnym najbardziej (20,8%) cenią sobie kontakty w zakresie badawczo-rozwojowym z ośrodkami akademickimi. W mniejszym stopniu aktywność w tym obszarze wykazują przedsiębiorstwa usługowe (9,0%), najrzadziej natomiast z porozumień takich korzystają firmy handlowe (2,4%). Otrzymany rozkład odpowiedzi wyraźnie odzwierciedla strukturę przedsiębiorstw posiadających w swojej strukturze dział do B+R. Istnienie komórki o tym charakterze gwarantuje przedsiębiorstwu stały kontakt z ośrodkami akademickimi. Podobne wnioski można sformułować w odniesieniu do przedsiębiorstw w podziale według zasięgu oddziaływania. Firmy dystrybuujące swoje produkty lub usługi w większym promieniu, które jak wskazała wcześniej przeprowadzona analiza – częściej powołują w swych strukturach komórki do działań B+R, równocześnie częściej podejmują współpracę z zewnętrznymi instytucjami badawczymi (12,2%) w porównaniu z firmami o zasięgu lokalnym, spośród których zaledwie co 22 (4,5%) podejmuje aktywność w tym zakresie.

Wykres 51. Odsetek przedsiębiorstw powiatu malborskiego współpracujących z akademickimi lub innymi ośrodkami naukowo-badawczymi

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Otrzymane wyniki w zakresie niskiej aktywności przedsiębiorstw powiatu malborskiego w działalności badawczo-rozwojowej, a także w podejmowaniu w tym obszarze współpracy z ośrodkami akademickimi, nie powinny dziwić, skoro zaledwie 3,1% ankietowanych właścicieli firm deklaruje posiadanie budżetu na tego typu działania.

Wykres 52. Odsetek przedsiębiorstw powiatu malborskiego, które miały na rok 2008 lub 2009 zaplanowany budżet na działalność badawczo-rozwojową

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Najczęściej w swoich planach wydatki na działalność badawczo-rozwojową ujmują największe przedsiębiorstwa - o obrotach przekraczających 1 mln zł (16,5%). Spośród firm mniejszych zaledwie średnio 1-2% podmiotów budżetuje wydatki na ten cel. Rozbicie branżowe przedsiębiorstw wykazuje z kolei, iż firmy usługowe najczęściej posiadają budżet w tym zakresie (4,6%), nieco niższy wskaźnik odnotowuje się wśród przedsiębiorstw produkcyjnych (3,5%), natomiast najniższy odsetek przedsiębiorstw budżetujących wydatki w obszarze B+R spotyka się wśród firm handlowych – tylko 1,5 na 100 przedsiębiorstw planuje wydatki w tym zakresie. Uwzględnienie w analizie zasięgu działania firm, analogicznie do otrzymanych wcześniej wyników, stawia wyżej przedsiębiorstwa o zasięgu szerszym niż lokalny, wśród których 12,2% posiada w budżecie zaplanowane wydatki na działalność badawczo-rozwojową. Natomiast w grupie firm obsługujących tylko lokalny rynek zaledwie 4,5% właścicieli przedsiębiorstw deklaruje budżetowanie nakładów na wydatki w obszarze B+R.

6. Ocena wpływu koniunktury gospodarczej oraz aktualnej polityki gospodarczej władz powiatu malborskiego na sytuację przedsiębiorstw regionu

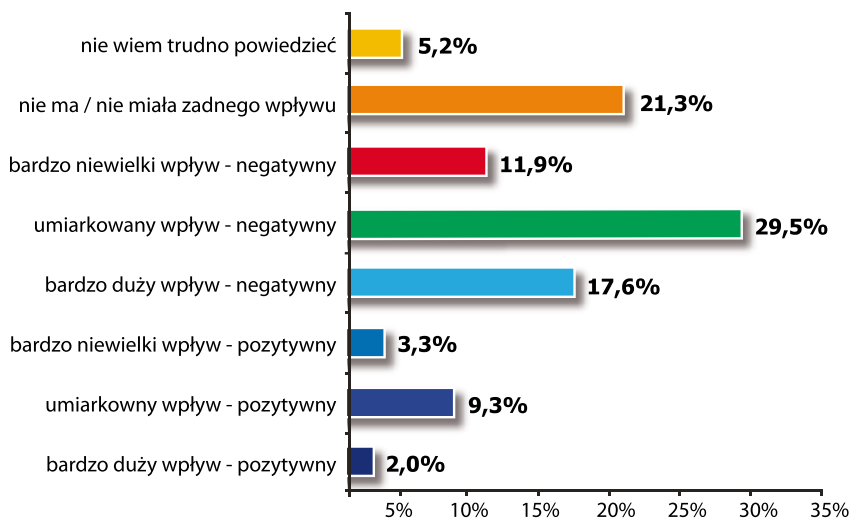
Konkurencyjność przedsiębiorstw w regionie oraz w otoczeniu dalszym z jednej strony zależy od podejmowanych inicjatyw przedsiębiorczych przez samych właścicieli i kadre zarządzającą, z drugiej zaś strony może być wynikiem stymulacji określonych działań przedsiębiorstw przez przedstawicieli samorządu terytorialnego. Przyjęło się już za prawdziwe w polskiej praktyce gospodarczej stwierdzenie, że właśnie ten poziom administracji publicznej ma zdecydowanie większy wpływ na rozwój i kształtowanie sprzyjających warunków prowadzenia działalności gospodarczej przedsiębiorców, niż organy władzy centralnej. Jednak, aby jakiegokolwiek działania wprowadzić w życie należy poza samym projektem realizowanych działań zaplanować właściwą kampanię PR-ową, mającą na celu swobodny dopływ informacji do jej beneficjentów. Działania takie powinny być permanentnie (konsekwentnie i w sposób ciągły) realizowane, również w sytuacji kryzysu na rynkach finansowych i głośnego – w szczególności w mediach jego wpływu na załamanie koniunktury gospodarczej kraju. Badania nad zjawiskiem faktycznie identyfikowanej przez przedsiębiorców powiatu malborskiego siły oddziaływania makroekonomicznych czynników na prowadzoną przez nich działalność gospodarczą, stanowiły również przedmiot analiz zrealizowanych w ramach niniejszego opracowania. Syntetyczne wyniki udzielanych przez badanych przedsiębiorców odpowiedzi zostały przedstawione na wykresie nr 53.

Malborscy przedsiębiorcy najczęściej wpływ kryzysu na rynkach finansowych oraz sytuacji gospodarczej, w jakiej znalazła się Polska oraz pozostałe kraje europejskie w ostatnich dwóch latach, uznawali za umiarkowanie negatywny względem prowadzonej przez nich działalności (29,5% respondentów). Rzeczywiste zagrożenia makroekonomiczne dostrzegło 17,6% badanych przedsiębiorców, którzy definitywnie opowiedzieli się, iż koniunktura w Polsce i na świecie miała bardzo negatywny wpływ na ich działalność. Mniej radykalna była grupa 11,9% poddanych badaniom respondentów, którzy co prawda dostrzegli symptomy kryzysu, ale według ich opinii nie miał on wielkiego znaczenia na kondycję ekonomiczno-finansową ich przedsiębiorstw.

W opozycji do tych twierdzeń była grupa 21,3% badanych przedsiębiorców, którzy wskazywali, iż kondycja gospodarki nie miała żadnego wpływu na prowadzoną przez nich działalność gospodarczą. Umiarkowanie negatywny wpływ czynników ogólnogospodarczych na funkcjonowanie podmiotów powiatu malborskiego odnotowano w przypadku 44,0% poddanych

badaniom firm tego regionu zlokalizowanych poza miastem Malbork. Podmioty te częściej w stosunku do respondentów pochodzących z terenów miejskich artykułowały zagrożenia, jakie niosą za sobą czynniki o charakterze makroekonomicznym.

Wykres 53. Ocena siły wpływu koniunktury gospodarczej w Polsce i na świecie na działalność przedsiębiorstw powiatu malborskiego

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Znamienne jest również to, iż podmioty działające na szerszym niż tylko lokalnym rynku najczęściej (w 24,5% udzielanych odpowiedzi) nie zauważały wpływu koniunktury w Polsce i na świecie na prowadzoną działalność gospodarczą. Jednostki lokalne, poszukujące odbiorców swojej produkcji i usług w szczególności na rynku powiatu malborskiego, najczęściej, bo aż w 27,5%, podkreślały umiarkowanie negatywny wpływ koniunktury gospodarczej na ich działalność. Taka właśnie opinia jest również charakterystyczna dla przedsiębiorstw najdłuższej funkcjonujących na rynku (pow. 10 lat), których przedstawiciele w 32,7% odczuli umiarkowanie negatywny wpływ gospodarki na ich funkcjonowanie. 28,6% nowopowstałych podmiotów gospodarczych wskazało na jeszcze bardziej radykalnie duży negatywny wpływ koniunktury makroekonomicznej na ich funkcjonowanie.

Najrzadziej powiązania te dostrzegali przedstawiciele firm produkcyjnych, którzy w 29,5% udzielonych odpowiedzi stwierdzili, iż sytuacja gospodarcza nie miała żadnego wpływu na osiągnięte przez nich wyniki finansowe. Taki pogląd funkcjonuje również wśród przedsiębiorców prowadzących swoje firmy od 5 do 10 lat. Aż 24,6% z nich nie zauważa większej korelacji pomiędzy realizowaną działalnością gospodarczą a sytuacją gospodarki kraju i świata.

Tabela 5. Ocena realizowanej polityki gospodarczej władz powiatu malborskiego w odniesieniu do sytuacji przedsiębiorstw tego regionu

Przedsiębiorcy w podziale na lokalizację siedziby działalności gospodarczej		Jak Pan/i ogólnie ocenia aktualną politykę gospodarczą władz powiatu malborskiego w kontekście jej wpływu na sytuację przedsiębiorstw						Razem	
		oceniam bardzo dobrze	raczej dobrze	ani dobrze, ani źle	raczej źle	bardzo źle	nie wiem, trudno powiedzieć, nie mam zdania	liczebność	% wiersza
Lokalizacja	miasto Malbork	3,46%	19,28%	48,24%	11,34%	5,71%	11,97%	212	100,0%
	poza Malborkiem	0,00%	10,27%	14,96%	5,57%	8,35%	60,85%	38	100,0%

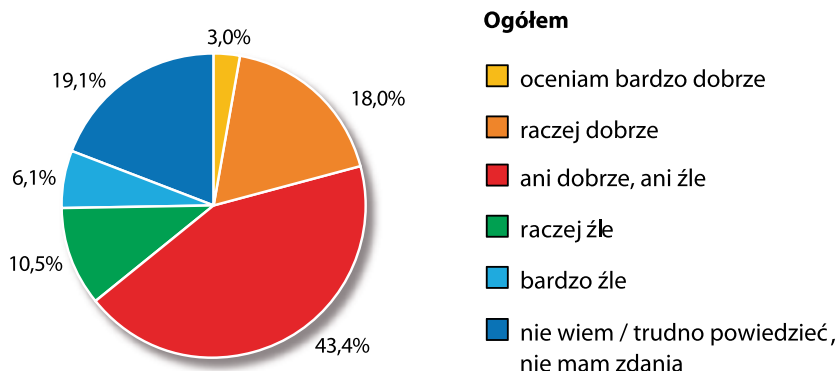
Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Spośród 250 przedsiębiorców zapytanych o ocenę działań władz samorządowych na rzecz poprawy sytuacji przedsiębiorstw regionu malborskiego tylko 3,5% firm zlokalizowanych w mieście Malbork oceniło podejmowane inicjatywy jako „bardzo dobre”. Zaden z respondentów, których siedziba działalności znajdowała się poza miastem Malbork nie wskazał tej właśnie odpowiedzi. Najczęściej pojawiającym się wyborem odpowiedzi wśród ankietowanych przedsiębiorców w mieście Malbork było „ani dobrze ani źle” (48,24%), co wskazuje de facto na brak zainteresowania sferą działalności samorządowej. Jednocześnie wśród przedsiębiorców spoza Malborka najczęściej występowały wskazania „nie wiem, trudno powiedzieć, nie mam zdania” (60,85%). Nie należy tu jednak doszukiwać się odstępstwa od postaw przedsiębiorców z innych regionów Polski. Badania opinii społecznej oraz szereg medialnych debat publicystycznych wielokrotnie udowadniają bowiem ambiwalencję, brak wiedzy oraz brak zaangażowania społeczeństwa nie tylko w inicjatywy ogólnopolskie, ale również w działania realizowane na szczeblu lokalnym. Również na tym przykładzie widać bardzo dużą dysproporcję opinii, jaka artykułowana jest przez przedsiębiorców zlokalizowanych w centrum powiatu – w mieście Malbork i na terenach peryferyjnych. Podkreśla to zidentyfikowany w niniejszym raporcie problem przepływu informacji na temat realizowanych działań na poziomie samorządu lokalnego do przedsiębiorców oddalonych geograficznie od centrum aglomeracji miejskiej.

Blisko połowa (43,4%) respondentów nie potrafi ocenić, czy działania władz powiatu malborskiego mogą mieć korzystny wpływ na sytuację w ich firmach. Najczęściej jednak wśród otrzymanych odpowiedzi pojawiają się opinie o „raczej korzystnym” wpływie (18,0%) na sytuację indywidualnych przedsiębiorstw. Definitywnie negatywną odpowiedź udzieliło 6,1% ankietowanych przedsiębiorców.

Były to najczęściej podmioty produkcyjne (12,1%), funkcjonujące na rynku ponad 10 lat (7,4%), generujące roczne obroty w przedziale 100 tys. – 1 mln zł. (15,4%), zatrudniające ponad 50 pracowników (8,9%).

Wykres 54. Ocena wpływu władz samorządu terytorialnego powiatu malborskiego na działalność gospodarczą malborskich przedsiębiorców

Podstawa procentowania: cała próba badawcza.

Wśród firm, które „raczej korzystnie” określiły wpływ działań władz powiatu malborskiego na sytuację przedsiębiorców, najczęściej pojawiały się opinie ze strony podmiotów relatywnie młodych na rynku (funkcjonujących do 5 lat – 24,8%), realizujących działalność usługową (21,0%) oraz produkcyjną (20,9%), a także generujących największą wartość przychodów ze sprzedaży, które w 2008 r. przekroczyły 1 mln zł (30,2% badanych firm tej grupy). Wśród większości zadowolonych z działalności władz powiatowych jednostek gospodarczych dominujący udział stanowiły średnie przedsiębiorstwa, w których zatrudnienie znalazło od 10 do 49 pracowników (30,1% respondentów tej grupy wskazało pozytywną korelację działań samorządowców z sytuacją mającą miejsce w ich firmach).

Podsumowanie

Analiza ilościowa i jakościowa podmiotów gospodarczych

- ♦ Geograficzna koncentracja wszystkich grup badanych przedsiębiorstw wskazuje na intensyfikację życia gospodarczego w Malborku (84,8% mikrofirm, 86,7% małych firm i 90% firm największych; 82,2% firm handlowych, 89,9% firm usługowych, 80,3% firm produkcyjnych).
- ♦ 76,4% badanych jednostek stanowią mikroprzedsiębiorcy zatrudniający 0-9 pracowników, 18,8% to firmy małe zatrudniające od 10 do 49 osób, 4,8% - firmy największe o zatrudnieniu powyżej 50 pracowników.
- ♦ 47,6% jednostek w 2008 r. osiągnęło przychody ze sprzedaży produktów na poziomie nie przekraczającym 100 tys. zł., 30,9% analizowanych firm zrealizowało obroty do 1 mln zł, zaś 21,5% przedsiębiorstw w sprawozdaniu finansowym za rok 2008 wykazało przychody przekraczające 1 mln zł.
- ♦ Wśród przebadanych przedsiębiorstw 59,2% stanowią firmy, które prowadzą działalność na rynku lokalnym, pozostałe podmioty działają na szerszym rynku, począwszy od lokalnego po krajowy i międzynarodowy.
- ♦ 67,2% przebadanych firm funkcjonuje na rynku powyżej 10 lat, co piąta badana firma jest w wieku 5-10 lat, co dziesiąta ma mniej niż 10 lat.

Zatrudnienie w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego

- ♦ W 250 przebadanych przedsiębiorstwach zatrudnienie kobiet i mężczyzn utrzymuje się na zbliżonym poziomie (47,5% kobiety, 52,5% mężczyźni).
- ♦ Średnio 43,5% pracowników znajduje się w grupie wiekowej 30-44 lata, jedną trzecią stanowią osoby 45+. Analiza zależności pomiędzy strukturą zatrudnienia według wieku a okresem działalności firm wskazuje na wyraźną dominację w tej strukturze osób starszych 45+ oraz w przedziale 30-44 w przedsiębiorstwach dojrzałych (łącznie 77,8%), będących na rynku powyżej 10 lat. Świadczy to z pewnością o stabilizacji zatrudnienia w takich podmiotach. Jednocześnie w przypadku firm o krótkim okresie życia widoczna jest odwrotna struktura, gdzie zatrudnienie osób młodych i w wieku 30-44 łącznie stanowi 81,61%.
- ♦ W przebadanych przedsiębiorstwach powiatu 56,1% zatrudnionych pracowników posiada średnie wykształcenie, wyższe - 19,1%, a zawodowe - 23%. Aż 79,8% pracowników firm najmniejszych posiada wykształcenie średnie i wyższe. Zatrudnienie osób w wieku 30-44 dominuje w firmach małych o krótkim okresie działalności, które stosunkowo niedawno tworzyły swoje zasoby kadrowe pozyskując z rynku osoby o coraz wyższym poziomie wykształcenia.

- Malborscy przedsiębiorcy uczestniczący w badaniu, prawie w ogóle nie zatrudniają osób niepełnosprawnych.
- W przedsiębiorstwach powiatu malborskiego przeważa zatrudnienie pracowników w pełnym wymiarze pracy, na podstawie umowy o pracę (83,3%).

Warunki pracy w powiecie malborskim

- Elastyczne formy zatrudnienia stosowane są w przedsiębiorstwach w niewielkim zakresie, najczęściej przez firmy zatrudniające od 0 do 9 pracowników, działające w branży usług, zlokalizowane poza Malborkiem, o przychodach do 100 tys. zł i okresie działalności do 5 lat.
- Zdecydowana największa grupa badanych przedsiębiorców jest zdania, że poziom wynagrodzeń w ich firmach jest porównywalny do oferowanych przez inne firmy tego regionu (58,2%).
- Wśród 100 firm, w których wystąpiły zwolnienia lub odejścia z pracy w ciągu ostatnich 12 miesięcy, w 70% firm wystąpiły zwolnienia i odejścia z pracy tylko 1 lub 2 osób, co w sumie jest pocieszającym zjawiskiem, w co dziesiątej firmie zwolniono lub odeszły z pracy 3 osoby, od 4 do 9 pracowników zostało zwolnionych/odeszło z pracy w niemal 14% przedsiębiorstw. 10 osób i więcej zwolniono lub odeszły z pracy w 6,3% przedsiębiorstw i niemal w połowie były to firmy największe. Pojedyncze zwolnienia lub odejścia z pracy miały miejsce w co drugim mikroprzedsiębiorstwie.
- Głównym powodem odejść pracowników było znalezienie lepiej płatnej pracy (25%).
- Niemal połowa malborskich przedsiębiorców w ciągu ostatnich 12 miesięcy zatrudniła nowych pracowników (głównie firmy małe – 76,4% i firmy produkcyjne – 65,1%).
- Badania pokazały, że firmy miały problem z obsadzeniem wolnych miejsc pracy głównie ze względu na brak osób o odpowiednich kwalifikacjach (51,6%). Jest to bardzo poważny sygnał płynący z rynku pracy. Szczegółowe wyniki badań pokazują, iż co piąta firma produkcyjna miała problem z pozyskaniem odpowiednich osób do pracy, w branży usługowej było to ok. 5% przedsiębiorstw, najmniej problemów z rekrutacją miały firmy handlowe.
- Wyniki badań wskazują, iż bardzo duże znaczenie w procesie rekrutacji personelu przez przedsiębiorstwa zlokalizowane w powiecie malborskim odgrywa działalność powiatowego urzędu pracy – niemal co drugi pracodawca powiatu malborskiego sięga po to źródło rekrutacji. Szczególnie wysoką liczbę wskazań na powiatowy urząd pracy uzyskano w grupie przedsiębiorstw o charakterze produkcyjnym - aż 63,8%.

Działalność szkoleniowa i innowacyjna

- Około $\frac{3}{4}$ badanych potwierdza, że nie ma budżetów szkoleniowych. Taką sytuację z pewnością należy ocenić negatywnie. W czasach kryzysu skala tego zjawiska jest dodatkowo „wzmocniana” koniecznością redukcji kosztów. W tym zakresie w pierwszej kolejności firmy poszukują ograniczeń właśnie w szkoleniach. Ankietowani wskazali, iż w szkoleniach uczestniczyło średnio 5,66 pracownika.

- Większość badanych firm nie organizuje staży i praktyk dla uczniów (62,6%). Firmy, które organizują staże i praktyki, stwierdziły, iż istnieje u nich możliwość zatrudnienia po odbyciu takiego stażu (71,9%). A zatem, jeżeli już firma zdecyduje się na organizację stażu czy praktyki, w większości przypadków należy przypuszczać, iż zatrudnia osoby w nich uczestniczące.
- Zdecydowana większość (73%) przedsiębiorstw powiatu malborskiego w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie zdecydowała się na wprowadzenie żadnych innowacji produktowych i technologicznych. Spośród firm, które realizowały taką działalność 39,2% stanowią przedsiębiorstwa produkcyjne. Firmy nie prowadzą działań innowacyjnych głównie ze względu na brak środków finansowych i trudności w zdobywaniu funduszy unijnych.

Stopień komputeryzacji oraz wykorzystanie nowoczesnych technologii internetowych w działalności firm

- W badanej grupie przedsiębiorstw niemal połowa zatrudnionych pracowników nie ma na swoim stanowisku pracy komputera. Najlepiej wyposażeni w komputery są pracownicy najmniejszych przedsiębiorstw i firm usługowych. Zaskakujące jest, iż prawie co piąte spośród 250 ankietowanych przedsiębiorstw nie jest w ogóle wyposażone w komputer.
- Około 57% ankietowanych firm posiada własną stronę internetową lub Intranet, ale zaledwie 16,8% firm wykorzystuje Internet do świadczenia usług lub sprzedaży produktów. Wskaźnik 15,2% w grupie firm handlowych wydaje się być ewidentnym niewykorzystaniem przez te podmioty szans, jakie daje im Internet przy ich specyfice działalności. Wykorzystanie Internetu jako kanału dystrybucji dla towarów mogłoby przedsiębiorstwom handlowym umożliwić wyjście z grupy firm o zasięgu lokalnym. Być może za słuszne działanie w powiecie malborskim należałoby uznać przeprowadzenie szkoleń dla przedsiębiorców z e-biznesu. Szkolenia te z jednej strony uświadomiłyby właścicielom przedsiębiorstw, jak cennym kanałem dystrybucji może być dla nich Internet, a ponadto poprzez warsztaty doskonaliby ich wiedzę z projektowania stron WWW lub obsługi sklepów internetowych.

Działalność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw

- Działalność badawczo-rozwojowa nie jest niestety domeną przedsiębiorstw powiatu malborskiego. Zaledwie 2,4% firm deklaruje wydzielenie w swojej strukturze komórki do zadań B+R. Spośród całej grupy 250 przedsiębiorstw tylko 7,5% firm podjęło współpracę z ośrodkami naukowo-badawczymi.

Wpływ koniunktury gospodarczej w polsce na działalność firm powiatu malborskiego

- Jedna trzecia badanych podmiotów wskazywała na umiarkowany negatywny wpływ kryzysu na rynkach finansowych i sytuacji gospodarczej Polski na swoją działalność. Rzeczywiste zagrożenie makroekonomiczne dostrzega 17,6% badanych firm. 28,6% nowopowstałych podmiotów gospodarczych podkreślało jeszcze bardziej radykalnie bardzo duży negatywny wpływ koniunktury makroekonomicznej na ich funkcjonowanie.

Ocena działań samorządu terytorialnego

- ♦ Zauważyć należy, iż sumarycznie pozytywną ocenę (bardzo dobrą oraz dobrą) dla dotychczas realizowanej polityki samorządowej wskazało łącznie 23% badanych przedsiębiorców zlokalizowanych w Malborku, a także zaledwie 10% firm spoza miasta Malbork. Widać na tym przykładzie bardzo dużą dysproporcję opinii, jaka artykułowana jest przez przedsiębiorców zlokalizowanych w centrum powiatu – w mieście Malbork i na terenach peryferyjnych powiatu. Podkreśla to zidentyfikowany w niniejszym raporcie problem przepływu informacji na temat realizowanych działań na poziomie samorządu lokalnego do przedsiębiorców oddalonych geograficznie od centrum Malborka.

Spis tabel

- Tabela 1. Struktura jednostek gospodarczych w wybranych gminach powiatu malborskiego według wybranych kryteriów klasyfikacyjnych / 16
- Tabela 2. Charakterystyka przedsiębiorstw powiatu malborskiego pod względem przychodów ze sprzedaży wygenerowanych w 2008 r. / 19
- Tabela 3. Zasięg prowadzonej działalności gospodarczej w przedsiębiorstwach wybranych gmin powiatu malborskiego w 2009 r. / 23
- Tabela 4. Subiektywne odniesienie poziomu osiągniętych wynagrodzeń w poddanych badaniom podmiotach gospodarczych w stosunku do poziomu wynagrodzeń w pozostałych firmach powiatu malborskiego / 34
- Tabela 5. Ocena realizowanej polityki gospodarczej władz powiatu malborskiego w odniesieniu do sytuacji przedsiębiorstw tego regionu / 69

Spis wykresów

- Wykres 1. Struktura podmiotów gospodarczych w wybranych gminach powiatu malborskiego według wartości osiągniętych obrotów w 2008 r. / 18
- Wykres 2. Struktura podmiotów gospodarczych powiatu malborskiego według wartości osiągniętych obrotów w 2008 r. / 20
- Wykres 3. Branżowa struktura podmiotów gospodarczych w wybranych gminach powiatu malborskiego w podziale na jednostki produkcyjne, handlowe i usługowe / 21
- Wykres 4. Geograficzna struktura przedsiębiorstw powiatu malborskiego realizujących działalność handlową / 21
- Wykres 5. Geograficzna struktura przedsiębiorstw powiatu malborskiego realizujących działalność usługową / 22
- Wykres 6. Geograficzna struktura przedsiębiorstw powiatu malborskiego realizujących działalność produkcyjną / 22
- Wykres 7. Deklarowane obroty podmiotów gospodarczych powiatu malborskiego działających na rynku lokalnym / 23
- Wykres 8. Deklarowane obroty podmiotów gospodarczych powiatu malborskiego działających w regionie oraz poza rynkiem lokalnym / 24
- Wykres 9. Wielkość zatrudnienia w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego ze względu na przychody i branżę działalności / 25
- Wykres 10. Wielkość zatrudnienia w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego ze względu na zasięg i okres działalności / 26
- Wykres 11. Zatrudnienie kobiet i mężczyzn w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego / 27
- Wykres 12. Zatrudnienie w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego wg grup wieku / 28
- Wykres 13. Zatrudnienie w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego wg wykształcenia / 29
- Wykres 14. Zatrudnienie w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego wg miejsca zamieszkania pracowników / 30
- Wykres 15. Zatrudnienie w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego wg podziału na pracowników zamieszkałych na obszarach wiejskich i miejskich / 31
- Wykres 16. Struktura zatrudnienia pracowników w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego ze względu na niepełnosprawność / 32
- Wykres 17. Odsetek niepełnosprawnych pracowników zatrudnionych w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego / 32
- Wykres 18. Formy zatrudnienia pracowników w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego / 33

- Wykres 19. Subiektywne odniesienie poziomu osiągniętych wynagrodzeń w poddanych badaniom podmiotach gospodarczych (ogółem) w stosunku do poziomu wynagrodzeń w pozostałych firmach regionu powiatu malborskiego / 34
- Wykres 20. Subiektywne odniesienie poziomu osiągniętych wynagrodzeń w poddanych badaniom podmiotach gospodarczych w stosunku do poziomu wynagrodzeń w przedsiębiorstwach regionu województwa pomorskiego / 35
- Wykres 21. Wykorzystanie elastycznych form pracy w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego / 36
- Wykres 22. Odejścia lub zwolnienia z pracy w ciągu ostatnich 12 miesięcy (nie tylko pracowników zatrudnionych na umowę o pracę) w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego / 38
- Wykres 23. Liczba osób, które odeszły lub zostały zwolnione w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego / 39
- Wykres 24. Główne powody zwolnień, odejść pracowników w ciągu ostatnich 12 miesięcy w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego / 40
- Wykres 25. Zatrudnienia nowych pracowników w ciągu ostatnich 12 miesięcy w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego / 41
- Wykres 26. Liczba zatrudnionych pracowników w ciągu ostatnich 12 miesięcy w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego / 41
- Wykres 27. Przyczyny niezatrudniania pracowników w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego / 42
- Wykres 28. Istnienie wolnych miejsc pracy w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego, których firmy nie były w stanie obsadzić w ciągu ostatnich 12 miesięcy / 42
- Wykres 29. Przyczyny problemów ze znalezieniem pracowników na wolne miejsca pracy w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego / 43
- Wykres 30. Techniki rekrutowania pracowników stosowane w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego / 44
- Wykres 31. Doksztalcanie się we własnym zakresie (uczestniczenie w kursach, szkoleniach nie organizowanych przez firmę) pracowników przedsiębiorstw powiatu malborskiego / 47
- Wykres 32. Istnienie budżetu na szkolenia dla pracowników na rok 2008 lub 2009 w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego / 48
- Wykres 33. Organizowanie szkoleń dla pracowników w ciągu ostatnich 12 miesięcy przez przedsiębiorstwa powiatu malborskiego / 49
- Wykres 34. Rodzaje szkoleń, w jakich w ciągu ostatnich 12 miesięcy uczestniczyli pracownicy przedsiębiorstw powiatu malborskiego / 50
- Wykres 35. Rodzaje szkoleń, w jakich w ciągu ostatnich 12 miesięcy uczestniczyli pracownicy przedsiębiorstw powiatu malborskiego w podziale przedsiębiorstw wg liczby zatrudnionych / 51

- Wykres 36. Liczba osób uczestniczących w szkoleniach w ciągu ostatnich 12 miesięcy w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego / 52
- Wykres 37. Pracownicy przedsiębiorstw powiatu malborskiego, którzy uczestniczyli w więcej niż jednym szkoleniu / 53
- Wykres 38. Organizowanie staży, praktyk dla uczniów, studentów przez przedsiębiorstwa powiatu malborskiego / 53
- Wykres 39. Organizowanie staży dla osób bezrobotnych przez przedsiębiorstwa powiatu malborskiego / 54
- Wykres 40. Istnienie możliwości zatrudnienia po odbyciu stażu / praktyk w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego / 54
- Wykres 41. Diagnoza innowacyjności przedsiębiorstw powiatu malborskiego w zakresie realizacji produktowej bądź technologicznej działalności innowacyjnej / 56
- Wykres 42. Uśredniony odsetek pracowników przedsiębiorstwa, których stanowisko pracy zaopatrzone jest w komputer w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego / 58
- Wykres 43. Odsetek przedsiębiorstw o określonym stopniu wyposażenia pracowników w komputery w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego / 59
- Wykres 44. Odsetek przedsiębiorstw powiatu malborskiego posiadających własną stronę WWW lub Intranet / 59
- Wykres 45. Odsetek przedsiębiorstw powiatu malborskiego świadczących usługi lub prowadzących sprzedaż produktów przez Internet / 61
- Wykres 46. Wykorzystywanie zaawansowanych technologii oraz systemów teleinformatycznych w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego według ich wielkości (mierzonej liczbą zatrudnionych osób / 61
- Wykres 47. Wykorzystywanie zaawansowanych technologii oraz systemów teleinformatycznych w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego w podziale na branże / 62
- Wykres 48. Wykorzystywanie zaawansowanych technologii oraz systemów teleinformatycznych w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego w zależności od zasięgu ich działania / 63
- Wykres 49. Odsetek przedsiębiorstw powiatu malborskiego posiadających wyodrębniony dział Badań i Rozwoju / 63
- Wykres 50. Liczba osób zatrudnionych w dziale Badań i Rozwoju w przedsiębiorstwach powiatu malborskiego / 64
- Wykres 51. Odsetek przedsiębiorstw powiatu malborskiego współpracujących z akademickimi lub innymi ośrodkami naukowo-badawczymi / 65
- Wykres 52. Odsetek przedsiębiorstw powiatu malborskiego, które miały na rok 2008 lub 2009 zaplanowany budżet na działalność badawczo-rozwojową / 65
- Wykres 53. Ocena siły wpływu koniunktury gospodarczej w Polsce i na świecie na działalność przedsiębiorstw powiatu malborskiego / 68
- Wykres 54. Ocena wpływu władz samorządu terytorialnego powiatu malborskiego na działalność gospodarczą malborskich przedsiębiorców / 70

Bibliografia

1. Antonowicz A., Antonowicz P., Kania S., Opieka R., Sala J., Szymańska A.: *Symulator korzyści stosowania elastycznych form zatrudnienia – podręcznik wdrażania*, Wyd. IBnGR, Gdańsk 2008.
2. Bank Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego.
3. *Zarządzanie zasobami ludzkimi*, pod red. H. Czubasiewicz, Wydawnictwo Akademickie, Warszawa 2001.

